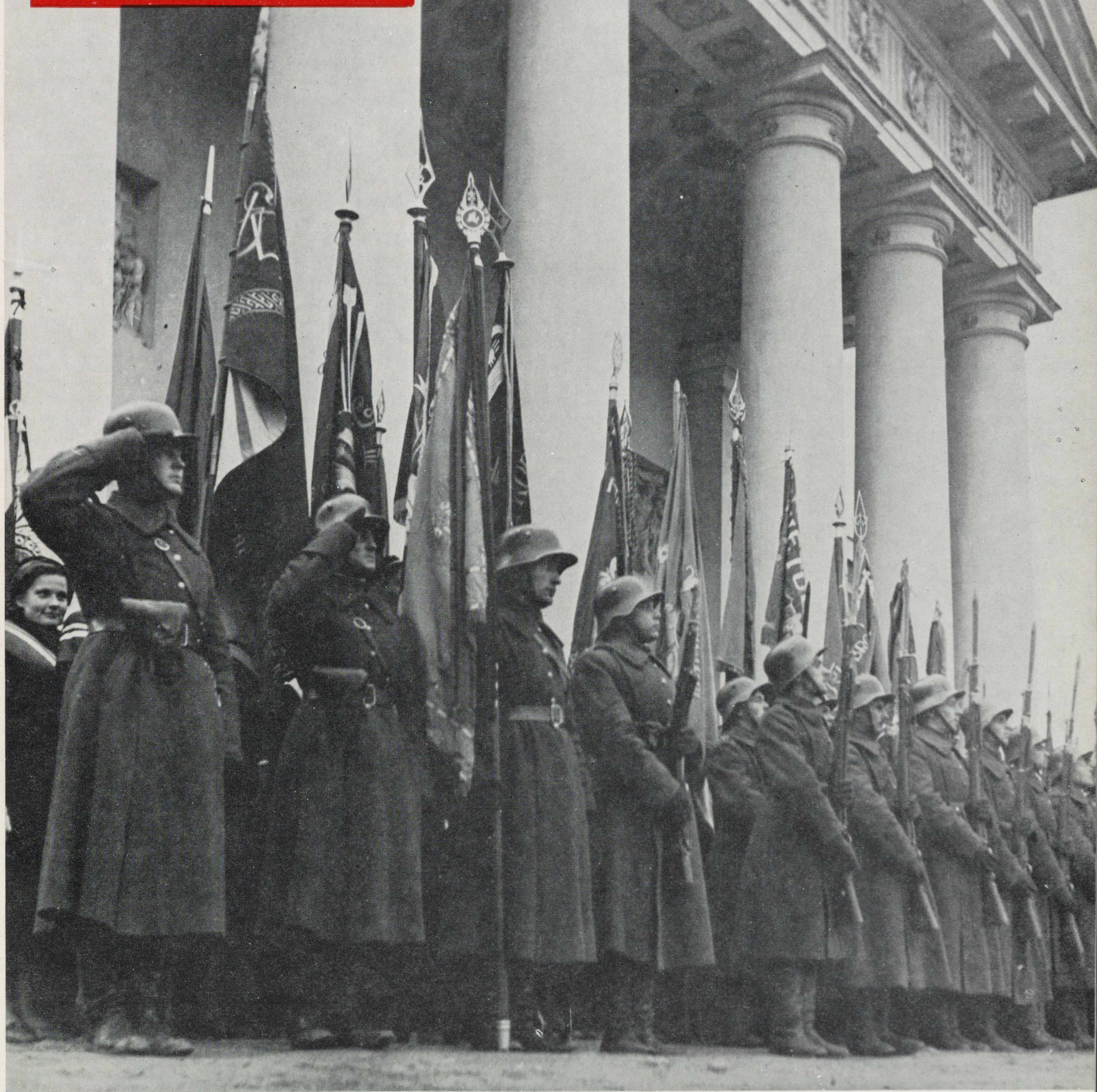

LIETUVIŲ

DIENOS

LIETUVOS KARIAI PRIE KATEDROS IŠLAISVINTAME VILNIUJE

LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER

1977

1977 M. LAPKRIČIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1977, lapkritis Nr. 9 (179)

November, 1977 No. 9 (178)

Eina XXVIII metai

Volume XXVIII

Redaguoja

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

ALFONSAS A. MILUKAS

Leidėjas / Publisher

Antanas F. Skirius

Administratorius / Circulation Manager

ANTHONY F. SKIRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina \$1.25

Single Copy \$1.25

Prenumerata metams \$12.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription \$12 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$20.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

	Psł.
Stasys Raštikis, Aukos dvasia.	3
V. Prižgintas, Karininkas Antanas Juozapavičius žuvo Alytuje nuo klastingo priešo.	4-6
Iš Amerikos Lietuvių Tarybos Suvažiavimo-ALT-os Informacija.	6-8
Lietuvos atstovo dr. S. Bačkio pranešimas apie Vytauto Čekanausko paskyrimą gen. garbės konsulu Los Angeles.	8
Ko JAV delegacija reikalauja Belgrade Altos informacija.	9
A. Tenisonas, Su saule į vakarus.	10-12
Kento Universitetas gavo lėšų Pabaltijo Programai.	12
Pabaltiečių demonstracijos.	13
Gasparas Velička.	13
Lietuvos pasiuntinybės žinios.	13
Padėkime Vasario 16 gimnazijai.	14
Kur Donelaičio kapas?	14
Knygų recenzijos —	
A. R., J. Burkaus Du dvasinių būtybių pasauliai; R. K. Vidžiūnienė, Skatikus beskaičiuojant.	15
"Lietuvių Dienų" žurnalo rėmėjai.	16

ENGLISH SECTION

	Page
The White House and Lithuanian-American Community's 25th anniversary.	17
Repr. R. K. Dornan Intervenes on behalf of father and son Brazinskas.	17
IBANC Seeks Passage of Baltic Resolution	17
Helsinki Commission Requests Information.	18
Let Us Appeal to the U.S. Congress Dr. J. B. Genys.	18
IBANC at the White House.	18
On the Day that, by Petras Pilka (Verse, transl. by A. A. Milukas)	18
Vitas Gerulaitis a Superstar of Tennis.	19
18th Biennal of Art in Chicago.	19
20 Lith. Artists and Balzekas Museum. (A. A. M.)	19
Canada's "Echoettes" in Latin America.	20
The Lith. Short Story: 50 years, reviewed by H. Yčas-Petkus.	20
The Thorn, by Nelė Mazalaitė.	20-21
(trans. D. Sealey) From the anthology "The Lithuanian Short Story)	

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER

1940 vasario 16 išlaisvintame Vilniuje kariuomenės parado metu prie Katedros.

February 16th, 1940, a military parade in the retrieved ancient Lithuanian capital Vilnius.

BACK COVER

Pabaltiečių demonstracija Washingtone —

VIRŠUJE — Iš Washingtone Pabaltiečių demonstracijų. — Iš kairės antras Andrej Amalrik, dr. K. Valiūnas, Pavell Litvinov.

VIDURYJE — Sen. Robert Dole Pabaltiečių demonstracijoje pasižadėjo kelti Belgrado konferencijoje Lietuvos Latvijos ir Estijos apsisprendimo teisę.

Nuotrauka P. Maletos

ŽEMAI — Pabaltiečių demonstracijoje Washingtone tautinių šokių grupė "Aušrinė" atlieka programą.

Nuotrauka A. Šeštoko

The Baltic Rally of Sept. 24, 1977, in Washington, D.C.

ABOVE: Andrej Amalrik (2nd from left), Dr. K. Valiunas (3rd) and Pavell Litvinov.

MIDDLE: Senator Robert Dole gives a promise to raise the question at the Belgrade conference of Lithuania's, Latvia's and Estonia's right of self-determination.

BELOW: "Ausrine" ensemble performs folk dances at the Rally.

Were the ancient Sumerians and Baltic peoples related?

Are the Baltic languages older than Greek and Latin?

Do the **Dainos** describe an ancient astronomical event?

THE BALTIC:

Origin of the Indo-European Peoples and Languages

By ANDIS KAULINS
(J. D. Stanford University)

\$5.00 (paperback, 100 pp.), postage and handling extra:

Orders:

MR. ANDY KAULINS
c/o Arvids Kaulins
1565 So. 26th Street
Lincoln, Nebraska 68502

AUKOS DVASIA

Rašo Stasys Raštikis

Jau 59-tąjį kartą minime Lietuvos kariuomenės atgaivinimo sukaktį, nors savos kariuomenės jau seniai nebeturime.

Buvusi nepriklausoma Lietuvos kariuomenė turėjo daug nuopelnų savo valstybei. Pirmieji Lietuvos kariuomenės pulkai, suformuoti beveik iš vienu savanorių, dvejus metus kovojo su Lietuvos nepriklausomybės priešais rusais, vokiečiais ir lenkais ir apgynė savo tėvynės laisvę ir valstybės nepriklausomybę. 1920 metais lenkams sulaužius jų pačių pasirašytą Suvalkų sutartį, tuometinės Tautų Sąjungos paskirtas taikos delegacijos pirmininkas anglas Hymansas tada labai teisingai pasakė Lietuvos delegacijos pirmininkui: "Už savo tautos nepriklausomybę jūs turite būti dėkingi ne Ambasadorių Konferencijai ir ne Tautų Sąjungai, bet tik savo narsiai kariuomenei."

Tai buvo mūsų didelio pasiryžimo metai. Tada lietuvių tauta, kupina pasišventimo ir pasiaukojimo bendriems visos tautos reikalams, energingai pakilo iš ilgos nelaisvės ir priespaudos, pasiuntė tūkstančius drąsiausių savo sūnų savanoriais į kovotojų eiles ginti tik ką paskelbtą Lietuvos valstybės nepriklausomybę. Tai buvo istorinis žygis, kuriame dalyvavo visa lietuvių tauta: kariai, šauliai, partizanai, jaunimas ir senimas, vyrai ir moterys, politikai ir nepartiniai, ūkininkai ir miestelėnai, mokiniai, studentai ir profesoriai, darbdaviai ir darbininkai. Visus buvo palietusi aukos ir pasiryžimo dvasia, ir tėvynė buvo išgelbėta, nors ir didelėmis aukomis. Per visą Lietuvos nepriklausomybės karą vien tik karių, šaulių ir partizanų žuvo 1.444, o drauge su tuo metu mirusiais kariuomenėje nuo įvairių ligų bei epidemijų, žuvusiųjų buvo 4.256 kovotojai. Kautynėse su Lietuvos priešais sužeistųjų buvo: 93 karininkai, 2.438 kareiviai ir 146 šauliai bei partizanai. Invalidais liko 154 karininkai bei kareiviai. Už parodytą drąsą ir pasižymėjimus kautynėse 235 karininkai buvo apdovanoti Vyčio Kryžiaus ordinais ir 1.113 karių, šaulių ir partizanų buvo apdovanojama Vyčio Kryžiais. Iš tų apdovanotųjų skaičiaus 20 karininkų, 48 viršilos, puskarininkiai ir eiliniai ir 2 šauliai žuvo ginkluotose kovose su Lietuvos priešais.

Anos ginkluotos kovos už Lietuvos nepriklausomybę sudarė garbingiausius puslapius Lietuvos istorijoje. Tai buvo aukos dvasios pergalė prieš fizinę jėgą, nes nors tuometiniai Lietuvos priešai buvo gausesni negu Lietuvos gynėjai, tačiau svarbiausiu Lietuvos pergalės faktoriumi buvo ne ginklų persvara, kurios neturėjome, bet mūsų galinga aukos dvasia, kurios trūko tuometiniams mūsų priešams.

Mūsų kovos už Lietuvos nepriklausomybę 1919-1920 metais sudarė ne vienintelį pavyzdį lietuvių tautos aukos dvasiai. Aukos dvasia buvo stipriai pasireiškusį ir 1923 metais per lietuvių sukilimą Klaipėdos krašte per to krašto prijungimą prie Lietuvos valstybės. Dar stipriai ji buvo pakilusi 1941 metais per lietuvių sukilimą prieš bėgančius nuo vokiečių rusus. Ta pati aukos dvasia buvo pasireiškusį ir vokiečių okupacijos metais, boikotuojant vokiečių mėginimus suformuoti lietuvių SS legioną ir sumobilizuoti lietuvius į vokiečių kariuomenę ar išvežti juos darbams į Vokietiją. Ypač pakilo aukos dvasia 1943 metais, pašaukus lietuvių vyrus į Vietinę rinktinę ir po to netrukus žiauriai likviduojant tą rinktinę. Neturime užmiršti aukos dvasios ir vėlesnių lietuvių partizanų žiauriuose kovose su rusais.

Kovos bei aukos dvasia buvo labai suklestėjus lietuvių tarpe ir 1938, 1939 ir 1940 metais per Lenkijos, Vokietijos ir Sovietų Sąjungos ultimatumus Lietuvai. Tik labai nepalanki Lietuvai tuometinė tarptautinė politinė padėtis neleido mums ginkluotai pasipriešinti tiems ultimatumams, nes tuometinėse sąlygose toks beviltiškas pasipriešinimas būtų iššaukęs dar didesnę ir žiauresnę katastrofą ne tik Lietuvos valstybei, bet ir visos lietuvių tautos ateities likimui. Lietuviai pralaimėjo, tačiau ne dėl savo kaltės, bet dėl stiprių ir žiaurių Lietuvos kaimynų agresijos prieš nekaltą, mažą ir silpną Lietuvą. Mes buvome dviejų didžiųjų valstybių didžiosios agresijos auka.

Generolas Stasys Raštikis deda vainiką prie Nežinomo Kareivio Kapo Karo Muziejuje.

General Stasys Rastikis laying a wreath of the grave of the Unknown Soldier in the garden of the Military Museum in pre-war Kaunas.

Labai gaila, kad Baltijos valstybių katastrofos metu, kaip ir vėlesniais pokariniais ir net dabartiniais metais, laisvajame pasaulyje ir didžiausiose laisvose valstybėse, anot prof. J. Brazaičio, pritrūko aukos dvasios, ir vieton jos įsiviešpatavo aukos baimė. Geriausį pavyzdį turime tame krašte, kur dabar gyvename (JAV). Tik prisiminkime, ką mes čia esame matę Vietnamo karo metu: amerikiečiai kariai buvo kupini aukos dvasios ir kariavo, aukojosi, liejo savo kraują, tūkstančius savo draugų paguldė kautynių laukuose. O ką tuo pačiu laiku darė amerikiečių visuomenės dalis? Ji demonstravo prieš savo karių aukas, rėmė karo dezertyrus, net simpatizavo savo valstybės priešams ir net bendravo su jais; vieton persiimti aukos dvasia, ji buvo pasidavusi aukos baimei. O rezultatai? Pirmą kartą JAV istorijoje amerikiečių kariškai laimėtas karas buvo politiškai pralaimėtas. Amerikiečiams tai buvo dar skaudesnis smūgis, negu jų politinis pralaimėjimas po karinio laimėjimo II-jo pasaulinio karo pabaigoje. Ir vienas ir antras karas pasibaigė ne amerikiečių, bet rusų komunistų pilnu laimėjimu.

(Nukelta į psl. 22)

KARININKAS ANTANAS JUOZAPAVIČIUS ŽUVO ALYTUJ NUO KLASTINGO PRIEŠO

Kas uždegs tau žvakutę ant kapo,
Aplankys gedulingą ši vakarą kas?
Su malda pamaldžiai kas ant lūpų,
Atsiklaups ir nubrauks skruostais
ašarą tekant
Ir paklos chrizantemas baltas?

Ald. Prižgintaitė

1898 dr. Vincas Kudirka savo leidžiamame žurnale "Varpas" (Nr. 6) pirmą kartą paskelbė savo tautišką dainą "Lietuva, tėvyne mūsų", kartu pridėdamas ir melodiją gaidomis. Ta tautiška daina tuojau pat plačiai paplito visoje tautoje ir tapo himnu, lietuvių tebegiedamu dabar pavergtoje tėvynėje, darbo stovyklose Sibire ir vasame laisvajame pasaulyje. Tautos himno pirmasis posmas didingai skamba:

Lietuva, tėvyne mūsų,
Tu didvyių žeme!
Iš praeities tavo sūnūs
Te stiprybę semia.

Poetas Jonas Aistis straipsnyje "Milfordo gatvės elegijų epilogas" ("Draugo" priede 1968 vasario 17) rašo: "Praeitį didelis turtas. Ateities laidas. Tautos stiprybė yra tautinė sąmonė."

Pasisemti stiprybės dabarčiai mes turime grįžti į netolimą garbingą praeitį. 1918-1920 metai lietuvių tautai buvo džiaugsmingi ir pilni tragiškumo. 1918 vasario 16, vokiečių karinės okupacijos metu, Lietuvos Taryba, atstovaudama visai tautai, paskelbė atstatanti laisvą ir nepriklausomą Lietuvą. Laikas buvo dumsus be jokios aiškos ateities. Buvo karas, Tačiau patys įvykiai ėmė sparčiai riedėti į pakalnę. Tų metų lapkričio 11 Vokietija kapitulavo. Turėjo pasitraukti iš visų okupuotų kraštų. Ėmė trauktis ir iš Lietuvos. Traukiantis vokiečių karinėm pajėgom, paskui slinko mum svetima raudonoji armija. 1919 sausio 5 okupuotas Vilnius, mūsų amžina sostinė. Lietuviškų žemių trečdalis vėl pateko į vergovę. Mūsų vyriausybė, kuriai vadovavo adv. Mykolas Sleževičius (1882-1939), iš Vilniaus persikėlė į Kauną ir ėmė organizuoti kariuomenę Lietuvai ginti.

Vasario 7-9 mūsų pirmieji savanoriai ties Šėta ir Jieznu, Kėdainių apskr., susikovė su pirmaisiais raudonosios armijos pulkais. Vasario 12-13 raudonoji armija prisiartino prie Alytaus ir ėmė gręsti apsupimu Kaunui, laikinajai vyriausybės sostinei.

Pimosiose kautynėse su svetima raudonąja armija vasario 8 Taučiūnų laukuose, netoli Kėdainių, žuvo pirmasis savanoris Povilas Lukšys, 33 m. amžiaus. Vasario 13 Alytuje, gelbėdamas karišką turtą ir savanorius, žuvo karininkas Antanas Juozapavičius, 25 m. amžiaus jaunuolis, 1-jo pėst. pulko vadas. Jis yra pirmasis karininkas, žuvęs dėl Lietuvos laisvės. Žuvo per savo gimtadienį!

Kitų metų vasario 13 sukanka 60 metų nuo karininko Antano Juozapavičiaus žuvimo. Tą dieną yra jo 83 metų gimimo sukaktis. Šių sukakčių proga grįžkim į praeitį ir

prisiminkim šį jaunuolį didvyrį.
Antano jaunystė

Antanas Juozapavičius gimė 1894 vasario 13 Švakštonių dvare, Vaškų vls., Biržų aps. Jo tėvai buvo nedidelių dvarų nuomininkai. Šeima, negalėdama išsiversti, nusikėlė į Rygą, kur tėvas vertės vežikavimu.

Karininkas A. Juozapavičius, kūrėjas savanoris, 1-jo pėst. pulko vadas.

Officer A. Juozapavicius, a volunteer of Lithuania's Independence War period, commander of the 1st Infantry Regiment.

1905 paūgėjęs Antanas įstojo į Rygos Aleksandro gimnazijos I klasę. Toji gimnazija buvo persunkta rusicizmu. Mokiniai kas sekmadienį būdavo varomi į cerkvę melstis už carą ir Rusiją. Buvo griežtai uždrausta gimnazijos patalpose savo tarpe kalbėti gimtąja kalba. Antanas, būdamas šeštoje klasėje, jautės subrendęs ir susipratęs lietuvis, mylįs savo gimtąjį kraštą, ir bandė tų draudimų nepaisyti. Už kalbėjimą lietuviškai su draugu jis pašalinamas iš gimnazijos. Gavo darbą vaistinėje. Jam patiko vaistininko profesija. Nuvažiavo į Dorpatą (Taliją, Estijos sostinę), kur įstojo į universitetą, į farmacijos skyrių, išklaušė kursą, atliko praktikos darbus, išlaikė reikalingus egzaminus ir gavo teisę verstis vaistininko darbu. Ten pat, Dorpate, ir ėmė dirbti vienoje vaistinėje.

Rusų kariuomenėje

1914 rudenį Rusija išėjo kariauti prieš Vokietiją. 1915 vaistininkas A. Juozapavičius turėjo stoti į rusų kariuomenę. Po dviejų mėnesių buvo pasiųstas į Maskvos karo mokyklą, kurią baigė ir buvo pakeltas į karininko laipsnį. Paskirtas į 57-tą pėstininkų pulką Tvere, netoli Maskvos. Be to, jis baigė specialius sunkiųjų kulkosvaidžių kursus. Savo prašymu, kaip mokąs latvių kalbą, perkeltas į

latvių tautinį dalinį, į 6-jį Tukumo latvių pulką. Kautynėse su vokiečiais prie Rygos buvo sužeistas.

1917 kovo mėn. Rusijoje įvyko taikinga revoliucija. Caras Mikalojus II, atsisakęs sosto, pasitraukė. Sudaryta demokratinė vyriausybė, kuriai pradžioje vadovavo grafas Lvo-vas Teisingumo ministru buvo advokatas Karenskis. Vėliau jis liko ministru pirminku. Vyriausybėje dalyvavo visos demokratinės partijos. Komunistų partija anuo metu buvo nežinoma.

Šiai revoliucijai įvykus, karininkas A. Juozapavičius ir toliau liko tarnauti kariuomenėje. Jis buvo paskirtas kariuomenės inspektoriaus pareigom. Be to, Kerenskio vyriausybė karininką Juozapavičių priskyrė prie dūmos atstovo Martyno Yčo, ir jiedu važiavo pas generolus Brusilovą ir Kornilovą lietuvių tautinių dalinių steigimo reikalui. Karininkas A. Juozapavičius buvo užsidegęs būtinai įsteigti lietuvių tautinį dalinį, kokius jau turėjo latviai, suomiai, lenkai ir kt. Tokiame dalinyje karininkai ir kareiviai tik lietuviškai kalbėtų. Be to, karininkas A. Juozapavičius buvo įsitikinęs, kad karas eina į pabaigą ir kad iš karo griuvėsių kelsis laisva Lietuva, kuriai būtų reikalinga sava kariuomenė.

Lietuvių tautinio dalinio steigimas

1917 kovo 30 demokratinė Rusijos vyriausybė pripažino Lenkijos nepriklausomybę. Buvo duotas įsakymas visiems lenkam, tarnaujantiems rusų daliniuose, jungtis į savo tautinius dalinius. Tuo metu į lenkų dalinius įstojo ir daug lietuvių. Karininko Pagonio ir puskarininkio Šlimo paraginti, lietuviai paliko lenkų tautinius dalinius ir prisijungė prie 22-tro korpo, kuriam buvo suomių pulkas. Čia lietuvių karių gyvenimas pablogėjo, nes niekas jais nesirūpino. Jie ir neturėjo vieningos vadovybės. Kaip tik tuo metu pas generolą Brusilovą apsilankė dūmos atstovas Martynas Yčas, karininko A. Juozapavičiaus lydimas. Gen. Brusilovas parodė daug palankumo lietuviams ir tuojau išdavė leidimą steigti savo tautinį dalinį. Visą organizacinį darbą raštu pavedė karininkui A. Juozapavičiui. Gavęs leidimą į rankas, karininkas A. Juozapavičius negaišdamas atvyko į Galiciją ir perėmė lietuvių tautinio dalinio organizavimą. Pradžioje žemesnieji rusų karininkai su tokiu lietuvių tautinio dalinio steigimu nesutiko ir bandė priešintis. Ginčas buvo labai aštrus. Lietuviai kariai, vadovaujami karininko A. Juozapavičiaus, nusprendė nenusileisti. Ukrainoje, Nasavo kaimo laukuose, lietuviai apsikasė ir pasiruošė kautynėm. Po dviejų dienų rusai nusileido ir pažadėjo jokių kliūčių nedaryti.

Steigiamo lietuvių tautinio bataliono vadu buvo paskirtas pulk. Himelmanas, surusėjęs vokiečių, o jo padėjėju — karininkas A. Juozapavičius. Tačiau tikruoju vadu buvo karininkas A. Juozapavičius. Jis vienas nešė visus organizacinius sunkumus.

Karininkas A. Juozapavičius, steigdamas lietuvių tautinį batalioną, parodė nepaprastus organizacinius gabumus. Surado ir atsikvietė daugiau jaunų lietuvių karininkų, tarnavusių įvairiuose rusų daliniuose. Jo didelėmis pastangomis batalionas gavo aprangos, ginklų, arklių ir gurguolių.

Batalioną sudarė penkios pėstininkų kuopos. Pirmosios kuopos vadas buvo karininkas Dundulis, antrosios — karininkas Švambarys, trečiosios — karininkas P. Genys, ketvirtosios karininkas Matulionis, penktosios — kpt. Kaziutis-Kaziutėnas.

Bataliono sudėtyje sunkiųjų kulkosvaidžių būriui vadovavo karininkas Josiukas, artilerijos baterijai — karininkas Kibirkštis, ūkio reikalų būriui — karininkas Kabaila. Bataliono adjutanto pareigas ėjo kapitonas Burokas.

Šiame lietuvių batalione, be minėtųjų, didelį tautinį darbą atliko dar šie jauni karininkai: Gaudiešius, Čaplikas, Šulka, Škirpa, Miškinis, Pranculis, Petkelis, Dumčius, Federavičius ir kt.

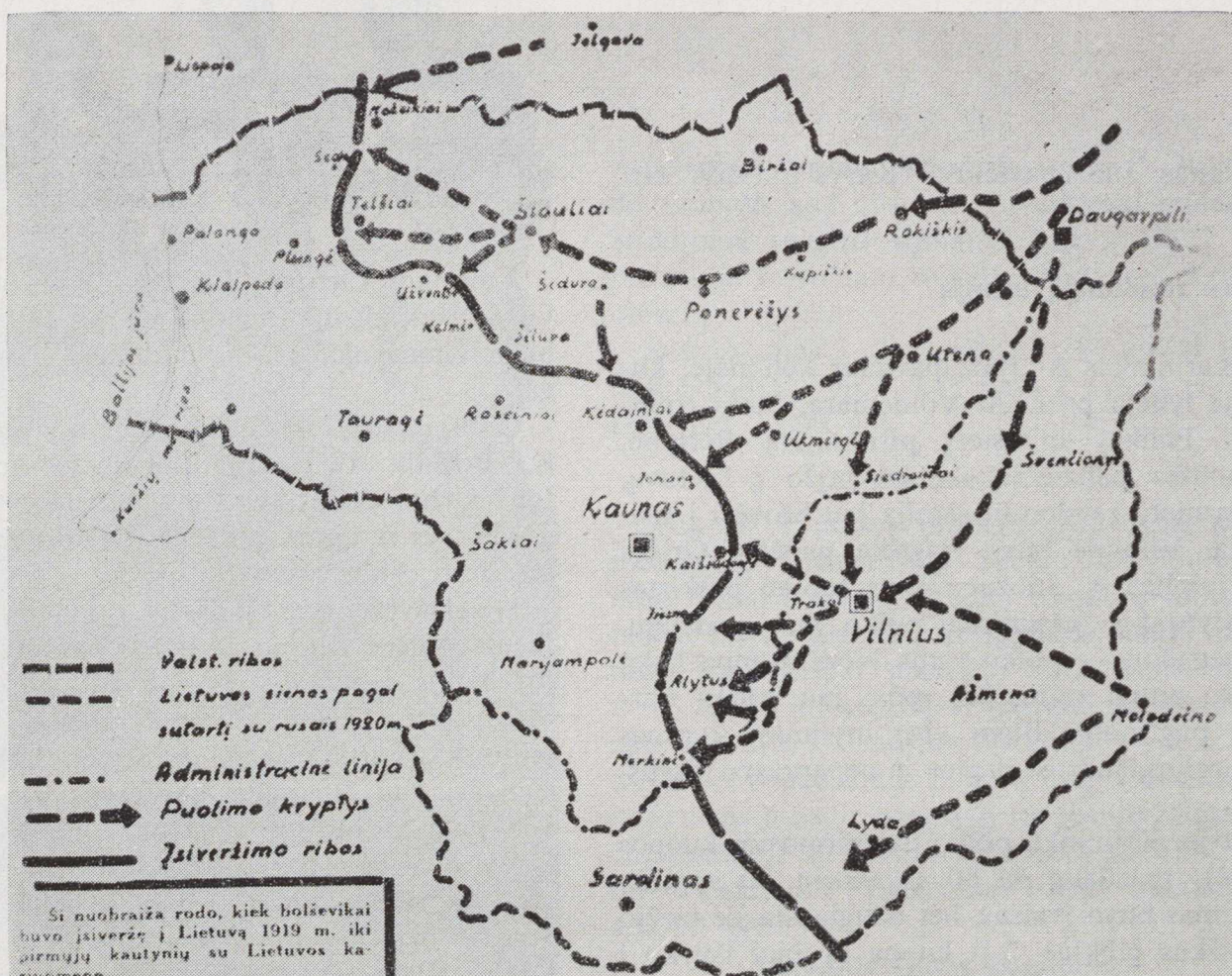
Šie karininkai, pirmūnai mūsų kariuomenės užuomazgoje, buvo karininko A. Juozapavičiaus surasti, atkviesti ir pritraukti dirbti su lietuviais kariais. Kai kurie iš jų nepriklausomoje Lietuvoje pakopė į atsakingas pareigas ir turėjo aukštus laipsnius. Šie garbingi kariai pirmūnai buvo susibūrę į sąjungą ir gražiai gyvavo.

Lietuvių tautinis batalionas buvo priskirtas prie 22 suomių korpo ir buvo to korpo vado žinioje. Tačiau tvarkėsi visai savarankiškai. Turėjo ir savo trispalvę vėliavą, viduryje su vyčiu, abipus kurio buvo įrašai: Laisva Lietuva.

Sutvarkęs batalioną, karininkas A. Juozapavičius dėjo visas pastangas jį nukelti į Smolenską. Jo planas buvo iš to bataliono padaryti lietuviškos divizijos užuomazgą. Jis galvojo, kad tokia lietuviška divizija, būdama Smolenske, netoli Lietuvos, didžiai pasitarnautų besikuriančiai Lietuvai. Tačiau rusų generolai Hutor ir Berzkovny tą planą atmetė.

Komunistų revoliucijos pasėkmės

1917 spalio pabaigoje Petrapilyje kilo neramumai. Dvidešimt antrasis suomių korpas gavo įsakymą vykti į Petrapilį malšinti neramumų. Pakelė, Oršos geležinkelio stotyje, traukinys buvo sulaikytas, nes geležinkeliniai sustreikavo. Visas korpas sustojo Oršos apylinkėse. Tuo metu, per maištą, rusų komunistų partija atėjo į valdžią, nuversdama A. Kerenskio vyriausybę. Jei dvidešimt antrasis suomių korpas, kurio sudėtyje buvo ir lietuvių tautinis batalionas, būtų laiku nuvykęs į Petrapilį, tai rusų komunistų partija niekada nebūtų atėjusi maištu į valdžią! Lietuvių tautinį batalioną ėmė lankyti politrukai su mitingais ir pažadų pažadais. Per vieną tokį mitingą buvo "išrinktas" batalionui komitetas su sovietiniais politrukais. Sovietinis komitetas buvo paliktas stovėti nušaliau. Visi karininkai neliečiami pasiliko savo pareigose, nes sovietų komitetas buvo bejėgis prieš bataliono vienybę. Mitingai buvo kasdienybė. Visi įsakymai mitingam ėjo iš Maskvos. Batalionas buvo nukeltas į Vitebską ir buvo pavadintas "Atskiras lietuvių batalionas Vitebske". Bataliono vadas pulk. Himelmanas, matydamas rusų komunistų netvarką, pasitraukė iš karinių pareigų ir išvyko į Vokietiją. 1918 sausio 23 karininko A. Juozapavičiaus pastangomis bataliono vadu buvo paskirtas pulk. St. Nastopka (1881-1938), kuris vėliau buvo Lietuvos kariuomenės savanoris kūrėjas, generolas, ėjęs vyriausiojo štabo viršininko, kariuomenės vado ir kitas atsakingas pareigas. Ka-

LIETUVOS ŽEMĖLAPIS. 1919 - 1920 m. rusų komunistų raudonosios armijos trys divizijos okupavo trečdalį jau laisvos ir nepriklausomos Lietuvos. Vilnius, Lietuvos sostinė, irgi buvo okupuota. Grėsmė buvo ir Kaunui, laikinos vyriausybės sostinei.

A map of the stabilization period of Lithuania's Independence Wars period when three invading communist divisions had occupied the capital, Vilnius, and a third of the country's territory and when the temporary capital Kaunas was also threatened with siege. (A detailed study of the period was given in "Lithuanian Days" of November 1957, pages 10-11.)

rininkas A. Juozapavičius toliau liko vado padėjėju paeigose. Tačiau jis tvarkė visus bataliono reikalus. Batalionas Vitebske ėjo igulos sargybą. Į rusų vidaus reikalus nesikišo. Dalinys buvo labai drausmingas, kariai labai mylėjo vadus, jiems rodė daug pagarbos. Rusų komunistų partija išsigando bataliono vieningumo. Bandė jį pajungti savo tikslam. Buvo kartą įsakymą vykti į Minsko frontą ir įsijungti į kariavimą su vokiečiais. Bataliono vadovybė tuojau atsakė, kad laikosi nušaliai nuo visų įvykių ir nesutinka įsivelti į kitų tautų karą.

1918 kovo 3 Sovietų Rusija pasirašė Lietuvos Brastoje sutartį su Vokietija, išduodama savo Vakarų sąjungininkus. "Atskiro lietuvių bataliono" vadovybė bandė tą susitarimą išnaudoti: tuojau slapta pasiuntė atstovus pas vokiečių karinę vadovybę, prašydama leidimo visam batalionui pereiti frontą ir su ginklais žygiuoti į Lietuvą. Vokiečiai jokių būdu nesutiko tokio leidimo duoti.

Grižimas į Lietuvą

1918 balandžio 18 rusų komunistų partija, bijodama vieningo ir drausmingo "atskiro lietuvių bataliono", įsakė jį išformuoti. Visi karininkai ir kareiviai buvo paleisti. Jauni karininkai tuojau davė vienas kitam priesaiką vykti į Lietuvą ir jungtis į organizuojamą kariuomenę. Kurie paskubėjo vykti į okupuotą Lietuvą, buvo vokiečių karinės vadovybės su laikomi ir siunčiami į belaisvių stovyklas. Tačiau vėliau, jau po mėnesio, visi lietuviai karininkai ir kariai galėjo laisvai vykti į Lietuvą. Vokiečiai nedarė jokių kliūčių.

Karininkas A. Juozapavičius, išformavęs batalioną, kurį laiką pasiliko Vitebske ir buvo Lietuvos Tarybos įgaliotinis Oršos srityje tvarkyti pabėgėlių lietuvių reikalą. Jis registravo pabėgėlius ir ruošė grįžimui į laisvą Lietuvą.

Tačiau tą darbą dirbo trumpai. 1918 lapkričio padžioje atvyko į Vilnių ir tuojau pat įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę.

1918 lapkričio 11 buvo sudaryta pirmoji Lietuvos vyriausybė, kurios ministru pirmininku ir krašto apsaugos ministru buvo paskirtas prof. A. Voldemaras (1883-1944). Krašto apsaugos viceministru buvo pakviestas rusas generolas Kondratavičius. Prof. A. Voldemaras, kaip krašto apsaugos ministeris, savo adjutantu paskyrė karininką A. Juozapavičių.

Lietuvos kariuomenės organizavimas buvo delsimas. 1918 lapkričio 21 jaunieji karininkai, karininko A. Juozapavičiaus ir kitų vadovaujami, pirmajai Lietuvos vyriausybei įteikė ultimatumą paspartinti mūsų kariuomenės organizavimą ir pašalinti rusų generolą Kondratavičių. Karininkas A. Juozapavičius su kitais pasirašė tą ultimatumą. Rusas gen. Kondratavičius tuojau buvo nušalintas ir išvyko iš Lietuvos. Krašto apsaugos ministru buvo paskirtas savanoris Mykolas Velykis (1884-1956). Lapkričio 23 pirmoji Lietuvos vyriausybė išleido patį pirmąjį įsakymą kariuomenei, kuriuo buvo steigiamas 1-sis pulkas ir jo vadu skiriamas karininkas Galvydis-Bykauskas. Gruodžio 18 1-sis pulkas iš Vilniaus atvyko į Alytų. Savo sudėtyje jis turėjo 18 karininkų ir 25-29 karius savanorius.

Prof. A. Voldemaras, pirmosios Lietuvos vyriausybės ministeris pirmininkas, vykdamas į Vokietiją, buvo savo adjutanto karininko A. Juozapavičiaus lydimas. Išvykdamas iš Vilniaus į savo dienoraštį įrašė:

"Suliev, Vilniau! Sudiev, Lietuvos sostinė! Geit nesimatysime. Gal ir daug teks nukeniėti, daug ašarų ir kraujo pamatyti. Gal tu į lietuvių pardavikų nelaisvę pakliūsi ir vėl būsi prie ko nors priskirtas. Būk ramus! Neilgam! Išvaduos tave Lietuvos sūnūs". (P. Dirks,

Prieš raudonąją armiją

Karininkas A. Juozapavičius kelionėje, kurioje lydėjo prof. A. Voldemarą, buvo trumpai Palikės ministerį pirmininką Berlyne, gruodžio pabaigoje skubiai grįžo į Lietuvą. Tuo metu raudonoji armija jau brovėsi į Lietuvą. Vilniuje buvo tragiška padėtis. Grįžęs karininkas A. Juozapavičius tuojau paskirtas į Alytų 1-jo pėstininkų pulko vado padėjėju, o netrukus — pulko vadu. Nors trumpą laiką buvo pulko vadu, bet spėjo jau padėti tvirtus pagrindus. Buvo visų mylimas, kupinas energijos, judrus, drąsus ir nepaprastai darbštus.

1-jo pėstininkų pulko dvi pirmosios kuopos turėjo maždaug po 80 savanorių. Jų apginklavimas buvo įvairus, bet daugiausia jie turėjo rusiškus ginklus. 2-ji kuopa skubiai išvyko į Jiezną talkinti kitom savanorių kuopom, nes per ten ėjo didelė grėsmė Kaunui: raudonosios armijos pulkai veržėsi ta kryptimi. 5-ji ir 6-toji kuopos turėjo po 60 savanorių. Mokojo kuopa turėjo tik 20 savanorių. Savanoriai buvo jaunuoliai, 15-20 metų amžiaus, kariuomenėje netarnavę. Jiem apmokyti nebuvo laiko: priešas jau už durų. Apsirengimas buvo įvairus. Kai kurie dėvėjo vyžas. Vasario 12 pulkas gavo vokiškų šautuvų, tačiau jais tik dalis buvo apginkluota.

Paskutinė naktis

Vasario 12 ir 13 labai stipriai snigo. Už kelių žingsnių nebuvo matyti. Be to, vasario 12 vidurdienį vokiečių įgula, nieko nepranešusi mūsų pulko vadovybei, paliko Alytų. Tuo pat metu dvi vokiečių karių komunistų gurguolės nuvažiavo į Daugus, kur stovėjo raudonosios armijos pulkai, talkinti okupuoti Lietuvą. Pulko vadas tuojau pat patyrė apie vokiečių įgulos pasitraukimą. Tą naktį komunistai pradėjo supti Alytų, tikėdamiesi, kad miestas yra laisvas ir neginamas. Be to, jiem padėjo blogas oras. 7 km nuo miesto stovėjo pulko sargyba. Karininkas A. Juozapavičius vadovavo miesto gynimui. Turėdamas su savimi vieną kuopą ir kelis kulkosvaidžius, pasinaudodamas tamsa, bandė pasiekti plentą ir ten smogti staiga priešiui į užnugarį. Vietinių savanorių padedamas, pasiekė plentą, bet buvo per vėlu: priešas buvo pasistūmėjęs į priekį, arčiau Alytaus. Vengdama susidurti su priešu, kuopa palengva grįžo į Alytų. Abipus Nemuno vyko tarpusavio susišaudymas. Pulko vadas, matydamas kritišką miesto padėtį, nusprendė skubiai vykti ir paspartinti savanorių pasitraukimą iš kareivinių. Jam ypač rūpėjo kariškas turtas kareivinėse. Įvykių išvakarėse gauti vokiški šautuvai dar nebuvo išdalinti visiems savanoriams. Bijojo, kad jie gali atitekti piešui. Anuo metu kiekvienas ginklas buvo brangiausias turtas: buvo perkamas iš vokiečių už lašinius.

Karininkas A. Juozapavičius, palikęs savanorius prie tilto, skubiai nujojo į kareivines, norėdamas patikrinti, ar viskas evakuota. Rado, kad vokiški ginklai dar neišgabenti. Jie skubiai buvo pakrauti į vežimą ir vežami. Pulko vadas raitas jojo paskui vežimus. Komunistai šaudė į savanorius iš visų pusių, iš visų pakampių. Tuo metu daug jaunuolių savanorių žuvo. Karininkas A. Juozapavičius

IŠ AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS SUVAŽIAVIMO

Amerikos Lietuvių Tarybos 37-tas suvažiavimas, šeštadienį, spalio 8 d., Sheraton viešbuty, Chicagoje, praėjo darbingai ir sėkmingai.

Gausiai susirinkusius pasveikino pirm. dr. K. Bobelis. Invokaciją sukalbėjo kun. dr. Ign. Urbonas, prašydamas palaimos kovoje dėl laisvės ir tiesos. Į darbo prezidiumą buvo pakviesti Altos vicepirmininkai.

Suvažiavimą sveikindama gen. konsulė J. Daužvardienė dėkojo už Altos pastangas Lietuvos laisvę atgauti, už nuoširdų bendradarbiavimą su Lietuvos diplomatinėmis institucijomis. Vertino Altos pozityvų darbą, pastangas, kad Belgrado konferencijoje Lietuvos reikalai nebūtų užgožti.

Vliko vardu sveikindamas dr. B. Nemicas, pabrėžė artimus Vliko ir Alto ryšius. Jungia bendros pastangos atgauti Lietuvos laisvę. Vlikas dėkoja už tą draugystę ir už kelių šimtų tūkstančių dolerių paramą, Vliko susilaukto iš Altos. Dėkojo Altai už šventą ištikimybę Lietuvos laisvinimui. Pažymėjo, kad Altos ir Liet. Bendruomenės rungtis politinėje veikloje dėl daugelio priežasčių neišvengia į gerą. Vlikas prašo dėti pastangas, kad šios nenaudingos varžybos greitai baigtųsi.

Pasaulio Liet. Bendruomenės vardu sveikindamas J. Šlajus linkėjo geriausios sėkmės, broliško altininkų ir bendruomenininkų su gyvenimo.

JAV Liet. Bendruomenės pirm. Gečio vardu sveikino M. Jakaitis. Linkėjo sėkmingai tęsti kovą dėl Lietuvos laisvės. Skatino visus daugiau vienas kitą suprasti, pozityviau vertinti. Tepraeina suvažiavimas broliškoj nuotakojo.

Šaulių sąj. vardu sveikino K. Milkovaitis, pagirdamas Altos darbą ir aukštai vertindamas Altos, ypač jos pirmininko nenuilstamas pastangas Lietuvos labui.

Illinois lietuvių organizacijų ir Chicagos reg. bendruomenės vardu sveikino dr. V. Balčiūnas.

skubiai lydėjo per tiltą vežimus, prikrautus ginklų ir šaudmenų. Karininkas A. Juozapavičius ant tilto buvo dviem šūviais nušautas. Jo arklys irgi buvo nušautas. Tai įvyko iš ryto 8-9 valandą. Prieš tai naktis praėjo be miego, organizuojant Alytaus apsigynimą. Raudonoji armija tik 12 val. atžygiavo užimti Alytaus. Be penktosios kolonos talkos raudonosios armijos pulkai nebūtų Alytaus užėmę! (J. Vildžiūnas, Vilniaus miesto vykdomojo komiteto pirmininkas, daug panegirikos skyrė penktajai kolonai. Žiūrėk: "Vilniaus šeimininkai", "Pergalė", 1967, Nr. 6, 118-119 psl.).

Jo amžininkų turime daug. Būtų gerai, kad apie jį būtų paruošta monografija. Gyvi amžininkai sudėtų savo atsiminimus. Pirmasis žuvęs karininkas iš tokios monografijos bylotų ateinančiom kartom. Jis mirė, kad mes gyventume!

V. Prižgintas

Ramovėnų vardu sveikino A. Juškevičius, pasidžiaugdamas, kad Alta yra taip sėkmingas veiksnys laisvės kovoje. Pavergtoji tauta įpareigoja remti Altą.

R. Liet. Bendr. vardu dr. V. Dargis linkėjo sėkmės, žadėdamas finansinę ir visokeriopą paramą.

Melrose Parko r. bendruom. apyl. atstovė A. Repšienė linkėjo vieningo darbo Alta turi gyvuoti, kol Lietuva bus laisva.

Raštu sveikino: Lietuvos atstovas dr. St. Bačkis, gen. konsulas A. Simutis, gen. kons. dr. J. Žmuidzinai, Liet. Tautinė Sąj., Vyčių pirmininkas, Vilniaus Krašto Liet. S-ga, Lietuvos Atgimimo Sąjūdis, Balfo pirm. M. Rudienė, latviai, Illinois Liet. Gyd. S-ga, Pasaulio Liet. Bendr. pirm. Br. Nainys, Liet. Evangelikų Taryba, Liet. Krikšč. Dem. S-ga, Akad. Skautų Sąjūdis, J. Mitkus, Lietuvių Skautų S-gos Tarybos pirm. L. Milukienė, A. Aleksis, Kunig. Birutės Karių Šeimų Moterų dr.-ja, Liet. Amer. Piliečių Klubas, Liet. Spaudos Klubas, Liet. Valstiečių S-ga, Amer. Piliečių Klubas, Liet. Spaudos Klubas, Liet. Valstiečių S-ga, RLB Brighton Parko Apylinkė, Liet. Kat. Rel. Šalpos Rėmėjų S-ga, SLA Wisconsin Apsk., BATUN-as, Marijonų kongr. vardu kun. J. Dambrauskas, Liet. Žurnalistų S-ga, Alto įgal. Omaha J. Smailys, "Draugo" vardu kun. Pr. Garšva, Hot Springs Alto skyrius, St. Peterburgo sk. pirm. dail. A. Rūkštelė, Waterburio Amer. Liet. Taryba, Detroito Liet. Organizacijų Centras, Pasaulio ir Amerikos Liet. Gydytojų Sąjunga, kun. Leonas Zaremba — Liet. jėzuitų provinciolas, Buv. Liet. Policijos Tarnautojų Klubas "Krivulė", Brocktono Lietuvių Taryba ir Ateitininkų Sendraugų Sąjunga.

Pirmininko pranešimas

Apie Amerikos Lietuvių Tarybos veiklą išsamų pranešimą padarė dr. K. Bobelis. Pirminė, kad Alta paskutiniu laikotarpiu stengėsi Lietuvos laisvinimo reikalui panaudoti Helsinkio susitarimų mums naudingus punktus. Alta davė to susitarimo tikslių interpretaciją. Tik Helsinkio nuostatų poveikyje įvairiose Sovietų Sąjungos vietose atsirado daug disidentų ir grupių, kurios reikalauja laisvės, remiantis Helsinkio principais. Alta remiasi JAV paskelbta Helsinkio konferencija, atmesdama Maskvos klaidingą interpretaciją. Belgrade JAV ambasadorius Golbergas ir eilė kitų vakariečių delegacijų ryžtingiau iškėlė žmogaus teisių klausimus, o sen. Dole pažadėjo Belgrade iškelti ir tautų laisvės reikalą. Vakarai užima daugiau ofenzyvinę kryptį, remiantis Helsinky priimtais laisvės principais. Turime pasmerkti tuos, kurie Helsinkio konferencijos interpretaciją skelbia tokią, kokią duoda Maskva mūsų skaldymui.

Tarptautiniame forume Lietuvos padėtis geresnė, negu buvo prieš Helsinkio konferenciją.

Amerikos užsienio politika užims pagrindinį vaidmenį Lietuvos atstatyme, ir mes visi turime panaudoti visas priemones darant įtaką į JAV valdžios žmones, kad ryžtingiau laikytųsi Lietuvos laisvės atžvilgiu. Alta šia kryptimi veikė ir veiks, nes čia pats realiausias kelias siekiant Lietuvos nepriklausomybės. Be to, privalome turėti gerą ryšį su patriotine branduoliu Lietuvoje.

VIRŠUJE —

Amerikos Lietuvių Tarybos valdyba suvažiavimo metu 1977 m. spalio 8 d. Chicagoje. Sėdi iš kairės: dr. J. Valaitis, dr. K. Šidlauskas, P. Dargis, dr. K. Bobelis, inž. E. Bartkus (buvęs ALT pirm.), kun. A. Stašys, T. Blinstrubas; stovi: J. Pakalka, inž. J. Talandis, E. Smilgys, T. Kuzienė, O. Baršketytė, E. Vilimaitė, J. Skorubskas, I. Blinstrubienė, dr. J. Genys, kun. J. Prunskis, A. Pakalniškis.

Šiuo metu Altą sudaro 13 centrinių lietuvių organizacijų. Kviečiamos ir kitos organizacijos, jų tarpe ir Lietuvių Bendruomenė. Alta remia L. Bendruomenės kultūrinį darbą, laukia tokios pat paramos Altos politiniame darbe. Tik darbų pasidalinimo laikydamiesi būsime sėkmingiausi. Turime visi siekti pašalinti Liet. Bendruomenės skilimą.

Alta sklandžiai dirba su Vliku. Dėkojo šauliams ir kitiems, kurie nuolat remia Altos pastangas. Dabar Altos tikslas — siekti Belgrado įvykių ir atitinkamai savo ėjimus koordinuoti. Svarbu veikti, kad neįvyktų Europos taikos konferencija, kuri pripažintų Sov. Sąjungai užgrobtus kraštus.

Vienas svarbiausių Altos darbų šioje kadcencijoje — Altos liudijimas Helsinkio komisijoje Washingtone, kai teko kalbėti visų Baltijos valstybių vardu.

Valstybės departamentas surengė net tris politines konferencijas ryšium su Helsinkio nutarimais ir jose buvo Altos atstovai. Alta prisidėjo rengiant demonstracijas Washingtone, talkino renkant parašus dėl N. Sadūnaitės išlaisvinimo.

Dėkojo visoms Altą remiančioms organizacijoms, skyriams, spaudai, radijui už pateiktą informaciją apie Altos veiklą. Dėkojo Altos valdybos nariams, reikalų vedėjai I. Blinstrubienei, Altos inform. vedėjui kun. J.

APAČIOJE —

Dalis Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimo dalyvių. V. Noreikos foto

ABOVE: Board members of the American Lithuanian Council at the October 8, 1977 meeting in Chicago.

BELOW: American Lithuanian Council's meeting participants in Chicago, October 8, 1977.

Prunskiui. Didžiausias ačiū visai JAV lietuvių visuomenei, gražiai remiančiai Lietuvos laisvinimo pastangas.

Pirmininko pranešimas buvo palydėtas gausiais plovimais ir visų dalyvių atsistojimu.

Gen sekretorius kun. A. Stašys pranešė, kad valdyba turėjo 7 posėdžius ir kelis pasitarimus. Gauta 415 laiškų, išleista raštų ir biuletenių 11,000. Sekretoriatas dirba nuoširdžiai, neuždelsia atsakymų.

Alto raštinėje dirba trys pensininkai, kurie Altui nieko nekainuoja, jiems atlygina darbų aprūpinimo įstaiga. Jie — M. Barienė, St. Mankus, J. Ramoška — sutvarkė Altos archyvą, knygyną.

Altos finansai

Iždininkas J. Skorubskas painformavo, kad per 11 mėnesių (nuo paskutinio suvažiavimo) pajamų turėta 53,113 dol., daugiausia iš skyrių. Žymiausios aukos: iš Chicagos 7000 dol., iš Detroito 3,712 dol. Su pereinusių metų likučiu iš viso pajamų buvo 94,099 dol., išlaidų 67,655 dol., kasoje — 26,444 dol. Daugiausia išlaidų sudarė patalpų įsigijimas: 14,054 dol.; remontas 13,471 dol. Toliau — raštinės išlaikymas, spauda, Jungt. Baltiečių komitetui parama, jaunimo demonstracijoms auka, įvairių akcijų darbų finansavimas. Ateities darbai pareikalaus ir naujų lėšų.

Būstinės remonto komisijos pirm. J. Talandis pranešė, kad būstinės sutvarkymo reikalui atidaroma speciali sąskaita. Jau spalio 7 d. priėmimo metu tam reikalui gauta per 2,000 dolerių.

Susirinkimas J. Talandžiui ir komisijai pareiškė padėką, ypač, kad pats Talandis paaukojo per 1,000 dol.

Informacijos

Kun. J. Prunskis pranešė, kad Alta nuo paskutinio suvažiavimo išleido 35 biuletenius, Vasario 16 ir Birželio trėmimų minėjimams buvo paruoštos programos radijo stotims. Amerikiečių spaudoje buvo išspausdinti 8 Altos informacijos paruošti straipsniai apie Lietuvą, o Europos spaudoje — 2; be to, buvo išspausdinta daug laiškų. Paskelbtas konkursas lietuvių parašytų straipsnių kitataučių spaudoje su premijomis: 500, 300 ir 200 dol. Leidinio "Lithuania" jau paskleista 45,000 egz.

Jungtinis Baltų komitetas

Iš Washingtono atvykęs dr. J. Genys painformavo, kad ten yra veiklus Jungtinis Baltų komitetas. Kas savaitę daro posėdžius, dažnai kontaktuoja valdžios žmones. Aktyvus ryšių su įstaigomis vedėjas J. Bolsteins. Komitetas lankėsi Baltuosiuose Rūmuose, daug veikė pravedant rezoliucijas kongrese. Komitetas suruošė į demonstracijas atvykusiui jaunimui sutikimą. Išgauta svarbių Lietuvos reikalų pareiškimų iš valdžios žmonių.

Pranešimai ir diskusijos

praėjo pirmininkaujant dr. J. Valaičiui ir P. Dargiui. Centro pranešimus padarė A. Chaplikas ir inž. V. Naudžius. Be to, buvo eilė pranešimų iš skyrių.

Adv. S. Briedis už ilgametę veiklą buvo pakeltas į garbės narius.

Suvažiavime buvo 150 dalyvių.

NAUJAI SUDARYTOJI ALTA

Į naujai sudaromą Amerikos Lietuvių Tarybą išrinkti iš Amerikos Liet. R. Katalikų Federacijos: S. Kuprys, E. Paurazienė, adv. P. Žumbakis, inž. V. Naudžius, prof. dr. Jokūbas Stukas; į valdybą dr. K. Bobelis ir kun. A. Stašys; į išdo globėjus prel. J. Baltusevičius-Boll; iš Amer. Liet. Tautinės Sąjungos — V. Abraitis, E. Bartkus, O. Biežienė, Pr. Kašiūba, A. Laikūnas, į valdybą — T. Blinstrubas ir P. Bučas, į išdo globėjus — V. Abraitis; iš Lietuvių Kat. Susiv. Amerikoje — prel. J. Baltusevičius, V. Yucius, į valdybą — dr. V. Šimaitis; iš Liet. Atgimimo Sąjūdžio — K. Dirkis, V. Jokubaitis, į valdybą — E. Smilgys; iš Vilniaus Krašto Liet. Sąjungos — J. Lekas ir A. Stankus, į valdybą — J. Pakalka; iš Amerikos Respublikonų federacijos — K. Oksas, dr. J. Genys, į valdybą — J. Talandis; iš Amerikos Demokratų Lygos — R. Mulokas, J. Nasvytis, į valdybą — St. Balzekas, Jr.; iš Socialdemokratų — M. Gudelis, M. Pranevičius, A. Pužauskas, Br. Spudienė, A. Sukauskas, į valdybą — J. Skorubskas, dr. J. Valaitis, į išdo globėjus — A. Sukauskas, dr. V. Dargis, A. Devenienė, T. Kuzienė, į valdybą — Gr. Lazauskas, dr. K. Šidlauskas, į išdo globėjus — A. Chaplikas; iš Susivienijimo Lietuvių Amerikoje — E. Mikužiotė, A. Chaplikas, į valdybą — P. Dargis; iš Amer. Liet. R. Katalikų Moterų Sąjungos — M. Srubša, J. Rotsko, į valdybą — E. Vilimaitė; iš Vyčių — A. Kassel, I. Sankus, į valdybą — dr. L. Kriaučeliūnas;

iš Šiaurės Amerikos Liet. Studentų Sąjungos — D. Antenelytė, V. Zagarskas, į valdybą — O. Barštekytė.

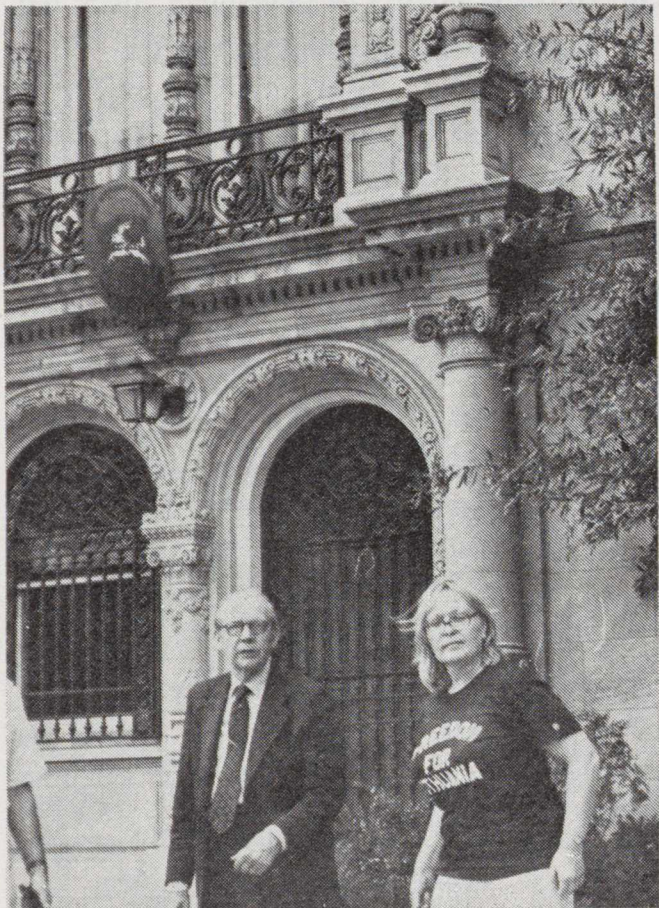
Klausimų — sumanymų metu buvo siūlyta daugiau įtraukti jaunimą į Altą, ieškoti būdų, kaip įjungti įvairiuose miestuose veikiančius klubus.

Rezoliucijos

Priimtos rezoliucijos, sveikinimas prezidentui Carteriui, prašant kelti tautų teises; sveikinami broliai pavergtoje tėvynėje, Lietuvos diplomatai, konsulai, Vlikas, dėkojama spaudai ir TV, prašoma parodyti spaudoje daugiau solidarumo, vengiant užgauliojimų, prašoma liet. visuomenę jungti į jėgas Lietuvos laisvinimo pastangose, Vasario 16 d. proga surinktos aukos turi būti skiriamos Altos vedamam Lietuvos vadavimui, skatinami steigti nauji Altos skyriai, reiškiamas padėka pirm. dr. K. Bobeliui, nuspręsta telegrama prašyti Goldbergą kelti tautų laisvės klausimą, skatinama remti Encyclopedia Lituanica leidimą, dėkojama jaunimui už gerai suruoštas demonstracijas Washingtone, dėkojama už aukas.

Suvažiavimą uždarant dr. K. Bobelis pasidžiaugė sėkmingu darbu. Pakvietė kun. Aną Trakį sukalbėti benedikciją.

Sekmadienį, spalio 9 d., Altos būstinėje įvyko Altą sudarančių organizacijų pirmininkų ar jų įgaliotinių pasitarimas. Dalyvavo 20 asmenų. Daugiausia laiko buvo skirta svarstymams apie bendradarbiavimą su Lietuvių Bendruomene. **ALT informacija**

Pabaltiečių demonstracija Washingtone. G. Klimaitė, Clevelando jaunimo vadovė, kalbasi su dr. S. A. Bačkiu, Lietuvos atstovu, prie pasiuntinybės rūmų.

V. Bacevičiaus nuotrauka

During the Baltic Rally in Washington, D.C., a Cleveland Lithuanian youth leader, G. Klimaitė, interviews Minister St. Backis at his Legation.

PONAS VYTAUTAS ČEKANAUSKAS PRIPAŽINTAS LIETUVOS GENERALINIŲ GARBĖS KONSULU LOS ANGELES, KALIFORNIJOJE.

Lietuvos atstovas, dr. S. A. Bačkis, 1977 m. rugpiūčio 26 d. raštu pranešė Valstybės Sekretoriui, kad p. Vytautas ČEKANAUSKAS yra paskirtas Lietuvos Generaliniu Garbės Konsulu Los Angeles ir paprašė jam suteikti pripažinimą.

Valstybės Departamentas 1977 m. spalio 6 d. raštu atsakė Lietuvos atstovui, kad p. Vytautui Čekanauskui yra suteiktas pripažinimas Lietuvos Generaliniu Garbės Konsulu Los Angeles ir kartu atsiuntė atitinkamą pažymėjimą, liečiantį p. V. Čekanausko konsularinį statusą.

1977.X.20 d.

Lietuvos Atstovo dr. S. A. Bačchio raštas, kad Valstybės departamentas patvirtino inž. Vytautą Čekanauską Lietuvos Generaliniu Garbės Konsulu Los Angeles, Calif.

The Lithuanian Charge d'Affaires in Washington, D.C., Dr. St. Backis, announces that the State Department has confirmed the new Lithuanian Honorary Consul-General in Los Angeles, Mr. Vytautas Cekanauskas. The consular representation was temporarily vacant after the death of the late Dr. J. Bielskis.

Gen. kons. V. Čekanauskas yra gimęs 1929 m. kovo 7 d. Kaune. Amerikoje yra tarnavęs kariuomenėje, dalyvavo Korejos kare, buvo sužeistas ir už pasižymėjimus buvo apdovanotas garbės medaliais. Baigęs inžineriją ir dirba savo profesijoje. Igametis ALT-os pirmininkas ir aktyvus įvairių kitų organizacijų valdybų narys.

Jo žmona Janina Budriūnaitė-Čekanauskienė yra pasižymėjusi solistė.

— Vytautas Čekanauskas, who has been confirmed as Honorary Consul General of Lithuania for Los Angeles, Calif. by the State Department on Oct 6, 1977, was born in Kaunas, Lithuania, on March 7, 1929.

He received a Purple Heart Medal for service in the Korean war.

Mr. Čekanauskas was the president of Lithuanian American Council, L. A. chapter and active in many Lithuanian and American organizations. He works as an engineer.

His wife — Janina Budriūnaitė-Čekanauskas is a well known soloist.

KO JAV DELEGACIJA REIKALAUJA BELGRADE

Pabaltiečių demonstracijose Washingtono, DC, rugsėjo 24 d. sen. Robert Dole (R.-Kansas) pasakė įsidėmėtiną kalbą. Pradžioje jis atkreipė dėmesį į demonstracijos plakatus, pažymėdamas, kad jie gerai parodo, koksai vergijos gyvenimas yra Baltijos valstybėse. Jis pabrėžė, kaip demonstracijose matomi lietuvių ženklai kalba apie genocidą ir reikalauja žmogaus teisių Baltijos valstybėse. Toliau jis kalbėjo: Kaip narys vadinamos Helsinkio komisijos, aš noriu pasakyti, kad didžiuliuosi galėdamas šiandien čia būti ir atkreipti dėmesį į žmogaus teisių pažeidimus, kurie vyksta Baltijos valstybėse nuo pat to laiko, kai Sovietų Sąjungos daliniai įžygiavo į jūsų kraštus daugiau kaip prieš 30 metų, ir tai nežiūrint sudarytų tarptautinių sutarčių.

Maskva įjungė Baltijos valstybes į Sovietų Sąjungą ir, mūsų kreditui, reikia pasakyti, kad Jungtinės Amerikos Valstybės niekada nepripažino šios neteisėtos inkorporacijos, ir mes privalome niekada nepripažinti ir ateityje.

Labai svarbu nefalsifikuoti Helsinkio konferencijos atsiradimo. Gali šiandien atrodyti keista, bet Sovietų Sąjunga buvo tas kraštas, kuris perdėtai stūmė, kad ta konferencija įvyktų. Maskva norėjo susilaukti savo pokarinių ribų pripažinimo be formalios taikos konferencijos, kurioje jiems būtų tekę atsakyti dėl neteisėtai pagrobtų kraštų. Slaptas ir gėdingas Molotovo ir Ribentropo 1940 metais susitarimas lėmė Baltijos tautų likimą. Tačiau aš noriu jums priminti Helsinkio susitarimų septintą ir aštuntą principą, kurie skelbia, kad visos tautos visada turi teisę ir pilną laisvę, kada ir kaip tik nori, spręsti savo vidinį ir išorinį politinį statusą, be jokio užsienio kraštų kišimosi, ir turi teisę, kaip tik patys nori, siekti savo politinio, ekonominio, socialinio ir kultūrinio vystymosi. Tas ypatingas principas, pirmojo susitarimo skyriaus aštuntasis principas, susilaukė permažai dėmesio kaip iš Valstybės departamento, taip ir iš oficialių delegacijų pusės. Dėl šios priežasties aš ir pasiūliau senato rezoliuciją 224, kuri reikalauja JAV delegaciją Belgrade daryti sekantį: išryškinti viesuotinę svarbą gerbti veiksmingą galimybę naudotis lygiomis teisėmis ir laisvu apsisprendimu visoms tautoms, vystant draugiškus ryšius tarp savęs ir tarp visų valstybių.

Mes neturime partinių skirtumų ir ses, individo teises, o kaip gi apie tautų teises? Kaip narys komisijos, kuri vyksta į Belgradą, aš galiu jums pažadėti vieną dalyką: aš kreipsiuosi į tos delegacijos savo kolegas — iškelti šitą klausimą ir išryškinti nedviprasmiškais žodžiais Belgrade. Tos delegacijos nariai yra

protingi vyrai ir protingos moterys. Mes netuime partinių skirtumų ir partinių siekimų. Jeigu Sovietų Sąjunga panorės šią konferenciją padaryti taikos konferencijos pavadinimu, tai laisvo apsisprendimo principas Baltijos valstybėms ten turi būti diskutuojamas.

Jau beveik 33 metai nuo tos dienos, kai estai, latviai ir lietuviai darė desperatiškas pastangas pabėgti iš savo krašto akivaizdoje artėjančių sovietinių įgulų. Žinau, kad jūs savo stipriose bendrijose minite tą datą maldomis ir budėjimais. Taigi, labai prasminga, kad mes šiandien čia susirinkome. Kai mes stovime prieš majestotišką Abraomo Linkolno statulą, pritinka, kad mes prisimintume jo žodžius. Tebūnie man leista paminėti bent kai kuriuos iš jų. Visi mes pasisakome už laisvę, tačiau naudodami tuos pačius žodžius, mes ne visi tą patį suprantame. Kai kuriems laisvė reiškia galimybę elgtis kaip jam patinka pačiam, taipgi ir su savo darbo vaisiais. Kitiems tas pats žodis reiškia laisvę kai kuriems žmonėms elgtis kaip jiems patinka su kitais žmonėmis ir su jų darbo vaisiais. Čia ir yra skirtumas tarp dabarties JAV ir Sovietų Sąjungos. Mums laisvė reiškia galimybę tęsti gyvenimą pagal savo pasirinktą profesiją, pagal mūsų savą gyvenimo būdą, laisvę pasirinkti miestą ar kraštą, kur norima gyventi, laisvę emigruoti kitur, jei to norime. Mes galime laisvai reikšti savo mintis, ar jos palankios, ar kritiškos atžvilgiu kokios nors politinės linijos, kokio nors krašto ar kokio prezidento. Mes lankome savo draugus ir gimiškes tolimuose kraštuose ir siunčiame bei gauname laiškus, kalbame telefonu laisvai, niekam nesikišant į tai. Mes jungiamės į hažnytines organizacijas, bažnvtinius chorus, mes meldžiamės kokioje tik norime bažnvyčioje ir auklėjame vaikus kokioje tik norime religinėje pasaulėžiūroje.

Bet jūs ir aš gerai žinome, jūs net geriau žinote už mane, kad ne toks gyvenimas yra Baltijos valstybėse ar Ukrainoje ar bet kurioje Sovietų Sąjungos dalyje. Pakeisti būtų ten reikia leidimo. Pakeisti darba reikia valstybinio rašto, o už religijos praktikavimą ir vaiku tikvini mokymą rizikuojama netekti visko — nuo savo vaiku laikymo pas save iki laisvės netekimo. Mes visi žinome, kas iškyla su žmonėmis, kurie pareiškia kitokias nuomones.

Šiandien tūkstančiai žmonių kenčia Sovietų Sąjungos darbų stovyklose, psichiatrinėse ligoninėse ir plačiose Sibiro žemėse, ir tai už tą, kad jie norėjo normalių laisvių, kurias mes laikome savaime suprantamu dalyku, kuriomis kasdien naudodamiesi mes ir užmirštame apie jas.

VIRŠUJE —

Pabaltiečių demonstracija Washingtono, D. C.

APAČIOJE —

Pabaltiečių demonstracijos metu kalba senatorius R. Dole (R. Kansas). V. Bacevičiaus nuotrauka

ABOVE: Baltic Rally of Sept. 24, 1977, in Washington, D.C.

BELOW: Senator R. Dole (R, Kansas City) a featured speaker at the Rally.

Mūsų spauda vis gausiau spausdina žinių apie Sovietų daromus teisių pažeidimus. Nemanau, kad Sovietų Sąjunga pilnai supranta, kodėl mes taip susirūpinę žmogaus teisėmis, kodėl mes tam skiriame tiek išpareigojimo. Jiems neaišku, kodėl mes taip staigiai, ar bent taip atrodant, kad staigiai, kvestijonuojame veiksmus, kurie jiems atrodė esą mums priimtini. Bet čia jie daro klaidą. Amerika visada buvo susirūpinusi žmogaus teisėmis, o dabar kaskart daugiau ir daugiau žmonių laisvajame pasaulyje jungiasi, keldami balsą susirūpinę šiuo reikalu. Europos saugumo ir bendradarbiavimo Helsinkio konferencijos baigiamasis aktas mums suteikė politinį ir teisinį pagrindą siekti žmogaus teisių santykiuose su Sovietų Sąjunga ir su kitais Varšuvos pakto kraštais. Žmogaus teisės, paskutini dešimtmeti buvusios negarsinama politinė linija, dabar pasidarė, pasakysiu — prezidento Carterio dėka, viešu ir pilnai reiškiamu Amerikos politikos kertiniu akmeniu. Nelaimė, kad Sovietų Sąjunga, atrodė, nenori laikytis Helsinkio susitarimų.

Kelios savaitės prieš Belgrado pasikalbėjimus spauda paskelbė apie didėjanti persekiojimą disidentų Rusijoje ir Baltijos valstybėse. Neseniai mes girdėome apie Petkaus ir Terleckio areštus Vilniuje. Dabar, pagal vieną pranešimą, KGB siekė paveikti antisovietinius estus, net ir sudaryti apgaulingą žmogaus teisių sąjūdį, finansuojamą KGB, nesigai-

lint tam nė pusės milijono dolerių. Tačiau ta taktika neturi nukreipti JAV delegacijos nuo jos tvirto ir nesvyruojančio susirūpinimo Belgrado konferencijoje, ypač, kad mes tuo reikalu nesame vieni. Ir mūsų delegacija jokių būdu neturi sudaryti įspūdžio, kad mūsų susidomėjimas žmogaus teisėmis nepastovus — tai išskylas, tai sumažėjes. Ne, tai JAV ilgalaikė politinė linija. Sovietų Sąjunga privalo suprasti, kad pagarba žmogaus teisėms yra esminė Amerikos žmonių galvojimo dalis, visų Amerikos žmonių.

Užbaigsiu, kaip ir pradėjau, sakdamas, kad aš turiu svarbią progą ir aukštą privilegiją atstovauti ne tik šiems šiandienai, bet kiekvienam pasaulio laisvajam žmogui kaip vienas iš narių delegacijos, kuri spalio, lapkričio mėnesiais bus Belgrade. Aš darysiu viską, ką tik galiu, tvirtai stovėti ant žmogaus teisių pagrindo ir iškelti laisvo apsisprendimo teises Baltijos valstybėms. Turės būti pilnas išdiskutavimas kaip šių punktų, taip ir Helsinkio komisijos surinktų faktų apie Sovietų Sąjungos daromus pažeidimus, stiprius pažeidimus laisvo apsisprendimo principo, kas yra dokumentuota Sovietų dominuojamose Baltijos valstybėse.

Šiandienai, kai aš stoviu prieš laisvę milijonams žmonių, milijonams ir milijonams žmonių visame pasaulyje, aš pasižadu, kad mes būsime tvirti.

ALT inf.

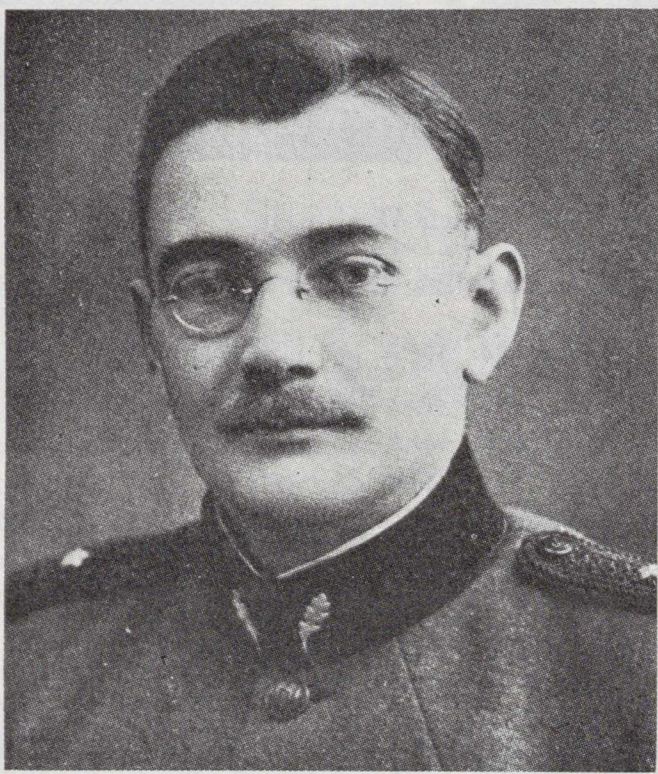
SU SAULE Į VAKARUS

A. Tenisonas

“Panta rei” — viskas srovena, viskas juda, viskas keičiasi, — teigė graikų filosofas Heraklitas iš Efeso (540-475 pr. Kr.).

“Viskas mūsų pasaulyje srovena, plaukia, juda pagal saulę iš rytų į vakarus, o kas eina prieš saulę iš vakarų į rytus, tas pasmerktas pražūčiai”, teigė mums dypukams Dilingeno DP stovykloje, prie Dunojaus, 1946 m. a. a. prof. Ignas Končius. “Kas eina priešinga kryptimi į rytus, tas žūsta. Taip žuvo Makedonijos karalius Aleksandras Didysis, pasiekęs Gango krantus Indijoje. Taip žuvo Napoleonas, pasiekęs Maskvą. Taip žuvo ir Hitleris su savo “Drang nach Osten”.

Idomu, kad to didžiojo Prancūzijos karo vado Napoleono vardas jau turi savyje pa-

Aleksandras Tenisonas, Žemaitijos girininkas 1922-1944 m., gyvenantis Belgijoje.

— A. Tenisonas, former forester of Samogitia (Žemaičiai) 1922-1944; now residing in Belgium.

slėptą pranašiską konstatavimą. Jo vardą su-skaldžius, gauname senovine graikų kalba sakinį: Napoleon, apoleon poleon oleon leon eon on. Išvertus lietuviškai tai reiškia: Napoleonas užkariavo daug valstybių, (o) savo valstybei buvo liūtas.

Savo paskaitoje prof. I. Končius dar pridūrė, kad ir mums kelias į Lietuvą iš Vokietijos bus pasiekiamas iš rytų pusės, ir kad Lietuvą gal mūsų ainiai pasieks per Japoniją, Sibirą, Uralą, keliaudami su saule vis į vakarus.

Tokia profesoriaus teorija skamba tikrai mistiškai, ji lyg ir verčia tikėti antgamtiniais paslaptiniais dalykais. Bet tikėkime ar netikėkime, tačiau pažiūrėkime, kaip mes patys judame, ar su saule į vakarus, ar prieš saulę į rytus?

Jei tokia teorija buvo pasakyta 1946 metais, sant mums Vokietijoje, tai kaip ji atrodo dabar po 30 metų? Ar mes judėjome į rytus, ar į vakarus? Nežinau, ar daug dypukų laisvu noru iš Vokietijos patraukė prieš saulę į rytus, bet gi kas tik galėjo, plaukė per Atlantą į vakarus. Turių bičiulių, pasiekusių jau net saulėtą Kaliforniją ir Didžiojo vandenyno krantus! Taigi koks didelis šuolis,, Japonijos

link! Ar prof. Končiaus teorija nėra gamtos ir žmonijos teorija, paremta nustatytais mokslo teigimais?..

Jeigu pažvelgsime į žmonijos istoriją, kiek ji iki šiolei mums žinoma, tai per šimtmečius ir tūkstančius metų, atrodo, žmonija jau nuo neatmenamų laikų yra judėjusi su saule į vakarus. Mūsų “indoeuropiečių” vardas rodo, kad mūsų protėviai yra atkeliavę iš tolimos Indijos. Paimkime Amerikos kontinentą. Kas yra jos gyventojų mišrainė? Ar ne įvairūs iš-eiviai iš Europos ir jų atgabenti juodieji vergai iš Afrikos? Tai vis žmonės, vykę iš rytų ir pasiekę Amerikos krantus. O ir pačioje Amerikoje vis ėjo srovė per žemyną į vakarus, į taip vadinamą “Far west, to go West” ir taip iki pačio Pacifiko krantų.

Paminėjęs pagal šią mistišką teoriją žmonijos judėjimą vis į vakarus, papasakosiu čia ir savo siaurą geneologinę senolių ir tėvų migraciją ir emigraciją.

Išvydau pasaulio šviesą 1898 m. šiaurės Latvijoje prie pat Estijos sienos. Už mano senolių — motinos tėvų — gyvenvietės jau mėlavo Estijos girios. Dabar gi esu jau Antverpene. Vakarų Europoje, netoli Šiaurės jūros. Tad jau tolokai pajudėjęs į vakarus! Duktė Zenta, gimusi Stalgo kaime prie Stalgėnų, Lietuvoje, gyvena čia pat, kur iš aš, o jos sūnus, mano vyriausias anūkas, jau persikėlė per Atlantą į Ameriką.

Čia pateikiu pora vaizdelių, labiau į atmintį įsmigusių iš mano migracijos iš Latvijos į Lietuvą ir emigracijos iš Lietuvos.

Dar caristinės Rusijos laikais, 1902 metais, mano tėvas gavo miško žvalgo (objezdčiko) tarnybą valdiškuose Telšiu Mišku urėdijos miškuose. “Važiuosime, vaikeli, į Lietuvą, į Kauno guberniją”, pasakė man, ketverių metų amžiaus vyrukui, motina. Koks tada galėjo būti mano supratimas, kas yra Lietuva ir ta Kauno gubernija! Tik miglota sąvoka, vardažodžių abstraktai. Galvojau, kad Lietuva yra man dar nežinoma geroji teta, pas kurią važiuosim svečiuosna, o jos išvaizda turėjo būti kaip anos saldainių skardinės, kurioje mama laikė dešintą kavą. O Kauno gubernija? Čia jau visai nepaprastas dalykas! Kas yra “kauns”, tą jau žinojau. Latviškai žodis kauns reiškia gėda, o apie gėdą man ir mama ir senelė jau buvo ikalusios į galva, kad “cilveku berns” (žmogvaikis) tos gėdos turi bijoti labiau kaip vilku. O gubernija? Tai turbūt suslietų javų gubų eilės, kaip jau matytos senolio dirvoje.

Prieš išvažiuojant iš tėviškės namų girdėjau didžiulius žmones kalbant, kad “Lietuva — tai jau kitas pasaulis”. Tai va, supratau dabar: išvažiuosime į kitą pasaulį! Ir atvažiuosime taukiniu — geležiniu žirgu į Rygą. Sustojome Rygos I-moje gelenžinkelio stoty. Iš ten vežikas tokiu dar nematytu vežimu nuvežė mus į Rygos II-ją geležinkelio stotį. Supratau, važiuojame į kitą pasaulį. Iš gatvės įėjome tiesiog į didelę stoties salę, kurioje reikėjo ilgai laukti traukinio, bet vis dar buvome Latvijos pasaulyje. Po gero laukimo į salę įėjo kažkoks guzikuotas vyras su skambalu rankoje ir skambindamas kažką vienas pats su savimi vis nesuprantamai garsiau

rių ir riebalinės žvakės blausios švieselės apšviestą tunelį laiptais aukštyn. Man tuoj prisiminė brolio mokyklinėje knygoje matytas vaikštinėja žmonės. Supratau, kad iš Latvijos siais koridoriais ir tuneliais aukštyn žemyn vaikštinėja žmonės. Supratau, kad iš Latvijos įlipome dabar į Lietuvos pasaulį, kuris yra aukščiau. Dar aukščiau turi būti dangus, kur gyvena pats Dievas su angelais.

Ir tikrai, koks didelis skirtumas tarp tų dviejų pasaulių: ten apačioje, didelėje salėje, žmonės sėdėjo ir snaudė ant savo ryšulių. Skambalu skambino batuotas vyras, o čia, įžengus, gaisiai šviečia kita saulė ir jau kitoje vietoje, negu aname pasaulyje, šnypščia garvežiai, švilpia, skuba, bėgioja kiti žmonės ir lipa į vagonus..

Važiuojant arkliais iš Mažeikių — Muravjevo — stoties, keltininkas per Ventą mus perkėlė plaustu. Ilgai važiuosime, kol per Telšius pasiekėme Pušinę, mišką tarp Luokės ir Varnių. Ilgai dar mano vaizduotėje liko kitas pasaulis, o kai važiuoju į Rygą, įstoti į gimnaziją, ir laiptais geležinkelio stotyje kopiau žemyn “į kitą pasaulį”, prisiminiau savo vaikišką fantaziją, kad pasauliai sudaryti iš sluoksnių.

Kitas vaizdelis man liko iš 1944 metų spalio mėn 8 dienos ryto, kai išėjęs iš savo namų Telšiuose, nustebeš pamačiau mano rugių lauke ant kalno bestovintį “tigrą” ir “leopardus”. Tuoj pajutau visai tropikinį klimatą rugių dirvoje. Jų dresiruotojai ir aptarnautojai kirto mano sode vyšnių krūmus ir ruošė tiems “plėšrūnams” saugų pavėšį. Kai pamatė mane, tai vienas iš jų geležiniu kryžiumi ir medaliais prie krūtinės, man patarė leistis kuo greičiau iš čia į vakarų pusę, nes greit būsią taip karšta, kad neišlaikysiu.

Kai po ilgų ir vargingų kelionės odisėjų ilga pabėgėlių kolona buvo patalpinta Rytprūsioose Vormdito klebono dvaro tvartuose (man ten teko buvęs veislinio kuilio gurbas). vieną rytą Waffen SS vyrai sustatė mus į eiles. Išdrožę nacistinį pamokslą, kad mes Lietuvoje vengėme kasti apkasų ir dėl tos mūsų kaltės priešas taip toli pasistūmė į vabliurbėdamas.

“Traukinys jau paduotas, laukia, važiuosime į Lietuvą”, pasakė man tėvas, ir visa mūsų šeima patraukė per tokį tamsų koridorių. Tad dabar turėsime kasti apkasas jau čia Vormdito klebono dvaro laukuose.

Po visos tos ceremonijos aš ir dar vienas kolega miškininkas, Kretingos Miškų urėdijos urėdo pavaduotojas Šilgalis, pakišome tiems SS vyrams mūsų “Marschbefehl’ius”, kad turime skubiai vykti į mums paskirtą vietą, į Bastei, Saksonijoje. SS vyrai pažiūrėjo į mūsų raštus ir tuoj išskyrė mus iš apkasininkų grupės. “Tuoj galėsime važiuoti toliau į vakarus”, šnabždėjome vienas ant ram į ausį. Bet nusivylėme. Vokiečiai mums atnešė reples, plaktuką, kirvį, piuklą, kastuvą ir, nuvežę už klebono tvarto, liepė pastatyti ten du atskirus pastatus moterims ir vyrams “pafilosofuoti”. Neorganizuotas “filosofavimas” aplink mūsų tankiai apgyventą gyvenvietę pasidarė tikrai nebespakenčiamas. Medžiagas statybai — senas vinis, lentas, stulpus turėjome patys parūpinti iš klebono aplinkinių tvorų. Parūpinome, pastatėme, ir klebono dvaras praturtėjo dviem naujais šauniais pastatais.

Tai vienas iš mano kelionių vingių į va-

karus.

O kaip su mano senoliu, ar ir jis žengė į vakarų pusę? Mano senolis iš tėvo pusės Mikėl Tenison buvo gimęs 1823 m. Vilandės valsčiuje, Estijoje. 1857 m. pavasarį jis su žmona Ieva Lepik ir penkerių bei trejų metų sūnumis persikėlė iš Estijos į latvių gyvenamą sritį, į Vec-Salacės valsčių. Tai, pasistūmėjo su saule, kur pas Vec-Salacės mieste gyvenusį vokiečių baroną von Stahlgolfsteiną gavo nuomai už 20 km nuo miesto ir uosto miškų apaugusį žemės sklypą 250 purviečių plotu, t. y. lygiai 100 hektarų ūkiui steigti. Šimtas hektarų miško — tai jau geras kvartalas! Lisk, braukis į tą mišką! Kirsk, degink jį. Rauk kelmus. Kovok su velniais! Statyk ten baronui trobesius. Daryk plėšinius, dirvas, kultūrink pievas. Kurk baronui naują gyvenvietę — žemės ūkį. Mokėjo jam nuomą pinigais ir atliko darbo prievoles: vasarą šianaujančias pievas, o žiemą prie miško kirtimo ir išvėžimo. Per pirmuosius penkerius metus naujakurys buvo atleidžiamas nuo nuomos, bet po penkerių metų nuoma buvo nustatyta mokėti baronui po vieną rublį už purvietę. Tai, gi 250 rublių metams! XIX šimtmečio viduryje tokia rublių suma naujakuriui buvo labai aukšta nuoma, nes visą plotą ne taip greit gali pajėgti išnaudoti.

Viskas, kas ūkyje pastatyta, paruošta, buvo barono nuosavybė, ir jis savo nuomininką, pagal Pabaltijo baronams charistinės valdžios po 1710 m. Estijos ir Vidzemės užkariavimo suteiktas privilegijas, galėjo išmesti iš ūkio net vidurvasaryje.

Reikia pažymėti, kad 1710 m. Latvijoje siautė maras. Prieš marą Vidzemėje buvo 136.000 gyventojų, gi po maro beliko tik 52.000. Vidzemė liko retai apgyventa.

Truputis davinių iš „Livonijos kronikos“, kodėl tie vokiečių baronai atsirado Livonijoje ir kaip jiems už „krikščionybę“ vergavo estų ir latvių žemdirbiai.

Livonijos kronikos autorius, Baltasaras Rucovas, buvo vokietis, gimęs Taline (Revelyje), kur jis nuo 1563 m. pastoriavo liuteronų Šv. Dvasios bažnyčioje. Kroniką jis rašė vokiečių kalba, aprašė įvykius Livonijoje nuo 1158 iki 1583 metų, kada Livonijos ordinas jau buvo žlugęs (1560). Savo knygą išspausdino 1584 m. Bartos kunigaikščio spaustuvių. Mirė 1600 m., tačiau jo gimio ir mirimo datose yra netikslumų.

Livonijos ordino valdos, nurodo Kronika, plėtėsi nuo Klaipėdos (Memel) iki Narvos šiaurės rytuose — 120 mylių išilgai ir 40 mylių skersai. Visas plotas sudarė tris provincijas — estų, latvių ir kuršių, bet estų provincijos žemė buvo derlingiausia. Ordino oficialioji kalba visur buvo vokiečių kalba.

Pastorius Rucovas Kronikos įvade rašo, kad Livonija savo pavadinimą gavo nuo lybių genties pavadinimo. Livonijoje yra, rašo Rucovas, labai daug dvarų ir kaimų. Daugumas dvarininkų yra vokiečiai. Žemė derlinga, daug miškų ir žvėrių, daug ežerų ir upių, turtingu žuvimi. Olandijos ir Libeko laivai išveža iš Livonijos uostų daug grūdų, linų ir kitokio turto. Taip pat išvežama daug gyvulių. Didelį riebumą jautį galima nupirkti už tris talerius, o penktą kiaulę už pusantro talerio. Svarbiausieji uostai Ryga ir Ravelis. Tad ir bėdžiai vokiečiai, kurie čia rasdavo priglįbstį, greit prasigyvendavo ir tapdavo tos žemės ponais

ir valdovais. Kiekvienas vokietis, rašo Rucovas, laikė didele gėda ir negarbe, jei jis šioje žemėje turėjo keliauti pėsčias, nes kiekvieną vokiečių vokiečiai dvarininkai veždavo iš vieno dvaro į kitą be atlyginimo. Taip pat ir gerai pavaišindavo. Kiekvienas vokietis, koks jis bebūtų, padarytų įžeidimą, jei jis praeitų pro pono ar dvarininko dvarą ten neužsukęs. Kiekvienas vokietis dėl jo kalbos buvo mielas svečias ir nuoširdžiai vaišinamas.

Livoniją „atrado“ vokiečiai 1158 metais, karaliaus Fridriko Barbarosos valdymo metu. Tai buvo Bremeno pirkliai, kurie savo laivais atplaukė pas lybius. Čia jie atvyko ne savo noru, rašo Rucovas, bet audra jūroje juos atbloškė pas pagonis į Dauguvos žiotis. Čia jie, gerokai pasipešę su vietiniais gyventojais, užmezgė prekybą. Vokiečių pirkliai išplaukdavo ir vėl sugriždavo su prekėmis. Po kurio laiko pradėjo statyti prekėms sudėti sandėlius — tvirtoves Ikšlyje ir Dolėje ir taip, vietiniams gyventojams nieko blogo neįtariant, atsirado vokiečių-krikščionių tvirtovės Livonijoje. Apie 1200 metus krikščionybę platino jau riterių ordinais. Kai latviai ir lybiai suprato, kad vokiečiai nor užkariauti jų žemes, jie atsisakė priimti iš jų krikščionybę. Popiežius Inocentas III 1199 metais paskelbė kryžiaus karą, ir i Latvija atvyko kryžiuočiai. 1202 m. buvo įsteigtas kalavijiečių ordinas ir visą šalį pamažėliais pradėjo valdyti magistras, komturai ir fogtai. Po to Rygos arkivyskupas su savo keturiais vyskupais: Tartu, Samsalos, Kuršo ir Revelio..

Savo Kronikos įžangoje Rucovas rašo — cituoju ištraukas:

“Kai Dievas norėjo iš Livonijos pagonių sukurti išrinktą krikščionišką bendruomenę, tai jis parinko visus patikimus Bremeno vyskopus, valdovus ir narsius didvyrius (skaityk: narsius karius — A. T.), kurie vedė Livonijos tautas prie krikščioniško tikėjimo... Ju šviesūs darbai buvo nukreipti tik į pagoniškų tautų sielų išganymą. Kai pirmieji dievobaimingieji ir ištikimeji vyskupai kartu su vokiečių ordino magistras Livonijoje buvo atlikę sunkiausių darbų, įkūrė savo palikuoniams tvirtas pilies, daug neprotinų pagonių buvo atverte prie Dievo, tai jie tikėjosi, kad ir jų pasekėjai seks jų pavyzdžiu, kaip pridera vyskupams bei valdovams, ir tęs toliau pagonių atvertimą į Dievo tikėjimą..

Bet čia pasirodė daug negerovių. Kai kurie Rygos ir Tartu vyskupai bei kiti Livonijos vyskupai ir ordino magistras užmiršo gerus pavyzdžius ir pradėjo nereikalingus tarpusavio karus. Buvo laikai, kada vyskupai kvietė į pagalbą prieš ordino magistrus netikėlius lietuvius. Tie karai buvo vedami tik dėl pasaulinės garbės ir valdžios troškimo... Prasi-dėjo varžybos, karai, Dievo garbė buvo užmiršta ir šėtonas sėjo piktžolės tikroje Dievo žodžio dirvoje. Tinginiavimas, prabangus gyvenimas, išdidumas ir kitos negerovės įsiveisė tarp valdovų ir jų pavaldinių.... Papras-ti viršininkai, komturai, fogtai mėgdavo pasipuošti aukso grandinėlėmis, brangiais drabužiais, viešai rodytis trimtuotojų lydimi, tarvum lygūs kunigaikščiams ar karaliams.... Toki pat puikybės gyvenimą vedė ir feodai-lai bei dvarininkai, ir tas apsunkino gyventojus, kurie kentė nuo visokiu savavaliavimų.... Bažnyčios reikalai buvo apleisti. Trūko mokyklų, trūko kunigų. Jei atsirasdavo kunigas, jis buvo vokietis ir nemokėjo vietinių gyven-

tojų kalbos. Galima suprasti, kokia iš tokio nauda. Iš 1000 gyventojų teatsirasdavo tik vienas, kuris mokėjo Tėve Mūsų, nekalbant jau apie katekizmą.... Tad Galingiausias Dievas ėmėsi tokias nedorybes perspėti, bet jie tik juokėsi iš ugningai raudonos kometos, kuri 1556 m. per gavėnią pasirodė danguje, baudė, atidavęs rusų ir totorių pajauokai. Bet visas pasaulis ir protingieji žino, kad senosios vyriausybės suirimas, permainos ir dvarininkų sunykinimas, pilių ir miestų sunaikinimas nėra rusų darbas, bet Visagalio bausmė, Kuris rusus parinko savo ginklu.”

Tai tiek citatų iš Livonijos Kronikos. Matome, kad Pabaltijo pagonių kraštas buvo tik vokiečių dvarų, pilių, tvirtovių steigimas ir vietinių gyventojų plėšimas, atėmimas iš jų žemės. Krikščionybės gi platinimas tik toks, kad iš “tūkstančio gyventojų tik vienas temokėjo Tėve Mūsų! Tai, gi dideli žemės plotai ir miškai Latvijoje, Estijoje ir Livonijoje, Ordinui žlugus, pasiliko vokiečių baronų rankose, o vietos gyventojai liko jų nuomininkais. Šis vokiečių baronų viešpatavimas truko 7 šimtmečius, iki I-jo Pasaulinio karo pabaigos ir paliko savo pėdsakus ir latvių liaudies dainose. Pavyzdžiui:

Kas tie tadi, kas dziedaja / Bez saulites vakara? / Tie ir visi baraberni, / Bargu kungu klausitaji.....

(Kas tie tokie, kurie dainavo / Be saulutės vakare? / Visi jie vargo žmonės / Žiaurių ponų klausytojai.)

Tai, gi dar XIX šimtmečio antroje pusėje baronai Latvijoje turėjo neapgyventų tuščių žemės-miškų plotų ir noriai išnuomodavo naujakuriams. Vis rublis baronui į kišenę už kiekvieną išnuomotą purvietę.

Mano senolis, išvykdamas iš Vilandės valsčiaus į Latviją, į naują gyvenvietę, gavo iš savo tėvo Ansio, gimusio dar XVIII š. pabaigoje, gyvenimo pradžia pajėgų šėmą jautį, kuris lygus šių dienų traktoriui. Prie sunkių darbų — kelmų rovimo, arimo, rąstų trobesių statybai vilkimo — šis jautis naujakuriui buvo nepamainomas pagalbininkas. Geresnis už arklį “kovoti su velniu”, kuris, esą, laikė žemėje už šaknų nusitvėręs kiekvieną kelmą, kiekvieną krūmą, kurį su vargu tekdamo naujakuriui išrauti. Tad, susikrovęs į vežimą visą savo mantą, taip pat žmoną ir vaikus, ir įkinkęs savo šėmį, patraukė su saule į vakarus. Nukeliaves gera šimtą kilometrų, pasiekė savo vietą Latvijoje, kad ten pradėtų sunkų naujakurio gyvenimą. Nelengva buvo be kelio įvažiuoti į savo sklypą. Visur miškas su mažomis aikštelėmis. Tankūs brandūs medynai — eglės, pušys, drebulės, beržai, krūmokšniai. Sklypas per kilometrą ilgumo. Vienu šonu teka nedidelis upokšnis su giliais duburkiais, Salacės upės kairysis intakas ir tais laikais buvo turtingas žuvimi. Per pavasario potvynius žuvys atplaukdavo prieš srovę, o vandeniui nusekus ir pasilikdavo tuose duburčiuose. Teko ir man per I-ji Pasaulinį karą tuos duburkius iki kaklo vandenyje su kryptimi braidyti ir lydekėlių pagaudyti, bet jau ne tokia gausa, kaip tėvas man pasakojo: “Jei išėjęs per pokaiti neparsinešei pilnos terbos žuvies, neapsimokėdavo krypties mirkyti.” Tad senolis tuo paupeliu ir brovėsi aukštyn į sklypo gilumą ir sustojo su vežimu po vinkšnos medžių, prie upokšnio. Vinkšna retai pasitaikantis medis, ir nuo jo visas nauja-

kurio ūkis gavo barono inventoriaus sąrašuose pavadinimą "Vikšni".

Kartu su senoliu atvyko ir jo žmonos dėdė Jundzitis, posenis vyras apymeistris, kuris buvo senoliui didelis padėjėjas suręsti trobesius, lydyti mišką, ruošti dirvas ir pievas. Tad čia miške po vinkšnos medžiu ir prasidėjo kurtis naujas ūkis. Iš pradžių pastatė palapinę. Po palapinės atsirado pastoginė. Po pastoginės — lūšnėlė, o laikui bėgant — ir gyvenamas namas ir kiti ūkio trobesiai. Jei mūsų Nepriklausomybės pradžioje naujakuriai gaudavo iš valstybinio miško nemokamai trobesių statybai 60-80 kietmetrių miškos medžiagos, tai senolis jos turėjo visą kvartalą, gal 12-15000 kietmetrių.

Lygiagrečiai plėtėsi senolio lydimų plotai. Miškais apaugusių plotų Livonijos ordino palikuonys turėjo daug, ir jie "dyki" neduodavo baronui jokio pelno, o išnuomavus naujakuriui — ir pinigas ir turtas. Įkurtas gi ūkis lieka barono nuosavybė. Tad įvyko negailestinga kova su mišku. Parinkus miške tinkamą vietą dirvai ruošti, pirma pašalinami augantys ten medžiai. Jie nukertami nuo kelmo ir suverčiami vienas ant kito į krūvas-laužus. Laužai per vasarą saulės džiovinami džiušta, o rudenį ten pat vietoje padegami, nežiūrint, kad sudega ir gera statybinė medžiaga. Medžiams sudegus, raunami kelmai ir ruošiamos dirvos, kasmet jų plotą vis didinant. Taip iš lėto, sunkiai dirbant, plėtėsi arimai, kūrėsi sodybos. Taip augo ir Vikšnių ūkis.

Sulaukęs keturių sūnų — Andriejaus Ivaro, Danieliaus ir Mykolo — ir dviejų dukrelių, kurios mirė dar mažytės, senolis dengdamas jaujos stogą, nukrito nuo stogo ant akmenų. Pasirgo kiek ir mirė, sulaukęs 54 metų. Senolė Ieva pragyveno dar 18 metų. Senoliui mirus, ūkininkauti pradėjo jo vyresnysis sūnus Andriejus. Andriejus ir Ivanas mirė Latvijoje. Dėdė Danielius su grupele kitų latvių naujakurių patraukė prieš saulę į rytus ir Rusijoje, Jaroslaulio gubernijoje nusipirko iš vieno dvarininko žemės, ir ten visi gerai įsikūrė. Rusas dvarininkas kaip tik norėjo naujakurių iš Pabaltijo, kurie būtų rusų ūkams pavyzdžiu kaip reikia ūkininkauti. Latviai gerai pasiturinčiai įsikūrė, sudarė ten mažą pavyzdinę koloniją, bet kilus rusų revoliucijai, jie vietinių rusų buvo pavadinti "kulokais buržujais", ir visi iš tenai dingo be žinios. Jie buvo arba likviduoti, arba išvežti į Sibirą. Taigi ir vėl pasitvirtino prof. Končiaus pranašiški žodžiai: "Kas eina prieš saulę į rytus, tas žūsta...."

Mano tėvas irgi ten buvo įsigijęs žemės sklypą, bet gavęs miško žvalgo (objezdciko) tarnybą Telšių urėdijoje (lesničestvo), savo sklypą perleido kitam ir patraukė su saule į Lietuvą, o kartu ir aš.

1915 m. balandžio mėn., kaizeriui Vilhelmui okupavus Lietuvą, tėvai liko Tverų girininkijoje, o aš — septintos klasės Rygos gimnazistas, buvau fronto atskirtas nuo tėvų. Nuvykau pas dėdę Andriejų į Vikšnius. Čia pamačiau senolio visą kvartalą, jo statytus trobesius ir laukus, kur pirmiau žaliavo giria. Miško jau nebebuvo, tik pora beržynėlių tarp laukų. Dėdė sirgo širdies liga, dirbti nebegalėjo. Žentas buvo mobilizuotas, ir visi ūkio darbininkai buvo — mano dvi pusseserės. Tad uoliai dirbau per visą pavasarį (mokslas gimnazijoje baigėsi tada dėl karo balandžio mėnesio 15 d.) ir vasarą. Reikėjo užsidirbti

rublį rudenį grįžti į gimnaziją. Be to, malonu buvo padirbėti senolio praartose dirvose, sėti, drapakuoti, akėti, voluoti, piauti šieną, merkti linus.... Dėdė Andrius papasakojo ir vieną kitą įvykį iš mano senolio laikų. Štai pora jų.

Tais laikais, kai senolis kūrėsi Vikšniuose, po jo kvartalą ir giliau miške dar vaikštinėjo meškos. Vieną rudenį tokia pilka meška vis naktimis įsisukdavo į senolio avių lauką. Nubraukydavo grūdus, ištrypdavo pasėlį ir pridarydavo žemdirbiui daug pykčio ir žalos sunkiai paruoštoje avių dirvoje. Ką daryti? Šautuvo senolis neturėjo, nes baronas draudė, o kovoti su meška reikėjo verkiant. Tad, pasiėmęs šunį, dalgį ir gelžgalį skambinti dalgį ir tuo metaliniu garsu baidyti mešką, nuėjo vakare prie avių lauko. Atsigulęs patvoryje, per dieną dirbęs, belaukdamas meškos ėmė ir užmigo. Užmigo ir šuva greta jo. Naktį meškai priartėjus prie sargų, šuva pabudo ir kaukdamas cypdamas, peršokęs per senolį, puolė loti mešką. Senolis, pabudęs iš miego, persigando, pamanė, kad jau meška griebia jį į savo glėbį. Išgąstis iškart buvo didelis, bet, pradėjus skambinti gelžgaliu į dalgį, meška pabėgo ir į avių lauką daugiau nebesugrįždavo.

Kitas sugalvotas "įvykis" jau gyna folkloro pasaką, sukurta Vikšniuose. Naujakuriai, ypač tokie kaip mano senolis, kurie brovėsi ir lindo į girią kurti sau ūkių, susidūrė su begaliniais sunkumais, kurie teko nugalėti. Tuos sunkumus latvių naujakuriai yra simbolizavę posakiu "kova su velniu".

Tad ir mano senolis kovojo su nematomu velniu, bet jį gi, tas velnias, turėjo būti čia pat ūkyje ir pagaliau pasirodyti. Taip senolis vieną vėlyvą rudens naktį džiovino linus. Pakūrė pečių ir saugojo ugnį. Besaugodamas iškepė žarijose sėtinį ir ėmė valgyti. Tik čia pirties tamsiame kampe subildėjo ir nuo ardu nušoko velnias.

Prisiartinęs prie senelio, paklausė:

"Kokį tu čia, žmogau, skanumyną kerti? Net visa pirtis prikvipto! Duok ir man paragauti!"

Senolis nebuvo iš bailiųjų, velnio neišsigandęs, kemša su sėtinį ir sakąs šalia pristojusiam nelabajam:

"Va, žiūrėk, ten žarijose guli baltas gumbas. Trauk, krapštyk jį laukan ir vaišinkis iki valios."

Velnias, paėmęs savo dvišakį, iškrapštęs iš krosnies jam nurodytą sėtinį, perlaužęs nagais perpus ir pradėjęs traškinti, kad net burnoje spirgėję ir dūmai rūkė. Kiek kandęs, sviedė tą sėtinį į aslą ir nepatenkintas sumurmėjęs senoliui, kad su tokiu daiktu tik dantis galės išsilaužti. Mat... senolio parodytas žarijose velnias pagaliau supratęs, kad buvęs apgaužėrėjęs sėtinys buvęs tikras akmuo. Turbūt, tas, ir supyko, nes daugiau po to jau į pirtį pas senolį nebeatsilankydavęs....

Kad senolis buvo tikrai drąsus vyras, rodo ir toks atsitikimas. Kartą senolio veršiai išsilaužė iš aptvaro ir nuėjo į mišką. Vakare nebegrįžo į laidarą. Užėjo tamsi naktis, ir senolis, bijodamas, kad meškos nesuėstų jo išėjo jų ieškoti. Miške buvo taip tamsu, kad senolis tik apgraištomis patamsyje čiupinėjęs "ar čia veršis ar meška stovi", bet tai buvę vien tik kerai, krūmai ar kelmai....

Pabaigai norėčiau pridurti, kad iš to senolio išnaikinto miško kvartalo vėliau išėjo

ir išeis keturi miškininkai, kurie vėl sodino ir želdino, sodins ir želdins mišką. Tai mano tėvas — Tverų girininkas, aš — Plungės ir Telšių girininkas ir du Vikšnių giminės palikuonys studentai, studijuoją miškininkystę Latvijoje.

KENTO UNIVERSITETAS GAVO LĖŠŲ PABALTIO PROGRAMAI

Kento Valstybinio Universiteto Etninių Kultūrų Programai, kuriai vadovauja dr. Jonas Cadzow, Rockefellerio Fondas paskyrė 35,000.00 dolerių sumą Pabaltijo medžiagos rinkimui ir katalogavimui. Tų pinigų pagalba Kento Universitetas taps etninės medžiagos aruodu, kuriame rasis turtingas ir vertingas estų, latvių, lietuvių ir suomių kultūrinis įnašas Amerikos gyvenime.

Vyresniųjų imigrantų kartai palaipsniui nykstant, nesuskaitomi tūkstančiai etninių leidių dingsta be žinios. Jų tarpe yra vertingos senų knygų bibliotekos, periodiniai leidiniai ir asmeniška korespondencija, daugelyje atvejų žymių istorinių asmenybių laišškai. Tuo būdu ateinančioms kartoms dingsta didelė ir vertinga jų paveldėjimo dalis. Tiems nuostoliams sumažinti yra būtina etninę medžiagą gelbėti, rinkti ir išlaikyti. Etninės Kultūros Programa nusprendė už tą sumą pasamdyti etninių rinkinių koordinatorių, keturis diplomuotus asmenis ir vieną etatinį raštinės tarnautoją tam uždaviniui atlikti. Jų visa veikla bus nukreipta į etninės medžiagos rinkimą iš pavienių asmenų ir organizacijų, kurios tokią medžiagą sutinka universitetui perleisti. Gautieji pinigai negali būti panaudojami tos medžiagos pirkimui.

Pabaltijo tautinių grupių medžiagos surinkimas žymiai praplės ir sustiprins jau egzistuojančius universitete rinkinius. Tuo pačiu bus užtikrintas sėkmingas tolimesnis Pabaltijo programos augimas universitete, kuris šiuo metu jau yra išsivystęs į didelės reikšmės tautinių mažumų rinkinių centrą.

Iki dabar Universiteto bibliotekoje ir archyvuose surinkta apie 8,000 tomų lietuviškos medžiagos, kurios didelė dalis buvo gauta palikimo būdu. Tenka rimtai spėlioti, kad esamas Kente lietuviškos medžiagos rinkinys bene bus pats didžiausias ir turtingiausias iš visu bet kokioje viešojoje institucijoje esančių rinkinių už Lietuvos ribų. Ten pat yra keletas tūkstančių leidinių latvių, estų ir suomių kalbomis.

Reikia pripažinti nuopelną tiek tautinėms grupėms, tiek pačiam universitetui, kad pastutinių keturių metų laikotarpyje buvo įsigyti keturi magistro laipsniai ir arginta viena disertacija iš Pabaltijo tyrinėjimų srities. Kad būtų užtikrintas tolimesnis darbas Pabaltijo srityje, yra itin svarbu Pabaltijo Programą nuolat stiprinti ir plėsti. Rockefellerio Fondo parama igalins universitetą rinkti ir apsaugoti Rytinių Europos tautų mažumų atsiekimus ir laimėjimus.

Kento Valstybinis universitetas taip pat savo programoje turi sekančius kalbų kursus: 8 kursai 27 valandoms estų kalbos, 6 kursai 21 valandai suomių ir latvių kalbos, ir 27 valandos lietuvių kalbos.

Dėl tolimesnės informacijos kreipkitės:

Dr. John F. Cadzow, Director, Ethnic Heritage Program, 119 Bowman Hall, Kent State University, KENT, Ohio 44242.

PABALTIEČIŲ DEMONSTRACIJOS

Pabaltiečių žygis už žmogaus teises ir demonstracijos rugsėjo 24 d. Washingtone prie Lincolno paminklo praėjo su visu rimtumu — su senatoriais, kongresmanais, disidentais ir svečiais. Atrodė, kad tuo viskas ir pasibaigė. Pradėjo skristi į savo buveines. Bet jaunimui to dar negana. Einame "pasivaikščioti" link Sovietų ambasados. O gal koks Gromykas išeis pasimatyti su jaunimu. Juk turėtų paaiškinti, kad tie Pabaltijo kraštai "paprašė" būti pavergti: pavergtos ir atitinkamos teisės. Taigi prieš kokias žmogaus teises triukšmaujama. Deja, niekas neišėjo.

Keliaujama ramiai, bet jaučiamas susiklausymas. Kad tvarkos prižiūrėtojai nežinotų, kas čia dedasi, susitarimai ir instrukcijos perduodami lietuvių, latvių ir estų kalbomis. Net bėgimu peržengę "mirties zoną" (500 pėdų radiuse) ir atsidūrę "anapus" policijos sustabdomi. Negalima, nelegalu pykinti žmogaus teisių laužytojus!

Sustoja jaunimas iškėlę plakatus ir vėliavas. Pasigirsta skardus balsas: "What do you want?" Minia atsako: "Freedom". Ir vėl: "When do you want?" — "Now!" Arba: "Freedom to the Baltic States!", "Stop Genocide!", "Better death than red!" ir t.t.

Entuziastingas jaunimas gieda Latvijos, Estijos, Lietuvos ir Amerikos himnus. Tvarkos prižiūrėtojų daug, bet jie ramūs. Mato, kad jaunimas kultūringas ir žino, kad langų daužymu, koku raudonojo apkūlimu laisvės neiškovosi. Tam turi būti ilga, patvari ir sisteminga pasaulio opiniją formuojanti kova. Stebėtojų daugėja. Atsiranda ir spaudos atstovų. (To išdavoje sekmedieno "Washington Post" ir "Washington Star" idėjo po nuotrauką su mažu prierašu, o radijas skelbė žinias apie pabaltiečių demonstracijas prie Sovietų ambasados).

Demonstracijoje vyresniųjų nesimatė. Bet gal ir gerai. Jaunimas sąmoningas ir žino ką daro. Jam nebaisūs ir būriai policininkų. Jie žino, kad tie turi čia būti — iš to duoną valgo.

Sudeginama raudona vėliava Sovietų ambasados pašonėje. Liepsnos liežuviai byloja, kad ateities kova bus ne tik ilga, bet ir kieta.

Į stulpus ikeliami plakatai, rašą, kad pabaltiečiai neprašo nieko daugiau, kaip tik laisvės savo brolių, tėvų ir protėvių šalims.

Visos šios demonstracijos užtruko apie 4 valandas. Jaunimas nepavargęs ir grįžti į nakvynės vietas vis nenori. Atrodo, jie galėtų čia sėdėti per naktį ir šaukti: "Žiūrėkite, kas dedasi anapus geležinės

uždangos! Mes esame gyvi liudinin-kai, teroro verčiami atsiradę visuose pasaulio žemynuose. Laisvės Lietuvai, Latvijai ir Estijai!" I.P.

Gasparas Velička,
aktorius, režisorius, dramaturgas ir rašytojas.

Gimė 1907 m. Antkalnės k., Veliuonos vls. 1924 - 25 lankė A. Sutkaus studiją. 1928 baigė gimnaziją. 1932-34 studijavo A. Olekos-Žilinsko dramos studijoje. Dirbo Jaunųjų Teatre Kaune; 1935-39 Klaipėdos Dramos Teatre ir 1940-1944 Vilniaus Valstybiniam Teatre.

Vak. Vokietijoje, DP stovykloje, ilgesnį laiką buvo Liet. tautinio ansamblio režisorius.

G. Velička parašė scenos veikalus: "Šianapiūtė" (vaidintas dar Lietuvoje per 120 kartų); "Nemunas žydi", "Atsisveikinimas" (šie abu veikalai laikomi geriausi veikalai ir buvo vaidinti DP stovyklose per 160 kartų); "Lėk, mano sakalėli", "Minija išsiliejo", "Lūnatikai", "Dėdė nuo "Pacifiko", Pelų sėja", "Magužė" (drama iš liet. žvejų gyvenimo), "Aleliuja" ir kt.

Visi veikalai nespausdinti, liko rankraščiuose.

1962. 8. 7 d. Los Angeles, Calif., prieš 15 metų, G. Velička mirė.

LIETUVOS PASIUNTINYBĖS ŽINIOS

Baltijos valstybių diplomatų pasitarimas

— 1977 rugs. 20 d. Lietuvos Pasiuntinybje Washingtone buvo susirinkę pasitarti Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovai JAV-se — dr. S. A. Bačkis, dr. A. Dinbergs ir E. Jackson, kuris atvyko iš New Yorko.

Pasitarimo metu Baltijos valstybių atstovai pasikeitė informacijomis apie jų kraštuose esamą padėtį bei tarptautinę konjunktūrą ir pasidalino nuomonėmis jų veiklos klausimais.

— Ponios Cyrus Vance kvietimu Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovų žmonos — O. Bačkienė, A. Dinbergs ir E. Jaakson dalyvavo jos rengtoje arbatėlėje Europos kraštų diplomatinė misijų šefų žmonių garbei 1977 rugsėjo 21 d. Valstybės Departamente, Thomas Jefferson svetainėje.

Po priėmimo ponias Cyrus Vance pakvietė viešniais aplankyti visus Valstybės Departamento diplomatinė priėmimų kambarius-salonus. Atsisveikindama ponias Cyrus Vance parodė gražią atodairą Baltijos valstybių atstovų žmonoms.

1918 lapkričio 26 d. Philadelphijos mieste Demokratiška Vidurinės Europos Unija, vadovaujama G. Masaryko, vėliau buvusio Čekoslovakijos respublikos prezidento, suruošė mažųjų tautų savaitę. Tuo metu lietuviai paskelbė "Lietuvos nepriklausomybės pareiškimo dieną."

Tos savaitės proga visos tautos, priklausančios tai Unijai, pasirašė bendrą deklaraciją už laisvę visų mažųjų tautų.

Deklaracija pasirašyta Nepriklausomybės namuose ant to paties stalo, kur buvo pasirašytas ir JAV nepriklausomybės aktas.

Lietuvių tautos vardu deklaraciją pasirašė inž. Tomas Naruševičius (antras iš kairės).

Inž. Tomas Naruševičius (1871-1927) visuomenės veikėjas ir diplomatas. Ilga laiką sėkmingai dirbo tarp amerikiečių lietuvių. 1920.7.12 po ilgų pasitarimų pasirašė Lietuvos - Sovietų Sąjungos taikos sutartį. Dalyvavo ivairiose konferencijose, atstovaudamas Lietuvai. 1923 - 24 susisiekimo ministras ir 1925 Klaipėdos uosto direktorijos pirmininkas. (Daugiau paskaitykit LE apie jį).

Inž. Tomas Naruševičius prieš 50 metų pasimirė Kaune. Jo daug darbų nuveikta Lietuvos atsikūrimo metu, bet dar daug darbų liko neatlikta.

VIRŠUJE — Aktorės E. Kudabienės vadovaujama artistų grupė Clevelande suvaidino rašytojo A. Norimo dramą "Klevų alėja". Rengė šaulių kuopa "Žalgiris". APACIOJE Vaidinimo dalyviai.

ABOVE: A group of Lithuanian actors from Hamilton, Canada, under their director Mrs. E. Kudaba, stages a drama by A. Norimas, in Cleveland. BELOW: Public watches performance.

PADEKIME VASARIO 16-SIOS GIMNAZIJAI

Vasario 16 Gimnazijai Remti Komitetas
Chicagoje rašo:

1977 m. rugpiučio mėn 5 d.

Mielieji Lietuviai,

Netrukus pasibaigs atostogos, ir mūsų vaikai sugužės į mokyklas. Nuo mokyklų pasirinkimo priklausys ir jų ateitis, Lietuviams išeivijoje bene geriausia tokia mokykla yra Vasario 16-tosios gimnazija Vokietijoje.

Štai kaip ją atestuoja stipendijų aukotojams atsiųstame laiške dviejų mokinių tėvai, Rasa, savu laiku baigusi Vasario 16 gimnazijos visas 9 klases, ir Algirdas Černiai: "Vasario 16 gimnaziją lankė abu mūsų vaikai, Gailė ir Tomas. Sugrįžo labai patenkinti, kad galėjo lankyti šią lietuvišką gimnaziją, net norėjo likti ten dar vienerius metus. Buvo užmezgę artimas draugystes su kitais mokiniais ir išsiskyrimą jautriai pergyveno.

Gailė ir Tomas džiaugiasi turėję didelę privilegiją, kad galėjo susipažinti su europietiška aplinka ir jos kultūra. Dalyvavo keliose mokytojų suruoštose išvykose į apylinkinius miestus ir taip pat keturių dienų kelionėje po Prancūziją.

Grižo patobulinę savo lietuvių kalbą, geriau susipažinę su Lietuvos istorija ir dabartine jos padėtimi, ypač, kad yra keli mokytojai (o taip pat ir mokiniai), kurie, palyginus, neseniai atvyko iš okupuotos Lietuvos. Nemažai pramoko ir vokiškai.

Nežiūrint, kad pasitaikė ir nesklandumų, gimnazijos viduje, vaikams šie metai atnešė naudos ne tik tautiniu-lietuvišku atžvilgiu, bet ir bendru asmenišku subrendimu.

Širdingai dėkojame už 800 dolerių stipendiją, kuri ne tik mus parėmė, bet, tikime, ir lietuvių visuomenei ateityje atneš naudos."

Milda Patrienė gėrėsi savo dukros Juditos praturtintu lietuvių kalbos žodynu ir pamėgimu lietuvių literatūros.

O štai kaip pasisako viena iš mokinių, Lolita Kudirkaitė: "Grižau iš Vasario 16 gimnazijos labai patenkinta pačia mokykla, mokytojais ir aplinka bei jos gyventojais. Podaugėjo draugų, praplatėjo akiratis, ypač po kelionės į Paryžių. Ten tikrai buvo nuostabu. Esu pasiruošusi ateinančiais mokslo metais grįžti atgal. Dėkoju už paramą...."

Vasario 16 gimnaziją teigiamai vertina ir vokiečių valdžios aukšti pareigūnai. "Vienas Ministerijos atstovas," kaip rašo Kuratorijos pirmininkas tėvas Bernatonis, "susižavėjęs mūsų gimnazija, norėtų net savo vaikus į ją siųsti. Jis sakė, kad nėra kitos gimnazijos, kurioje galima išmokyti taip senos lietuvių kalbos ir didingos istorijos bei kultūros. Jis žavėjosi, kad į bendrąbę susirenka iš daugelio valstybių vaikai, o tai socialiniu požiūriu labai svarbu. Ragino neleisti gimnazijai sunykti."

"Mielieji, ar šio kilnaus vyro susižavėjimas neturėtų ir mus naujai sužavėti Vasario 16 gimnazija? Verbuokime į ją mokinius ir prisidėkime jos išlaikymui pinigine auka. Dievas padės!" baigia atsisaukimą Kuratorijos pirmininkas.

Pereitais metais stipendijoms aukotojai sudėjo 3502 dol., iš kurių suteikta parama 4 mokiniams. Šiomet stipendijoms jau aukojo

"Vilija", moterų kvartetas, įdainavęs plokštelę. — Iš kairės: Regina Malakienė, Aldona Pitkunigienė, Liudas Stukas (direktorius), Edna Rinkevičienė ir Loreta Stukienė.

"Vilija," a women's vocal quartet of New Jersey, in preparation for a recording.

R. Kisieliaus nuotrauka

vet. dr. Adolf. ir Marija Deltos 630 dol., Pranas ir Irena Sekmokai 500, Adolf. ir Vaclava Orvidai 250 ir Julius ir Liudvika Paulėnai 100 dol. Motiejus ir Petronėlė Strumskiai skiria vienam mokiniui iš P. Amerikos.

Pereitais metais bendromis jėgomis pavyko iš užjūrių gimnazijai sutelkti 15 mokinių. Visi jie grįžo patenkinti. Dalis jų vyksta ten mokytis ir šiais mokslo metais. Bet dar toli iki pageidaujamo skaičiaus. Kam lėšos sudaro sunkumų, tesikreipia į komitetą. Jaunimą mylinčių geros širdies lietuvių padedami stropius mokinius paremsime.

Susijungę rankomis ir širdimis padėkime gimnazijai nugalėti visus sunkumus!

O. Zailskienė, Komiteto pirmininkė

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS LITERATŪRINĖ PREMIJA UŽ POEZIJĄ

Lietuvių Rašytojų Draugija Lietuvos Nepriklausomybės 60-čiui paminėti skelbia 1,000 dol. literatūrinę premiją už poeziją šiomis sąlygomis:

1. Premiją gali gauti tik gyvas ir laisvajame pasaulyje gyvenęs poetas, kuris savo iškilnia poetine kūryba labiausiai gaivino, įkvėpė ir stiprino tautą vienu ar kitu metu nuo 1918 iki 1978.
2. Premijuotiną poetą atrinka Lietuvių Rašytojų Draugijos sudaryta speciali komisija.
3. Premija negali būti dalinama tarp dviejų poetų.
4. Premija turi būti paskirta iki 1978 sausio pabaigos ir negali būti nukeliama į vėlesnį laiką. Ji iškilmingai įteikiama Literatūros šventėje New Yorke Vasario 16-tos išvakarėse.

Literatūrinės premijos už poeziją mecenasas ir iniciatorius, Lietuvių Rašytojų Draugijai paaukojęs 1,000 dol., yra Klemensas Galiūnas iš Santa Barbara, Calif.

KUR DONELAIČIO KAPAS?

"Kultūros baruose" (Nr. 2) prof. Č. Kūdaba tokiu pavadinimu paskelbė straipsnį. Jame rašoma:

"Negalima čia nepriminti pastangų ištirti rašytojo gyvenvietę — Tolminkiemį. Ten 1967 m. vasarą buvo atlikti archeologiniai kasinėjimai, surasti ir vėliau identifikuoti poeto palaikai. Po to žinomu metodu buvo atkurtas jo portretas. Visuomenė visa tai sekė susidomėjusi, su entuziazmu. Apie archeologinius ir antropologinius tyrinėjimus buvo išsamiai rašoma mūsų periodikoje. Tada buvo pasakyta, kad rašytojo "palaikai laikinai" (!) saugojami Lietuvos TSR istorijos-etnografijos muziejuje". (Mokslas ir gyvenimas, 1970 m., Nr. 7, psl. 16). Nuo tyrinėjimų Tolminkemyje, t. y. nuo K. Donelaičio palaikų suradimo, šių metų vasarą sukaks dešimtmetis. Tad kaip suprasti tą pasakymą "laikinai saugomi"?

Dažnai per paskaitas, nukrypus kalbai į kraštotyros reikalus, studentai, moksleiviai klausia: "Kur Donelaičio kapas"? Vienoje Žemaitijos mokykloje net buvo aiškinama, kad po tyrimų Donelaičio palaikai palaidoti... Klaipėdoje! Žmonės pagalvoja — surasti ir antrą kartą palaidoti Dariaus ir Girėno palaikai Kaune, įvykdytas J. Biliūno testamentinis pageidavimas, ne vieno išeivio iš užjūrio į gimtąjį kraštą pervežami pelenai, tai kodėl jau dešimt metų nesurandama vietos Kričio Donelaičio kapui? Juk tikriausiai nesuabejota tyrimų duomenimis.

Kada gi rasime vietą mūsų grožinės literatūros pradininko ir klasiko palaikams, kada mokytojas moksleiviams galės pasakyti, kur jo kapas?"

KNYGŲ RECENZIJOS

J. Burkaus "DU DVASINIŲ BŪTYBIŲ PASAULIAI"

Knygos metrika: J. Burkus, **Du dvasinių būtybių pasauliai**. 444 psl., išleista 1977 m. kovo mėn. kaina \$8.50. "Sūduvos" leidinys. Gaunama: 809 Ramble St., Hot Springs, Ark. 71901 arba 7414 Dunbarton Ave, Los Angeles, Calif. 90045 ir pas knygų platintojus. Platintojams duodama nuolaida.

Lietuviams egzilams gerai žinomos leidyklos yra: Nidos, Draugo, Knygos Klubo, A. Mackaus Fondo, Darbininko, Lietuvių Dienų ir dar kelios kitos. Leidykla "Sūduva" lyg ir ne taip dažnai girdima, o pasitikrinus, randi, kad ši leidykla lietuviškam knygų pasauliui yra davusi visą eilę labai vertingų leidinių: A. Bendoriaus "Lietuvą", V. Krėvės "Dangaus ir žemės sūnus", Pietario "Algimanto" naują laidą, P. Andriušio verstą (sutrumpintą) "Don Kichotą", Butkų Juzės "Raštus" (žemaičių tarme) ir kt. Tur būt, ir šių visų knygų leidykla savo sandėliuose dar turi; jos buvo ir tebėra aktualios ir įdomios.

Šių metų pradžios leidiniu "Sūduva" pasirinko J. Burkaus nemažą ir labai patrauklų veikalą apie angelus ir piktąsias dvasias, — istoriniu, religiniu ir filosofiniu atžvilgiais, pavadintą "Du dvasinių būtybių pasauliai".

Kas autoius ir koks šis jo veikalas? Kuni-gas Jonas Burkus yra biržiečio liaudies dainiaus sūnus; jo tėvelis, ūkininkas, pats sugalvodavo įvairių dainų, pats pritaikydavo bei parašydavo joms melodijas, kurios žmonėse prigydavo ir plačiau pasklisdavo (pav. "Užaugau Pasvaly..."). Kun. J. Burkus yra baigęs Linkuvos gimnaziją, Vytauto Didž. Universitetą (Teol.-Filosofijos fakultetą) ir pastora-cijos darbą dirbęs Aukštaitijos įvairiose vie-tose, tremtinių stovyklose Vokietijoje ir Ame-rikoje, kur nepavykus rasti darbo lietuviškose parapijose, vėliausiai patekęs į Hot Springs, Arkansas, kur beesąs jau pensioj, bet ne-pametęs plunksnos. Jos žymesnės išleistos knygos yra: **Eisio pas tėvą; Mažųjų dieneles; Teresė Neumanaitė** (išspauduota laida); **Rožių puokštė; La Sociedad del Santo Nombre**; ir, štai, paskiausioji stambi knyga — **Du dvasi-nių būtybių pasauliai**.

Šią pastarąją kun. J. Burkaus knygą sunku net apibūdinti: ir gilesnis teologinis pažvelgi-mas į pasaulio tvarinius, ir istorinis žvilgsnis bei daugelio teologų pasisakymai bei Švent-raščio citatos, ir gražių legendų aprašymai... Visko čia yra. Knygos turinio negalima atpa-sakoti, nors ir su malonumu skaitai, daugelį naujų dalykų sužinai, su dauguma teigimų sutinki, kai kuriais suabejoji... Reikia knygą pačiam perskaityti, kad tikrai pasigrožėtum ir savas mintis bei patirtis autoriaus teigimais ar neigimais patikrintum... Be abejo, šis vei-kalas yra ne grynai mokslinis ar istorinis, o daugiau literatūrinis, parašytas gabaus pasa-kotojo, planingo rašytojo, sąžiningo citatose, logiško ir pastovaus savo teigimuose. Taigi, nors literatūrinė, bet nėra ir jokia gryna fik-cija, nes mėginanti atgamtinį pasaulį suriš-ti su mūsų žemiškuoju gyvenimu, su žmogaus psichologija ir net su moderniojo žmogaus dabartimi.

Knygoje yra gražių Šventraščio ištraukų ir legendų; viena iš gražiausiai autoriaus apra-šytų — apie akląjį Tobiją ir jo sūnų Tobiją bei jo mylimą Sarą. Yra įdomių svarstymų apie demoną kaip tokį, paremtų šv. Augus-tino, šv. Tomo Akviniečio ir kitų pasisaky-mais. Ši knyga tinkama skaityti bet kurio am-tų prieinama ir geriau lietuviškai skaityti pa-žiaus žmonėms; dėl lengvo stiliaus knyga bū-jėgiantiems jaunuoliams, ypač linkusiems į gilesnį mąstymą.

Autorius, esą, užsibrėžęs ir daugiau pana-šių knygų išleisti; jis būtų pasiekiamas pir-muoju pradžioje duotu leidyklos adresu.

"Sūduvos" leidėjai turi įdomų sumanymą: leisti pasaulin literatūrinės juostelės ir steigti tokių juostelių prenumeratorių klubą. Kodėl juostelės? Ogi todėl, kad jau daugelis išeivių pensininkų, t. y. senesnio amžiaus žmonių, nebepajėgia skaityti, nusilpus akims. Gi dau-gelis jaunimo nepajėgia skaityti dėl nepakan-kamo lietuvių kalbos mokėjimo. Autoriams įskaityti savo kūrinius į juostelės būtų įma-noma (kitais atvejais, susitarus, įskaityti ga-lėtų aktoriai); "Sūduva" yra sumaniusi tokias juostelės rinkti, komplektuoti ir prenumera-tos būdu skleisti klausytojams. Kam ši mintis įdomi, gali kreiptis į "Sūduvos" leidėjus (irgi pradžioje šio rašinio paduotu adresu). **A. R.**

Skatikus beskaičiuojant...

Kazys Almenas jau nebe pirmą sykį pa-dvelkia šviežiu oru mūsų literatūroje. Jau kuris laikas, kai jo "Upė į rytus, upė į šiau-rę" pririšo skaitytoją vykusiai romantiška nuotykių pyne, ir negalėjai padėti knygos į šalį, neperskaitęs iki galo. Taip retas svečias mūsų knygos pasaulyje veiksma ir nuotykis, kad šis dar šiek tiek žalias romanas, tinkamai net neįvertintas spaudos puslapiuose, skaity-toją paliko kupiną troškimo, kad plunksna nebūtų padėta į šalį.

Ačiū Dievui, plunksna nesurūdijo. Sekė "Bėgiai" ir "Gyvenimas tai kekė vyšnių", o štai dabar, "Draugo" romano konkurso keliu, vėl turime naują romaną "Saują skatikų".

Užklausus kurį knygos skaitytoją apie šį premijuotąjį romaną, dažnai gauni atsakymą, kad tai pramoginis, detektyvinis romanas, besisukąs apie staigią mirtį ir jos išaiškinimą.

Ir taip, ir ne. Atydžiau knygą skaitant pa-sigirsta ir kitas, grynai lietuviškas ritmas, ne-charakteringas ir nieko bendro neturįs su de-tektyvų romanais.

Almeno knyga parašyta dviem planais, ku-rie labai vykusiai supinti, ją padaro patrauk-lesnę įvairesniam skaitytojų būriui, negu, sa-kykim, būtų tipiškai pramoginė detektyvinė, — arba vien idėjinė, gvildenanti lietuvišką problematiką. Supindamas šiuos du planus, romanas tampa labai specifiniai lietuviškas, paliečiąs begalybę mums rūpimų temų, už-griebdamas beveik visas mums skaudančias vietas. Bevystant detektyvinę temą, čia su-skamba mūsų bendra širdgėla, tik ši kartą įvilktą į visiškai naują rūbą, kad plačiau pa-sklistų, kad gausiau būtų skaitoma, o ne nusipirkus padedama ant lentynos, kaip dau-guma kitų knygų. Širdgėla apie lietuvių tėvą ir sūnų, apie turto užkeikimą, apie šeimoje

konvulsijas, tiesiant ranką per didėjančius at-stumus į tėviškėlę ir jos žmones, — proble-mos, kurias pasidairę atrasime kiekvienoje lietuvių kolonijoje.

Tik tas rūbas, į kurį visi šie rūpesčiai tapo įvilkti, toks naujas, — ir ačiū autoriui už tai. Pirmiausia apie foną: joks detektyvinis romanas neturi tokio stipraus aprašomų žmo-nių ir jų gyvenviečių vaizdingumo, kokį mums duoda "Sauja skatikų". Ar skaitytum apie Chicagą ar Gary, ar Šenadorių, peisažas toks realistiškas, kaip tik naujo ateivio akis gali pastebėti. O kada persikeliame į Vakarų, į kaip "kaip keli Nemunai plačią Mississippi upę", tuoj atpažįstame Almeną iš jo anksty-vesnių knygų. Angliakasių Lietuva atgyja su senuoju Sadausku ir jo gyvenvieta, kur "jis buvo vienu metu ir muziejaus prižiūrėtojas ir jo eksponatas." Jo tykų skausmą pajunta-me jam kalbant apie žmoną: "Mirė ana ke-turiasdešimt aštuntais. Grįžau po grabnyčių vienas stubon. Visą nedėlią sėdėjau. Lauk-nėjau." — ir mums drauge su senuku su-skauda širdį. Graudi visa Shenandoah aplin-ka: "Ten prie bažnyčios durų arkų, prieš su-mą stoviniudavo nuo caro kariuomenės pa-bėgę ūsoti ūkininkaičiai, sudiržusiom rankom mažazemių sūnūs, kuriems gimtojoj Lietuvoj nebeliko atrėžtino sklypo ir šiaip lengvesnio duonos kėsnio užsigėdę judresnieji kaimo bernai. Ne vienas jų, prieš žengdamas vidun, nusigreždavo šonan ir dar kartą stengdavosi iškosėti tas giliai įsėdusias antracito dulkes. Daugumas jų jau nebeiškosėdavo."

Bet knygos tema ne ta, ją galima gal būtų geriausiai apibūdinti mokytojo Bertulio žo-džiais: "Kas svarbiau, tai tęstinumas, tos šak-nys.... Tai vienas iš pačių esminių dalykų, kuriuos reikia perduoti jaunimui. Jų sąryšį su šia žeme...."

Šia kryptimi autorius ir eina, per įdomius "Žmogžudystė ar savižudystė" rėmus, savo būdu perduodamas tą tęstinumą ir tą rūpestį.

Didžiausia knygos teigiamybė tai gyvas, realistiškas dialogas, neapkrautas žodžių gau-sa, charakteringas vaizduojamam personažui, atsiremiąs į realią gyvenamojo momento kas-dienybę. Čia gal ir bus rašytojo stiprybė, — pajėgumas pajusti skirtingų pasaulėjautų rit-mą, jų išsireiškimo ir pasireiškimo formas, jų aspiracijų plotį. Apie staigiai praturtėjusius, ir apie vis dar lietuviška knyga gyvenančius, apie Lietuvoje likusius ir apie čionykščių bendradarbiavimo su Lietuva kompleksus. Apie tetą, kuri "domėjosi Lietuva tokia, ko-kią pati paliko.... Už vandenyno liko jos jaunystė, liko ir sustingo tenai."

Detektyvinė romano pusė mus neša sku-biai per puslapius ir nei minutei nepasidaro nuobodu. Ir bėgi kartu su veikėjais į painia-vos atomazgą su gero būdo Donatu ir su aš-tuoniolikmečiu Algiu, kuris staiga prabyla lietuviškai, "nes jis dabar liki paskutinis Sa-dauskas." Tai ir tėvo ir sūnaus, kaip dabar madoje sakyti, apsisprendimas už šaknis.

Tokios literatūros mums labai trūko. Ir todėl dėkojame autoriui, kad dėjo pastangas, savo veikėjo žodžiais, "diskutuoti reiškinis, vietoj bandant, ir tai dažniausiai nesėkmingai, apibūdinti esmę."

Rūta Kleva Vidžiūnienė

—o—

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO RĖMĖJAI

SU LAIMĖJIMŲ BILJETĖLIAIS AUKŲ ATSIUNTĖ:

ARKANSAS

S. Jankauskas, V. A. Gaidelis, B. Gudonis, S. Jucas, Rev. S. Morkūnas, Mrs. M. Slegaitis, J. Žemaitis.

CALIFORNIA

V. Adomaitis, A. Apeikienė, V. Apeikis, J. Aras, P. Aras, E. Arbas, L. Bagdonas, J. Avižienis, H. Bajalis, V. Bajalis, A. Bajoras, J. Bajoras, J. Balčiūnas, J. Baltrėnas, Rasa Banys, M. Barauskas, V. Barauskas, Mr. & Mrs. E. J. Bartkus, V. Bartkus, Dr. B. Barviks, E. A. Bekas, C. Berzin, Mr. & Mrs. G. F. Bieltz, E. Blazys, Antanas Brazauskas, M. Bonatienė, M. Bryan, R. Budelis, R. A. Bužėnas, A. Casper, V. Čekanauskas, R. Čekanauskaitė, J. Černius, J. Činga, S. Damulis, K. Dargis, E. Datis, M. Devenis, Al Dennis, A. M. Devenis, MD, A. Dičius, V. A. Deksnys, K. Deltuva, J. Donnelly, P. Dovydaitis, B. Dzenkaitis, Nemyra Enck, Platte of Hollywood, Mr. & Mrs. A. Galdikas, C. Gauer, J. P. Gauronskas, Dr. J. Gedaugas, A. Gedminas, J. A. Genys, A. Giedraitis, V. Gilys, J. Gliauda, Dr. & Mrs. R. A. Giedraitis, I. Goddard, C. J. Gordon, H. Gorodeckas, K. Grigas, A. Gulbinskas, J. Gurskas, O. Gustienė, Ruta Bielskis Haemann, H. S. Hills, J. Kniupys, Mr. & Mrs. V. Koklys, Dr. A. Kontvis, Dr. Z. Kungys, A. Kupinskas, S. i J. Kvečas, E. Kybartas, Ann Laurinaitis, A. Lebežinskas, V. Zaunius-Leskaitis, S. Levulis, A. Logucki, V. Lopatauskas, V. Macys, V. Macys, S. Makarevičius, A. Markienė, A. ir M. Maskoliūnas, K. Matis, L. Mažeika, D. Mitkienė, J. Mažulis, G. Mažulis, I. Medziukas, D. Mekišius, A. Milaknis, J. Miliunas, Antoinette Miller, A. R. Mironas, H. Misiūnas, S. Montunnas, J. Naujokaitis, P. K. Naujalis, J. Narkevičius, B. Nurmisen, N. Nverges, Rev. Theo Palis, P. G. Pamataitis, Mr. & Mrs. Mike Pasker, Kun. V. Pavalkis, A. Pavaris, J. P. Pautenis, A. Janus-Hoyos, T. Ivanauskas, M. Jagučanskienė, A. Jakubėnas, C. Jasutis, J. Jurgilas, MD, R. Jurkūnienė, V. Juodvalkis, F. Karalius, J. Karvelis, K. Karuža, A. Kish, H. Kmitas, V. Pažiūra, J. Petronis, V. Prižgintas, J. Prakapas, A. Pranys, J. Rabin, G. Radvenis, J. Račius, L. Raslavičius, St. Raštikis, V. Raulinaitis, O. Razutienė, L. Reivydas, S. Rimkus, J. Roland, Roque & Mark, E. A. Ross, C. Rucaskas, A. Sabaliauskas, P. Sakas, J. Salys, E. Samas, T. S. Sa-

mys, V. Šaras, M. Schoretz, MD, V. M. Siručiai, R. J. Shelinsky, Kun. V. Šiliauskas, A. Šimkus, V. Šimoliūnas, T. & G. Skirgaila R. Skirius, A. Slupas, MD, A. Sopys, F. P. Speecher, J. A. Sprein, B. Starkienė, J. Steikūnas, E. Stirbys, M. Strupes, A. Sukys, E. Tamas, A. Trečiokas, A. Tumas, J. Truškauskas, V. Usas, D. J. Vailokaitis, P. Valentin, F. Valuskis, E. Veimeris, V. P. Vidugiris, A. Vidugiris, R. K. Vidžiūnienė, V. Viskanta, Vec Zemelis, A. Vilkas, Pr. Visvydas, J. Warren, A. Yuskis, MD, D. Zakoren, B. Žemaitis, P. Zitkus, F. Žukauskas, O. Žukienė, J. Uksas. Aldona Činikas, Mr. & Mrs. W. Maker.

CONNECTICUT

Msgr. V. Balčiūnas, J. Banionis, A. Budzinauskas, Rev. Msgr. M. Juras, P. Karosas, G. Kazlauskas, M. Klikna, A. Lauras, L. Am. Citizen's Club, Hartford, H. & N. Mathis, Dr. A. Matukas, M. Petrauskas, I. Ruseckas, D. Sadūnas, Sisters of Immaculate Conception, Putnam, Ch. M. Shurbus, St. Sebastian Church, Middletown, J. Tamašauskas, Rev. J. Tautkus, M. Woluns.

FLORIDA

A. Alciauskas, B. Aušrotas, J. L. Babrys, V. Bražėnas, Z. Jonusas, P. Rudaitis, Miami Lith. Am. Citizens Club, A. Rugys, J. R. Vainauskas.

ILLINOIS

P. Atkočiūnas, DDS, G. Babrauskas, A. Balčytis, A. Baronas, K. A. Bartašius, P. Bičkus, A. Bikinas, M. Rev. V. Brizgys, Bruno's Bakery, Dr. K. Bobelis, A. Buntinas, A. Čerškus, B. Čižikas, L. Dargis, A. Daukus, P. Duda, A. Dulskis, A. Gavelienė, B. Jablonskis, L. Jakubauskas, J. Jasaitis, S. Jelionis, P. Jonikas, K. Juknelis, J. Kalinauskas, J. Kanišauskas, Dr. B. Kasakaitis, M. Kirkilas, P. Kisieliūsis, MD, J. Kizys, A. Kvecas, A. Laucis, MD, C. Laucius, Lituanus, M. Mėlienė, N. S. Morley, C. Oksas, K. Pažėraitė, K. Petrauskas, K. Povilaitis, P. Račiūnas, S. Radžys, A. Renšienė, I. Sadauskas, R. Sidrys, MD, L. Šimaitis, V. Sinkus, A. Skridulis, J. Talandis, Rev. A. Trakis, V. Tauras, MD, J. Vaineikis, E. Wasiliauskas, A. D. Yuknis.

MARYLAND

A. Aistis, Rev. A. Dranginis, A. Juškus, A. Leonas, Msgr. L. J. Mendelis, V. Rutelionis, A. Vaičiulaitis, J. Vaitkus, A. Zolenas, MD, A. Radžius.

INDIANA

A. Šešplaukis.

MASSACHUSETTS

A. Andriušis, J. Baškauskas, A. C. Buckunas, R. Dovydaitis, St. Francis Rectory, Athol, B. V. Galinis, O. Ivaškienė, A. Lapinskas, St. Lušys, M. C. Gann, Dr. B. Mickėvičius, J. Nogelo, G. Penney, R. Petronienė, E. Ribokienė, A. Ruggles, M. M. Rutkauskas, K. Šeštokas S. Boston Lith. Citizens Assn., R. Taparanskas, I. Vasyliūnas, A. Vilčinskis, J. Venckus.

MICHIGAN

V. Alantas, Kun. A. Babanas, L. Bajorūnas, J. G. Baublys, A. G. Bražėnas, Briedis Realty, P. Druskis, V. Čižauskas, L. Grunavas, Rev. J. V. Kluonius, A. M. Macarus, J. Mačiulaitis, J. Mikaila, J. Miškinis, W. C. Puras, S. Račiukaitis T. Sakas, J. Šepetys, V. Tamošiūnas, O. Vaitas, MD, J. A. Valantiejus, MD, V. Urbonas.

NEW HAMPSHIRE

S. J. Bartis, T. Kudzma, Partidge, V. Sirvydas.

NEW JERSEY

O. Balčiūnienė, Rev. V. Dabušis, K. Graudienė, L. Kiaušas, P. Lanys, P. Naujokaitis, J. Vaičkus, F. Vaškas.

NEW YORK

K. Bačauskas, V. Beleckas, A. Beresnevičius, A. Binkins, J. Boley, N. Butkus, V. Butkys, Consulate General of Lithuania, R. M. Cyvas, G. Gobis, V. K. Jonynas, M. Kregždė, Lučka, R. Masiulionis, A. Matulionis, A. Merkelis, E. Mickėliūnas, Rev. J. Pakalniškis, A. Pocius, P. Puidokas, Rev. A. Rackauskas, Rev. Fr. Raugalas, A. Ruzgas, A. Sabalis, A. Simutis, Shalins Funeral Home, S. Skobeika, M. Stan-

kus, P. Uknes, J. Urbanavičiūtė, E. Žiaušys, P. Zilionis.

OHIO

A. Ambrazas, V. Bacevičius, A. L. Cepulis, MD, L. Dautartas, J. Garla, V. Grantham, A. Karklius, Rev. V. Katarskis, G. Kijauskas, SJ, J. Kristokaitis, M. Lenkauskas, Lith. Am. Citizens Club, Cleveland, A. Nasvytis, Z. Prusas, V. Rociūnas, J. Iz. Stankaitis, J. Žilionis.

PENNSYLVANIA

A. Gailiūšis, L. Dovydenas, St. George Church, R-Janowska, Msgr. J. A. Karalius, B. J. Kaslas, W. J. Markalonis, Srs. of Jesus Crucified, Wm. A. Tragus, M. Walsh, K. Virbickas.

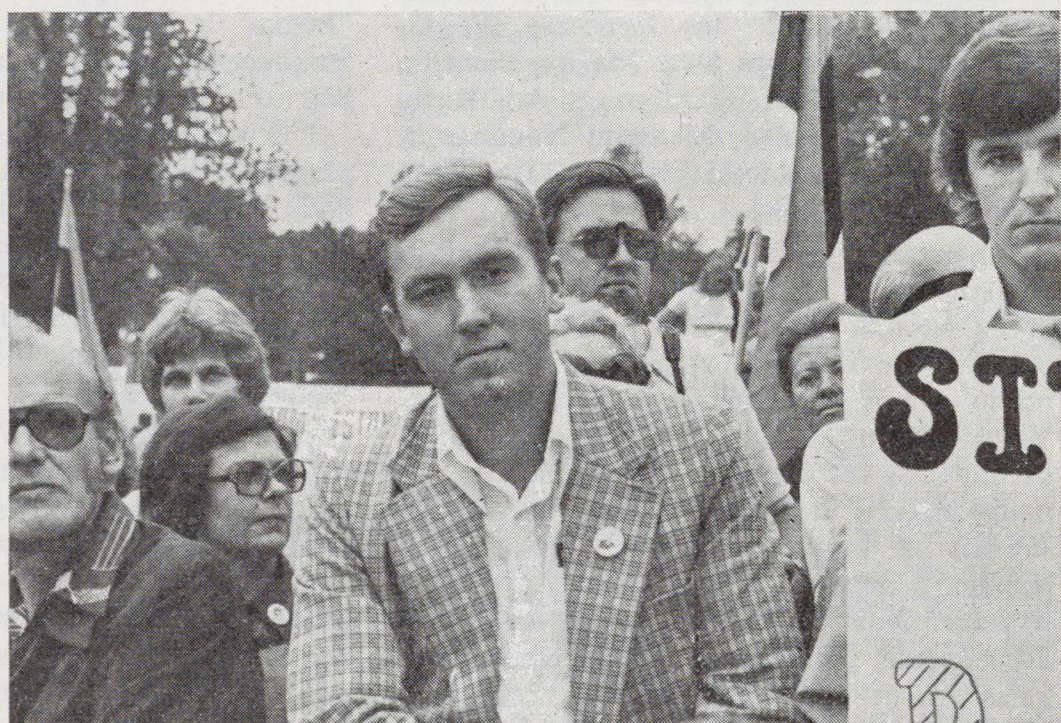
CANADA

P. Alšėnas, J. T. Anderson, V. A. Aušrotas, A. Braškys, Česnulis, Rev. J. Bertašius, K. Daunys, A. Dudaravičius, A. Ilmonis, E. Kardelienė, G. Čapkauskienė, J. A. Kartis, A. N. Kulpavičius, A. Lukas, B. Maskeliūnas, A. Mingėla, Dr. S. Pacevičius, A. Pakalniškis, Rev. D. V. Skilandžiūnas, Dr. J. Sungaila, Talka - Hamilton, J. B. Žekas, Dr. J. Zmuidzinis, The Toronto Dominion Bank.

IVAIRIOS VALSTIJOS

A. V. Galcius, P. Gylys, V. P. Janušonis, Dr. & Mrs. J. J. Johnson, A. Joncha, Tina Krock, Lariat Motel, J. Laučka, G. J. Levinskas, E. Pakulis, R. P. Ragažinskas, J. Rimavičius, W. Savage, Rev. A. Valiūška, J. Vitėnas, Rev. V. Aleksonis, J. Simutis.

Visiems prisidėjusiems prie LD žurnalo parėmimo nuoširdžiai dėkojame. LD leidėjas

Algirdas Brazinskas dalyvavo Pabaltiečių Jaunimo žygyje Washingtone. Jis ieteikė prezidentui jaunimo surinktų tūkstančius parašų, kad jie (tėvas ir sūnus Brazinskai) nebūtų grąžinti į Sovietų Rusiją.

The Baltic Rally in Washington, D.C., was attended by Algis Brazinskas representing the Lithuanian youth of greater Los Angeles. A Brazinskas is a refugee from Soviet occupation, as is his father. They are both seeking political asylum in the United States. V. Bacevičiaus nuotrauka

From the White House

Lithuanian-American Community of the U.S.A. on commemorating its 25th anniversary this spring had been congratulated on the occasion in a letter from the White House written by President Carter. We quote from the message:

"Americans of Lithuanian descent continue to make important contributions to the social, political and economic life of our nation.

For a quarter-century your organization has helped to make these contributions possible by encouraging its members to become actively involved in their communities while at the same time fostering and maintaining their rich Lithuanian heritage.

You have helped to make us all aware of the unwavering spirit of liberty and self-determination of the Lithuanian people. As I said many times during the election campaign, I want the hopes and dreams, attitudes and morality and the respect for individuality which we Americans share to be mirrored in our foreign policy. I believe very strongly in the preservation of our deep commitment to basic human rights. I will never waver in that commitment, and I know that all of you will join in sustaining it with me."

(Signed) JIMMY CARTER

Dornan Continues Fight to Bar Extradition of Soviet Dissidents

LOS ANGELES—Congressman Robert K. Dornan (R-L.A. County beach cities) has urged Congressman Joshua Eilberg's Subcommittee on Immigration of the House of Representative's Judiciary Committee to seriously consider another stay of deportation for Pranas and Algirdas Brazinskis, the two Lithuanian freedom fighters who escaped from Soviet concentration camps some seven years ago by hijacking an Aeroflot Soviet civilian plane to Turkey and who later without permit entered the U.S. last year. Since then they have been facing the threat of deportation by the Justice Department's Immigration and Naturalization Service, their case presently being resolved at a Los Angeles court.

On July 20, 1977, Dornan was effective in obtaining the Brazinskis's first stay of deportation until Congress reconvened on September 7, 1977.

The Immigration subcommittee is awaiting reports on the case from the Immigration and Naturalization Service. Those reports, coupled with background information from Dornan's office, will help form the basis for the subcommittee's arguments for bringing the case to the attention of the Judiciary Committee for an eventual hearing.

July 21, 1977, Dornan's office presented two private bills to the immigration subcommittee which call for adjustments of the Brazinskis's immigration status from deportable aliens to permanent residents of the U.S. The bills, H.R. 8479 and H.R. 8480, cannot be fully considered until "all legal and administrative remedies have been exhausted." Algirdas Brazinskis, the son, must still appeal his case to the I.N.S., and Pranas, the father, is facing his first deportation hearing October 17, 1977 in Los Angeles.

Mrs. Cyrus Vance during a reception at the State Department, greeting the wife of the Lithuanian Charge d'Affaires, Mrs. St. Backis.

Ponia Cyrus Vance jis surengtame priėmime Valstybės Departamente sveikinas su ponio Ona Bačkienė.

Their appeals will probably be based on a section of the Immigration and Nationality Acts which calls for the withholding of deportation of an alien to any country in which the alien would be subject to political persecution. The Soviets have for the past seven years sought extradition of the two Brazinskis so that they may try them for murder, and even though the U.S. has no extradition treaty with the Soviet Union, the U.S. is apparently bowing to Soviet demands and may soon return them, even though officials acknowledge that it is "quite possible" they will be killed.

For 30 years, the elder Brazinskis has been a Soviet dissident, fighting to free Lithuania, and has experienced torture and incarceration in Soviet concentration camps and prisons from the ice cold northern areas of Siberia to the hot desert regions of the Soviet desert. His fifteen-year-old son joined him in 1970 in his last-ditch attempt at freedom, the diverting of a plane.

During the successful attempt, the first such in Soviet history, gunshots killed a Soviet stewardess and wounded a co-pilot. The Brazinskis flatly state that the gunshots emanated from the guns of KGB agents aboard the airplane and deny any culpability in the matter.

The Brazinskis spent six years in Turkish jails and were finally acquitted and released in 1976.

Dornan has fought since January of this year for the right of the Brazinskis to stay in this country, vowing to **lie down in front of an airplane if necessary to block the deportation to the Soviet Union** of the two Lithuanians.

Dornan said recently, "I am appalled that the Justice Department does not see clearly its role here: to defend the Brazinskis

against certain annihilation. More than that, though, I fear for the millions of enslaved peoples around the world who must now be questioning the motives of the United States and its resolve to promoting freedom around the globe. Under the cruelest of regimes, these two people of captive Lithuania never lost faith in the U.S. We must not let them down. We must continue to reject as immoral and ultimately suicidal, any policy that seeks to buy peace by compromising away the liberation of other people."

Six U.S. Senators and 13 Congressmen have expressed interest in the Brazinskis case since Dornan became involved this year.

"News" from Congressman Robert Dornan,
September 16, 1977

JBANC LOBBIES FOR PASSAGE OF BALTIC STATES RESOLUTION

The Joint Baltic American National Committee is actively working for the passage of a Baltic States resolution in this session of Congress. The coordination on this is going through Congressman Robert Dornan's (R-Cal.) office, who has already introduced numerous such resolutions in response to requests from California Balts. The specific resolution being worked on is House Concurrent Resolution 319. It would be very advantageous if Balts could write their Congressmen urging them to co-sponsor this legislation. With the Belgrade Conference in progress, this resolution can add impact to the Baltic States situation. At this point, 43 Congressmen have co-sponsored this resolution; at least 150 co-sponsors are needed for this resolution to be voted on in the House International Relations Committee.

Helsinki Commission Requests More Information

The Congressional Commission on Security and Cooperation in Europe (Helsinki Commission) still requests and welcomes information on human rights cases pertaining to the Helsinki Final Act and the Belgrade Conference. The Helsinki Commission directly provides such information to the U.S. delegation at the Belgrade Conference and through these channels many cases have been successfully resolved. The following are the essential facts which should be provided:

1. The name of the person(s) in the Baltic States and address(es)
2. The type of case, e.g.: emigration, visit, marriage, family reunification, etc.
3. The sponsor or relative in the U.S. and address
4. The relationship of No. 1 and No. 3
5. The date of the first request for emigration, visit, etc.
6. The date of the last denial of requests
7. The number of times requests have been refused by the Soviets
8. Additional remarks pertinent to the case

Information not related to individual cases can also be supplied, such as difficulties with mailing, unnecessary restriction on travel and visits within any of the Baltic States, etc. All of this information must include specific names, dates, addresses, etc., for valid use by the U.S. delegation. At present, supplying this information to the Helsinki Commission is the most advantageous means of obtaining positive results. Time is of the essence as the Belgrade Conference will have adjourned by early next year and future opportunities may be less. If some human rights cases have already been successfully resolved, this information is also vital to the Helsinki Commission so that their records can be as up to date as possible. It must be emphasized that willingness to provide such materials as the above can only be a positive factor in complementing the U.S. position at Belgrade; we can provide an input and reinforce those who are maintaining a strong stand.

The information can be sent directly to the Helsinki Commission, address: **Commission on Security and Cooperation in Europe, 3257 House Office Building, Annex 2, Washington, D.C. 20515**; or to the national Estonian, Latvian or Lithuanian organizations; or to the **Joint Baltic American National Committee, P.O. Box 432, Rockville, Md. 20850**. The latter organizations will forward the provided material to the Helsinki Commission, or;

The Hon. Amb. Arthur J. Goldberg
Chairman, U.S. Delegation to the CSCE
United States Embassy
Kneza Milosa 50
Belgrade, Yugoslavia
The Hon. Dante B. Fascell
Chairman, Commission on Security and Cooperation in Europe
Rayburn House Office Building
Washington, D.C. 20515
The Hon. Amb. Albert Sherer
Deputy Chairman
U.S. Delegation to the CSCE
United States Embassy
Kneza Milosa 50
Belgrade, Yugoslavia

YUGOSLAV REPLY TO EXPULSION OF BALTS FROM BELGRADE

The State Department has provided the Yugoslav government's response to State Department protests regarding the expulsion of two Latvians from Belgrade on October 6. The Yugoslavs admitted that their police had exceeded their mandate on this occasion and that U.S. citizens by all means can have the opportunity to meet with the U.S. delegation at Belgrade, as long as no laws are broken.

Amb. Arthur Goldberg, head of the U.S. delegation at the Belgrade Conference had also personally protested to the chief Yugoslav delegate. The reply as such is satisfactory, there is some assurance that other Balts who may visit the Belgrade Conference will not be arbitrarily expelled if they conduct themselves according to Yugoslav law.

—o—

SENATE RESOLUTION ON HUMAN RIGHTS

Senator Harrison Williams (D-N.J.) has introduced Senate Concurrent Resolution 54, which stresses that the U.S. delegation to the Belgrade Conference should maintain a strong emphasis on the violations of human rights committed by the Soviet Union and other Communist countries. Sen. Hubert Humphrey (D-Minn.), Sen. E. Brooke (R-Mass.), and Sen. H. Heinz (R-Penn.) are co-sponsors on this resolution. The timely passage of this resolution can play a vital role in reinforcing the U.S. stand at Belgrade. Balts throughout America should write their Senators urging them to join in co-sponsoring this measure. This should be done soon. Such legislation can play a positive role in the outcome of the Belgrade Conference.

—o—

AN APPEAL TO THE U.S. CONGRESS

The Baltic States of Estonia, Latvia and Lithuania have for too long been denied their right to self-determination, a guiding principle of the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe. With that conference now reconvened in Belgrade, Yugoslavia, the self-determination provision must be re-emphasized and its implementation urged. The Joint Baltic American National Committee (JBANC) asks your assistance in this matter.

We respectfully request you to join in co-sponsoring House Concurrent Resolution 319, introduced by Congressman Robert Dornan. Among other points, this resolution calls for the withdrawal of Soviet occupying forces from the Baltic States and for the restoration of the freedom of those once sovereign nations. If the Belgrade Conference is part of a process whose goal is meant to ensure a stable peace in Europe, than that can be guaranteed only if there is a just peace as well. The Baltic States must be accorded their just opportunity for independence. With the expression of the sense of Congress on this issue, that objective can come closer to realization.

The JBANC represents the Estonian, Latvian and Lithuanian national organizations in coordinating the presentation of issues which affect the Baltic States. Congressman Dornan has consented and would be pleased to receive your co-sponsorship on H.C.R. 319. We

would also appreciate your views on this resolution.

Sincerely yours,
DR. JOHN B. GENYS, Chairman
Joint Baltic American National Committee
Lithuanian American Council, Inc.

BALTIC AMERICAN NATIONAL COMMITTEE

On June 2, 1977, the Joint Baltic American National Committee (JBANC) had a scheduled meeting with Ms. Jan Peterson, the Ethnic Affairs representative of the Public Liaison Office in the White House. The JBANC was represented by Dr. John B. Genys, the present chairman and Lithuanian representative; Mr. Mado Kari, the Estonian representative; Mr. Gunars Meierovics, the Latvian representative, and Mr. John Bolsteins, the JBANC Director of Public Relations.

This White House meeting, the first of its kind under the new Administration, was conducive for both parties. Ms. Peterson, having only recently begun here duties, was attentive and very forthcoming with her suggestions. She noted that the organizational guidelines for meeting ethnic groups and implementing their views were as yet incomplete, thus the positive necessity for such meetings.

The JBANC members raised numerous issues, international as well as domestic. Possibilities of government funding for ethnic Baltic cultural and educational programs were discussed. Ms. Peterson was well versed on these aspects. Our concerns with the upcoming Belgrade Conference were raised and the possibilities of bringing up the Baltic States issue at the conference was considered.

On this matter, the JBANC requested a meeting with President Carter as well as his National Security Advisor, Dr. Z. Brezinski, hopefully before the substantive Belgrade Conference meetings start in the Fall.

(Information from the Joint Baltic American Committee, P.O. Box 432, Rockville, MD 20850.)

Petras Pilka

ON THE DAY THAT—

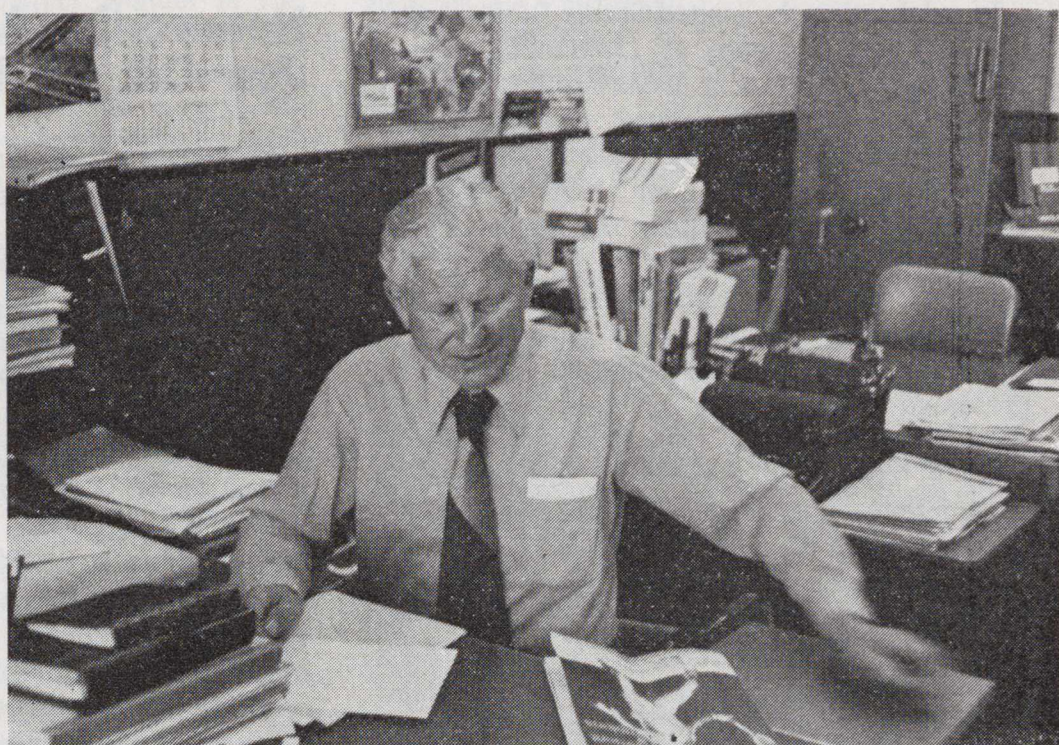
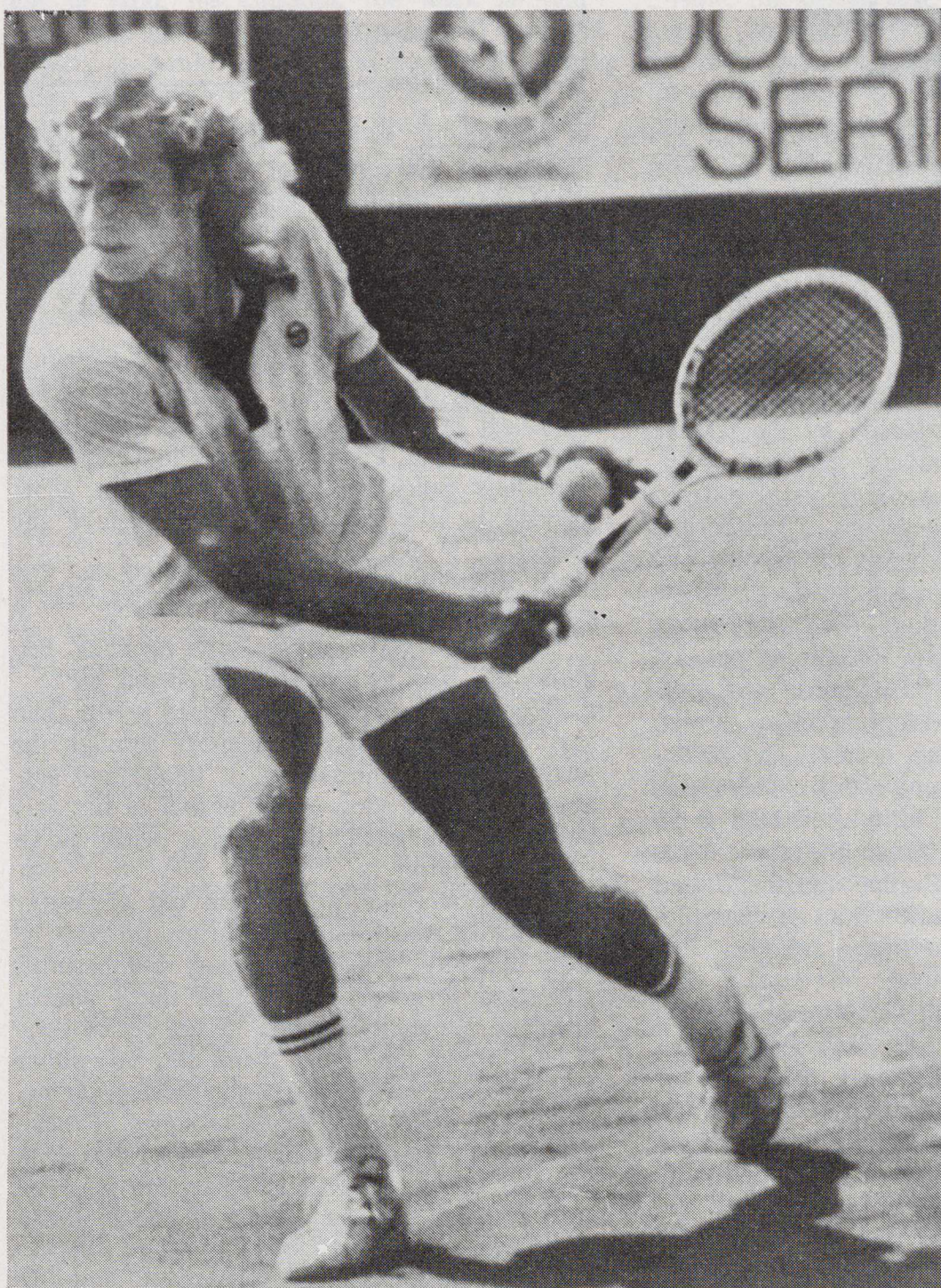
The day when finally we're told
Tomorrow we're to set for home—
Withered branches will unfold,
Blossoming in autumn's cold.

Night shall light our way and spray
Stellar pearls from Milky Way
All along the paths we stray
To our Baltic amber waves.

Graveyards at the Neris' rapids
Plazas round the ducal domes—
Weeping we'll entwine together
Our tears with those of stones.

The day when finally we're told
Tomorrow we're to set for home,
Heaven's downpour will be gold,
Not an autumn drizzle cold.

Translated from Lithuanian by
A. A. Milukas

Vytas Gerulaitis, Sr., a tennis champion of pre-war Independent Lithuania, who has taught, coached and launched his son into an even brighter tennis career.

Vitas Gerulaitis, tėvas, teniso čempionas laisvoje Lietuvoje (Nuotrauka daryta 1977).

Vitas Gerulaitis, 23, the American-born Lithuanian tennis star of world fame, winner of Italian championships in 1977, and the heroic quarter-finalist of the Wimbledon Centennial games. He is presently achieving great success in his Australian championship tour.

Vitas Gerulaitis, sūnus, teniso čempionas Italijoje ir Australijoje.

Vyto pėdomis pasiryžusi sekti jo jaunoji sesuo Rūta Gerulaitis pastaraisiais metais patenkanti į didžiųjų turnyrų varžybas.

VITAS GERULAITIS

Born: July 26, 1954 in Brooklyn, N.Y.
Height and Weight: 6-0, 155
Plays Righthanded

In 1977, Vitas made his move from a player in the top 15 or 20 in the world to a player in the top 6 or 7 in the world. He became the first American in 17 years to win the prestigious Italian Open Championship in Rome on May 22 of this year. The Italian Open is one of the most important, prestigious clay court tournaments in the world today. To win it, Gerulaitis had to defeat two leading Italian players on their home ground, including Adriano Panatta, the defending champion.

At Wimbledon in 1977, Vitas played spectacularly and reached the semi-finals, losing there to Bjorn Borg, 8-6 in the fifth set. English sports writers and experts have proclaimed it to have been one of the greatest matches in the 100 year old history of Wimbledon. These major accomplishments, accompanied with the 1977 World Championship Tennis achievements of Vitas have made him the most promising American since Jimmy Connors. Vitas reached five singles finals in seven tournaments of the WCT.

As a junior player, Gerulaitis won almost every big United States tournament. He was runner-up to Bjorn Borg in the 1972 Orange

Bowl and runner-up at the U.S. National Grass Courts. In 1973, he turned pro and took wins over Connors, Graebner, and Gonzales before signing team tennis with the Pittsburgh Triangles. In 1975, Gerulaitis was a finalist at the U.S. Professional Indoors in Baltimore. (See "Lithuanian Days" of May, 1975.) He was also a finalist at the U.S. National Indoors, beating Nastase in the semis and losing to Connors in five sets in the finals. In 1975, he won two WCT tournaments, beating Tanner in one final and Laver in the other.

In the summer of 1975, Gerulaitis won the Wimbledon doubles title with Sandy Mayer. He also played World Team Tennis for the championship team, the Pittsburgh Triangles, and was named "Most Valuable Player" in the 1975 WTT playoffs. Vitas jumped to Number Four in the U.S. rankings and to the Top 15 in the world.

In 1976, Gerulaitis reached the finals of four WCT tournaments, besides the quarter-finals of Wimbledon, knocking off the defending champion and Number One seed, Arthur Ashe along the way.

Then, following a great tournament season in 1977, Gerulaitis was signed with a very lucrative contract to be the superstar of the Indiana Loves in World Team Tennis. His latest win was at the Racquet Club in Irvine, California, where he defeated Rod Laver for a \$20,000 purse and the Pepsi Challenge Cup on September 18.

Gerulaitis appears to be one of the U.S.'s tennis greats for the next decade.

CULTURAL NOTES

76th Biennial of the Chicago Art Institute

This periodic exhibit offers a representative survey of works in all media by artists from Chicago and a 130-mile radius of the city. On display of the 76th Biennial were the achievements of 200 contemporary artists from the many fields of modern artistic activity—painting, sculpture, graphics, photography, and others. Two Lithuanian modernists were chosen for exhibition with this select group.

Juozas Mieliulis, an avantgardist who held his retrospective last year, showed an oil painting "Veterans Day." He is developing an original concept of Space Composition and professes to be a creator of structural symbolism.

Vilija A. Eivaite, of the younger set of Lithuanian artists, showed "Tuxedo Row," evolved by a new serigraphy technique that was then done photographically and produced using 24 printing colors. Photographic serigraphy can also be used for black and white graphic work. —Mikalojus Ivanauskas

—★—

Bicentennial Traveling Art Exhibition of 20 Living Lithuanian Artists from the State of Illinois

In celebrating the United States Bicentennial, the Balzekas Museum of Lithuanian Culture added to its permanent display of 800 years of national historic and cultural endeavors—this one-person and one-image select show of a score of leading Lithuanian artists of the Illinois area. Though limited, the show offered a significant cross-sectional survey of the works of the proud Lithuanian artists, young and old, American-born or of old-country and European education. The versatility of works, presented in the form of paintings, prints, sculptures, ceramics, tapestry and fibers—ranging from the conservative, the traditional to delightful modernistic creations—abound with subtleties of national character likewise. No wonder that the younger set follow their elderly maestro Michael J. Sileikis (b. 1893) vying for wide recognition. We have just been presented here in Los Angeles with an exhibit of Mrs. Zita Sodeika, one of the 20. The readers of "Lithuanian Days" are familiar with Sister Mercedes' works, another of those authors. And, hopefully, will enjoy more of the works of the others, too. —A.A.M.

—★—

Canada's "Aidas" (Echoettes) Tour Latin America

The Lithuanian girls' chorus "Aidas" of Hamilton made a distant trip to Argentina, Uruguay, Brazil, Columbia and Venezuela, this August visiting the communities of their old-country folks with a series of refreshing concerts.

The two concerts in Venezuela were especially impressive and succeeded in drawing to Caracas the Lithuanians dispersed there far and wide. This was a merit both of the artistry of the performing girls with their director, soloist Vaclovas Verikaitis, and accompanist J. Goveda, and the company's administrator, J. Pleinys, who smoothly led the progress of the chorus with advance consultation of the wishes of the local Lithuanian hosts and adaptation to their Latin American conditions.

Consequently, in Caracas, "Aidas" chorus was able to perform in the concert hall of the newly erected Museum of Art, a splendid edifice designed by the country's famous architect Carlos Raul Villanueva. This delightful concert hall opening up at two corners with palm gardens in view, is acoustically perfect too, and no microphones are needed to perform in it.

Thanks for much of the success of "Aidas" is due to Canadian government officials. Mr. M. Rousseau, the Ambassador to Venezuela attended the Art Museum concert with his wife. Also represented was Mr. Percy Obals, the cultural attache.

The second Venezuelan concert took place at the elegant Puerto Azul club on the shores of the Caribbean Sea. With all seats taken up inside and guests sitting on carpets or standing around at any place available, many still were unable to gain admission. The "Aidas" chorus was presented a basket of wild orchids by an admirer, Gediminas Orentas. Inspiring too, was the good Venezuelan press coverage the Lithuanian chorus received in advance publicity and in later reviews.

Noteworthy Anthology Just Off the Press

Lithuanian literature, as a whole and the short story form in particular is still not readily accessible to the English speaking world as comparatively few titles in translation are being published. Thus a recent compilation such as **The Lithuanian Short Story: 50 Years** (Manylands Press, 1977, 464 pp., price \$12.50) is especially welcome.

Edited by Stepas Zobarskas, himself a writer of renown, and introduced by the notable playwright Algirdas Landsbergis, this selection contains some 30 writings ranging from the classical to the modern era. Landsbergis' excellent introduction explains the history and evolution of this genre in Lithuanian literature and is well worth reading. The short story form is a latecomer to Lithuanian letters. Historical and political conditions, and particularly long periods of repression by foreign occupants, prevented the orderly and uninterrupted development enjoyed by literatures of other lands. As the introducer puts it so effectively: "at a time when the short story was asserting itself in Europe and the United States, the Lithuanian writer had to construct the entire house of prose fiction from its very foundations."

The anthology presents a broad selection from the output of the past five decades, admirably reflecting events and conditions of the times: the period of restored national independence (1918-1940); stirring and tragic events of the Soviet and Nazi occupations; adaptation to conditions of life abroad by Lithuania's many exiles; and life under the current Soviet Russian regime. Representing the older generation are literary pioneers such as Vaizgantas, Vienuolis and Vincas Kreve. Ignas Seinius, Jurgis Savickis, Antanas Vaičiulaitis, Aloyzas Baronas, Nele Mazalaite are representatives of the middle years. Those of the younger generation, authors born mostly in the 1930's, have names less widely known: Kazys Almenas, Juozas Aputis and Icchokas Meras.

Subject matter of the stories range from idyllic scenes of country and village life to the later or present sophisticated cosmopolitan scene, both at home in Lithuania and in unfamiliar surroundings abroad. Reflected here are attitudes of dynamism, of change. Whereas the older writers remain faithful to traditional styles, themes and forms of expression, there are others here who have decided to face the new realities and are exploring unconventional subjects in ways which are novel to the world of Lithuanian fiction.

—Hypatia Ycas-Petkus

ETHNIC LEADERS SEND TELEGRAM TO BELGRADE

At a meeting on October 18, 1977, Washington area representatives of national ethnic organizations sent a telegram to heads of the U.S. delegation at the Belgrade Conference, emphasizing three major recommendations. All major East European ethnic organizations were represented at this meeting, coordinated by the Joint Baltic American National Committee and held in its offices.

—O—

THE THORN

By NELE MAZALAITE

● AN HOUR AFTER MIDNIGHT, someone knocked at the window of the presbytery. The glass rang like a warning bell and woke the priest abruptly. He slept lightly, and with interruptions, yet he had to force himself to get up (his bones ached and were heavy, as if time were turning them to stone).

The glass was still ringing in his ears. Whoever stood outside the window was either impatient or afraid, but the priest went calmly to meet him. People breaking into the house nowadays generally came through the door; besides, he had long since ceased to have any fear.

He unlatched the window carefully. He recognized the man.

"Why have you come at such an hour, Kazimieras? Has your wife been taken ill?"

"Worse than that, Father, much worse than that!" The man stood and spoke through the grating of the confessional; it joined and separated them at once. What he had to say was indeed a confession, thought the priest as he listened to him.

Kazimieras Saukllys was an old carpenter and builder who used to make altars. Now he spent his days fashioning rakes and besoms, and—God forgive him for the sin!—late at night he sometimes dared to go to the little woods, which had once been his, to gather raw material for his carpentry. This evening, as he was looking for birch branches to make brooms, he heard something; no bird was singing and no tree was sighing. It was a young man crouching in the grass, deep in the juniper bushes, where not even a rabbit runs to hide himself for fear of tearing his skin. He was lying in pain and trying to stifle his groans. A patch of warm blood shone like a light in the darkness. When he heard steps approaching, his hand reached for his gun (the priest sensed how the timid and peace-loving old carpenter was almost boasting of the wounded man's courage) but there was no strength left in his arm.

As soon as the old man had come closer to him, the young freedom-fighter knew that he was not an enemy. For there was joy in the old carpenter's voice, and even a dying man had not mistaken him for a traitor.

The young freedom-fighter had smiled to himself—you could see it in the darkness—and said that God was merciful, for in the last hour of his life, He had allowed him to see a man of his own people, a Lithuanian. The priest saw Kazimieras Saukllys wipe his eyes as he went on talking hurriedly. He had told the young man that he would take him into his own house, but the young man protested. No, he had said to him, and his voice was very stern, as if he were used to giving orders and being obeyed. There had been times, it was true, when he had had no choice but to expose other people to danger, but he had always been in a position to defend them. Whereas now, as anyone could see, he was unable to move, much less walk. At the point of death he would not and could not bring anyone, no matter how friendly, into danger. It made him happy, he told Kazimieras, just to hear such words and he thanked him, for there was nothing that he needed. Nothing, that is, for it would be a miracle if his last wish were to be fulfilled: to see a priest.

Kazimieras Saukllys worked on the collect-

LITHUANIAN DAYS, NOVEMBER, 1977

ive farm. He had been deprived of his meagre plot of land, his children, the work he had loved, and his health. But now he had carried a tall young man on his shoulders all the way home from the woods. He had carried him in such a way that neither his head nor his feet touched the ground, although he was astonishingly tall. There was nothing the freedom-fighter could do about it, for he was almost unconscious at the time. But when they reached the edge of the village where Kazimieras Sauklys lived, the young man began to regain his strength and said that under no circumstances should he be carried into the house. Wasn't there a barn or stable somewhere? He even laughed and said that God himself had once deigned to lie in a stable. Kazimieras did what was asked of him. He carried the wounded man into a shed and laid him on a bench. The shed had served as a workshop at one time, and he still used it for making rakes and brooms. When the wounded man opened his eyes, Kazimieras explained to the priest, they were like the eyes of a martyr. Again, he murmured, "a priest," and his voice reminded the old man of his own son's voice.

Kazimieras Sauklys called his aged wife and hurried out. It seemed to him now, as he explained apologetically through the window, that he had run all the way to the presbytery. But, in fact, it must have taken him a long time to walk those three miles. "Let us go," said the priest. "We had better hurry. Forgive me for not asking you in to rest, Kazimieras."

"Later," replied Kazimieras, "I'll rest later." As he told his story, he had rested his body against the wall. But it seemed to him that he had scarcely time to breathe before the priest appeared at his side. They walked in silence through the sacristy unto the church, which was lit only by sanctuary lamps so that no unwelcome eyes could be drawn to the place where God was waiting.

Without a word, the two old men began their journey. As they walked side by side, it seemed to the priest that a Third one was talking to them from the cobbled stones of the market place and the clouds at the borders of the night where dawn was breaking slowly, as if a man with a lantern was climbing the other side of the hill. He talked to them all the time, as they crossed the meadow and woods where birds awoke suddenly, their chirps sounding like the pipes of an organ or the strings of a violin, or very small whistles. The flowers that they could smell, but not see, talked from their hiding places in the shelter of the leaves. The two men, in their silence communicated in Christ's language. The old carpenter begged that his steps might not prove to have been too slow, and the aged priest prayed that God might allow him to reach the wounded man in time.

It seemed to the priest that his whole life had been a preparation for this journey. His strength and health were failing. He had retired long before the first Bolshevik occupation, but since he was the only priest left in the presbytery, he was called again, like a newly ordained curate, to bring the power of the Keys. He was to bless and to comfort, to bury and to baptize the faithful. His own people would come to him—secretly, it is true—but they all knew where and when to find him. "For the sake of this wounded man, who has no strength to come to You himself, Lord; for the sake of this young man who has offered his life for this land and its people of his own free will, like the saints, overlook my ninety years and strengthen my steps and the beating of my heart. Let me find him

still alive." He did.

Now, the priest saw another wonder of the night. The old woman had done not less than her husband, who had carried the stranger into their shed. She had lifted the heavy, injured body, had spread her finest sheets underneath him and had brought him a pillow covered with a white linen pillow-case. She had bandaged his wounds as best she could and when she had finished, she had prepared a Communion table on an old tree trunk on which Kazimieras used to trim billets of wood. She had placed a small cross on it and had brought some holy water in an earthenware bowl and a wooden aspergill such as one might expect to see in a carpenter's house. A candle was burning, its light half-hidden behind a tall earthen jug so as not to attract attention. Even when the two old men approached the shed, all they could see was a stream of pale moonlight between the two doorposts, like a river between two dark hills. Kazimieras' wife was sitting at the side of the stranger, wiping his forehead. The priest knew that her presence comforted him as he waited. As soon as she saw them, she rose from her place, knelt down before God and then withdrew from the shed with her husband. They sat down on the grass outside, waiting to be called when the time came.

The priest heard the man's confession.

He bent his lips close to the lips of the freedom fighter and the lips parted to raise the curtain from the man's soul.

Suddenly, there was a sound like the breaking of glass or crockery. Two aged voices shouted and then fell silent on the other side of the door. Five men crowded into the shed, pushing the old couple in front of them.

Four of the men were in uniform but the fifth appeared to be a man from the neighborhood, as indeed he was. He began talking at once.

"So we've caught a whole nest of criminals! Move out of my way, priest, and don't put on an act, you bandit. Get up!"

The priest merely turned his head. He had not risen when the men came in and had only looked up from the wounded man's face. He spoke quite calmly, "I should say that you were born here, from the way you speak. Have pity and let me finish my holy task."

"Get out of my way!" the newcomer shouted. He evidently wanted to make his importance felt in front of the others. "Out of my way, I said! Don't obstruct us in the discharge of our duty! Giving shelter to a bandit! You know that nothing could be more antisocial." He went over to the priest and raised his arm to push him aside but the priest stretched out his hand to ward him off.

"Wait," said the priest, "aren't you the son of Vincas Jurginis?"

The man jumped as if he had been struck. He glanced at the Russians and his face was suffused with guilt as he heard his father's name.

"Happily, your parents have been spared this misery—to see their son a traitor. Your father was a volunteer soldier. He pledged his life for our country. You know that; you remember it perfectly well. It's not a thing to forget easily, once you've heard it. But perhaps you don't know how much it meant to your father that you were born the very year we won our independence. I baptized you. Was it ill done?" The priest looked sadly at the man who had once been a Lithuanian. Then his gaze returned to the freedom-fighter who lay still with his eyes closed. "Hasn't it always been so, from the time of our Blessed Lord, that where is loyalty, Judas is only one

step behind. Are you Judas? Let me finish hearing his confession."

The man began to laugh loudly. Then he spoke to the soldiers in Russian and they laughed too.

"All right, all right, get on with it. We'll be your witnesses. What are you waiting for? Speak!"

The priest looked at him again. How could any man behave like that? Was he still a man?

His father had fought for his country against the Bolsheviks, but now he had come here with the Russians. The man turned red in the face and began to shout, "Why don't you go on with the confession? Why are you silent, bandit?" He pushed the priest aside, bent over the wounded man and began to tear at him with his fingers. "Well, go on talking then. Go on talking, bandit. Tell us where your accomplices are!"

Suddenly the priest became agile and strong as a young man. He put himself in front of the wounded man and shielded him from the tearing fingers. Then he turned around and looked the traitor straight in the eyes.

"When our Saviour was betrayed by His disciple, and condemned to death by unjust men, He was given into the hands of alien soldiers and their cruel servants. They crowned Him with a wreath of thorns and pressed it hard on His head to injure Him. They humiliated Him; they spat in His face and hit Him with the palms of their hands. Among them was a man who was a great coward who wanted to appear very brave before his friends. He waited until Jesus grew very tired and His head drooped with such weariness that He could scarcely open His eyes, which were covered with blood. And only then did the coward dare to come up to Him and strike Him with his hand. But it happened that as the coward raised his fist, Our Lord let his head hang down and a thorn pricked him very lightly, so that his skin was scarcely torn, but the wound never healed. And when the time came for him to die, he died a bad man and a coward, but the thorn was still in his hand."

"Arrest them!" the man who had been born a Lithuanian commanded his Russian comrades. They obeyed him at once, although they were his masters. When they seized the freedom fighter, he opened his eyes, looked at the two old people and said to the priest:

"I have one more sin to confess. I forced these good people with my gun, to give me shelter and I made them bring a priest. They are innocent."

"Did you hear that?" said the priest quietly. "Did you hear his confession? Let the old people go."

The four Russians and the son of a Lithuanian volunteer soldier then drove out Kazimieras Sauklys and his wife, and the priest who had given absolution. Only the body of the freedom fighter, who had died, remained.

And from that time on, as he left with the others to the lorry and drove away, after day-break and during the night that followed, the man who had been born in the neighborhood never stopped looking at his right hand. When he touched his hand, he felt something cut into his flesh. It might have been the broken blade of a knife, but it felt more like the wound of a sickle. No one can predict the hour of his death, but he knew that even then he would still feel the stab of the thorn. He and many others.

Translated by Danguole Sealey
From the Lithuanian Short Story: 50
Years (Maryland Press, 1970).

ADMINISTRACIJA RAŠO:

GARBĖS PRENUMERATORIAI

A. Ambrazas, Euclid, OH.
 B. Aušrotas, Juno Bch, FL.
 P. Atkočiūnas, DDS, Cicero, IL.
 K. Aukštkalnis, Eugene, OR.
 A. Aželis, M. D., Cleveland, OH.
 L. Bagdonas, Santa Cruz, CA.
 J. Bagdonavičius, Hot Springs, AR.
 S. Bartis, DDS, Nashua, NH.
 A. Braškys, Sudbury, Ont., Canada.
 J. Briedis, Detroit, MI.
 Vysk. V. Brizgys, Chicago, Ill.
 R. Čibas, Sydney, Australia.
 J. Čiurlionis, Phoenixville, PA.
 Dr. Vytautas Dambrava
 El Salvador
 J. Dėdinas, M. D., Elmhurst, IL.
 A. Devenis, M. D., Long Beach, CA.
 Vysk. A. Deksnys, Roma, Italy.
 A. Dudaravičius, Edmonton, Alta, Canada.
 B. Galinis, Norwell, MA.
 R. Giedraitis, D. D. S., Los Angeles, CA.
 P. Gylys, Olympia, WA.
 Roze Janowska, Norristown, PA.
 O. Ivaškienė, S. Boston, MA.
 A. Joncha, Johnson City, TN.
 I. Joerg, Tirol, Austria.
 J. Jurgilas, M. D., Granada Hills, J. Jurgutis, MD, Santa Monica, A. Kriukėnas, M. D., Milton, MA.
 M. Kober, Pt. Washington, NY.
 Dr. A. Kontvis, Westminster, CA.
 E. Kronas, Dundas, Ont., Canada.
 A. Laucis, M. D., Mt. Olive, IL.
 C. Laucis, Chicago, IL.
 G. Levinskas, Kirkwood, MO.
 A. Macarus, Hagar Shores, MI.
 W. Maker, Burbank, CA.
 W. Markalonis, Reynoldsville, Pa.
 Dr. A. Matukas, Putnam, CT.
 A. and L. Mažeika, Marina del Rey, CA.
 E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N. Y.
 P. Misevičius, Toronto, Ont.
 A. Musteikis, Fallon, NV.
 Dr. M. Namikas.
 G. Okunis, Flushing, NY.
 S. Pacevičius, MD, Toronto, Ont., Canada.
 Rev. T. Palis, Pittsburgh, PA.
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
 J. Petrikonis, MD, Woodbine, A. Pranyš, Mt. View, CA.
 Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, NY.
 L. J. Ragas, DDS, Bloomingdale, IL.
 Rev. prof. dr. P. Ragažinskas, Central, NM
 Kun P. Raugalas, Brooklyn, NY.
 J. Roland, San Francisco, CA.
 A. Rudis, Chicago, IL.
 Rev. P. Sabulis, Waterbury, CT.

(Atkelta iš 3 pusl.)

Ir dabar laisvojo pasaulio galiūnuose Amerikoje, Europoje ir kitur tebeviešpatauja ne aukos dvasia, bet aukos baimė. Tai reiškia, kad ir iki Lietuvos išlaisvinimo praeis dar ilgesnis laikas. Bet ar verta nusiminti? Juk mūsų Lietuva ir praeityje būdavo laidojama, bet vis tik ji prisikeldavo. Prisikels ir ateityje.

Mes, laisvojo pasaulio lietuviai, turime veikti už žuvusius kovotojus, už temtinius ir kankinius Sibire ir už visus tuos, kurių rankos dar tebėra surakintos. Stenkimės nekartoti buvusių klaidų. Būkime vieningi ir kupini aukos dvasios. Tikėkime, kad per kančias ir pasišventimą mūsų tauta anksčiau ar vėliau vėl pasieks ir laisvės ir nepriklausomybės.

Lapkričio 23-ji yra ne vien karių, bet visų kototojų už Lietuvą šventė. Todėl šiandien pagerbkime žuvusius didvyrius ir kankinius. Bet kartu prisiminkime ir gyvuosius Vyčio Kryžiaus kavalierius, kūrėjus savanorius, kovų dalyvius, visus karius, šaulius, partizanus, tremtinius, kalinius, rezistentus ir visus kitus mūsų kovotojus.

Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse.

Vardan tos Lietuvos vienybė težydi.

1977. XI. 23

Garbės prenumeratoriai —

J. Šiugžda, Meriden, CT
 A. Sereika, Chicago, Ill.
 E. Sinkys, Santa Monica, Calif.
 A. Skrebūnas, Mississauga, Canada.
 Kun. E. Statkus, Grand Rapids, Mich.
 D. Surantas, MD, Rockford, Ill.
 J. Talandis, Olympia Fields, Ill.
 TALKA, Hamilton, Canada.
 A. Tamulis, Mt. Olive, Ill.
 J. Truškauskas, Los Angeles, Cal.
 Ona de Vabalas, Venezuela.
 O. Vaitas, MD, Farmington, MI.
 P. Vaitkūnas, St. Paul, Al-ta, Canada.
 O. Vaškevičius, MD, Chicago, Ill.
 J. Vitėnas, Washington, D.C.
 P. Žemaitis, M.D., Canton, Mich.
 V. Žilinskas, Pittsburg, Pa.

Aukotojai —

\$25 — H. Paškevičius.
 Po \$20 — S. Bartis, DDS, Dr. A. Kontvis, Rev. V. Pavalkis.
 Po \$15 — Wm. Maker, Rev. P. Raugalas, M. Shalins.
 Po \$10 — S. Damulis, L. Grunavas, R. Janowska, J. Roland, J. Šiugžda.
 Po \$10 — Teklė Ivanauskienė,
 Po \$6 — Vladas Pažiūra, J. Dabrega.
 Panas Baltuonis.
 Po \$5 — Bronė Dirmantas, R. Smailis, Pollock.
 Po \$5 — Dr. C. Bobelis, Dr. A. Laucis, V. Mačys, A. Maskoliūnas, Rev. Dr. P. Ragažinskas, J. Skladaitis, A. Youskis, MD.
 Po \$3 — Msgr. J. A. Karalius, Iz. Bartkus, dr. J. Petrikonis, dr. J. Kriaučiūnas.
 Po \$3 — M. Petrauskienė, J. Vaitkus.

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA

Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CA 90403

393-9801

828-7525

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510

— ir —

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

AUKOS

Spaudai paremti aukojai:

\$70.00 — Petras Baltrėnas.
 \$50.00 — Rev. V. Pavalkis.
 \$15.00 — Kun. I. Urbonas.
 \$8.00 — R. Kuzavinis.
 \$7.00 — J. Jakomas.
 \$5.00 — Kun. A. Bertašius.
 Po \$4.00 — R. Moncevičius, J. Tamošauskas.
 Po \$3.00 — J. Agurkis, S. Blandford, J. Černius, J. Drukteinis, K. Miklas, A. Mingėla, P. Šimkus, L. Švelnis, P. Uknes.

Labai ačiū visiems parėmusiems L.D. žurnalo leidimą —

A. Skėrius, leidėjas

Mielas skaitytojau,

ar turi knygą "Amerikos Lietuvių Vardynas"? Tai lietuviškas Who's Who, apimamas daugelį lietuvių veikėjų — politikų, visuomenininkų, rašytojų, kompozitorių ir kt. senosios išeivijos ir naujųjų ateivių. Knygai įvado žodis parašytas prof. K. Pakšto.

Yra likę tik keletas egz. Pirmiems atsiliepusiems pirmenybė!

Knyga 280 psl, kaina \$3.00.

Galima gauti pas leidėją:

TAUPLYKITE DABAR

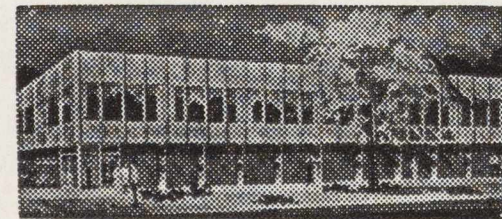
Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7¼% — 6 metų su \$1,000, minimum
 7½% — 4 metų su \$1,000, minimum
 6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum
 6½% — 1 metų su \$1,000, minimum
 Savings insrd. to \$40,000 by FSLIC

Vėliavos duodamos nemokamai. Pradėjus naują taupymo sąskaitą, gausite vieną amerikietišką ir ant-
 rą pagal savo pasirinkimą su stovu.

Kitos dovanos duodamos sąskaiton įdėjus atitinkamą sumą.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
 Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
 sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

ŽURNALAI

Atsiųsta paminėti

Vytis. Lietuvos vyčių žurnalas, leidžiamas kas mėnuo, išskyrus birželio ir liepos mėn. Spausdinamas lietuvių ir anglų kalbom. Nr. 3, 1977.

Karys. Pasaulio lietuvių karių veteranų mėnesinis žurnalas. 1977 m. kovo mėn.

Technikos žodis. Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-gos leidžiamas kas trys mėnesiai žurnalas. Nr. 1(55), 1977. Vyr. red. V. Jautokas. Metinė prenumerata — \$6.00, studentams \$2.00.

Medicina, Pasaulio Lietuvių Gydytojų žurnalas, išeinąs 3 kartus į metus. Nr. 1(52), 1977.

Prenumerata metams \$10.00.

Profesinis žurnalas, kuriame yra ir nemediciniškos medžiagos, liečiančios medikus. Šiame nr. rašoma apie 1941 m. birželio deportacijas, kurios vykdytos be teismo sprendimo. Duodamas sąrašas gydytojų, ištremtų "darbams" į Sibirą — būdai ir mirčiai.

Dar galima gauti

Vytauto Alanto parašytas veikalas **"Romas Kalanta"**. Išleido Viltis, 115 psl., 1976 m. Kaina \$3.00.

Autorius plačiai apžvelgia kovojančią Lietuvą, jaunų žmonių nuotaikas, idealizmą ir pasiaukojimą.

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygu

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.

So. Boston, Mass. — S. Minkus

Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis, 'Gifts International', 'Parama', 'Terra', 'Marginiai'.

Cleveland, Ohio — J. Žilionis

Detroit, Mich. —

St. Anthony's Parish Library.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.

Putnam, Conn. — Immaculata Conception Convent.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — "Spauda".

Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".

Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.

Melbourne - St. Kilda — F. Sodaitis

Sydney — Kun. P. Butkus.

Glen Osmond, S. A. — E. Reisonienė.

Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris

Yoronto, Ont. — V. Aušoras, A. Kuolas, P. Misevičius,

Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish Library)

LIETUVIŲ DIENOS, 1977, LAPKRITIS

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM

Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Išlaiko L. Radijo Klubas. Pirm. J. Mitkus,
2610 Griffith Park Blvd., Los Angeles, CA
90039 — Tel. (213) 662-6591

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.

Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto

per FM radijo stotį WCAO 102.7 mgcl.

Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpieť.

AM 1430 klc iš WWEL radijo stoties

Medford-Boston, Mass. 02155

Petras Viščinis, vedėjas,

173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402

Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje

Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,

vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-

dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m

Boston, Mass. — WNSR - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-

ka, dainos ir Magdūtės pasaka.

502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127

Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIJO ŠEIMA

7 programos savaitėje

Daily 12:30-1:00 pm Sat-&Sun 8:30-9:30 am

Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.

Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus

Transliuojama iš nuosavos studijos.

WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.

7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629

Tel: HEmlock 4-2413.

LIETUVOS AIDAI

Peuktd. 9:30 — 10:00 v. v. — 1490 AM

Šeštad. 8:00 — 10:00 v. v. — 106.3 FM

Sekmad. 9:30 — 10:00 v. ryto — 1230 AM

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ, 2646 W. 71st

St. Chicago, Ill. 60629 Phone 778-5374

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian

Produced by Anthony J. RUDIS

Listener Participation Program

PHONE 445-6842 and ask a question

Sundays 2 to 3 PM

WXRT-FM 93.1 MHz.

Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949

Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto

WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas Juozas Stempužis.

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas (216) 382-9268

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA

WMZK-FM banga 98 mc

Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį

nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos reikalais kreiptis: Albert Misiu-

nas, 2483 Woodmere, Detroit, Mi 48209,

tel. 841-3026; Algis Zaparackas, 4120

Yorba Linda Dr., Royal Oak, Mi 48072,

tel. 549-1982.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.

Sekmadieniais 8:25 — 9:05 val. ryto

Išlaiko Radijo Klubas.

Klubo pirm. Vacys Urbonas.

17175 Gaylord Ave., Detroit, MI 48240

Telefonas: 537-9642

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840

Kiekv. sekmadienį 4:30 - 5:30 val. p. p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius.

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir

Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd., Hartford CT 06114

Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kiekv. šeštad. 4 — 5 val. p. p.

iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.

ir 97.9 meg. FM.

Direktorius Jokubas J. Stukas,

1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092

232-5565. (Code 201)

Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM

pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg

Vedėjas J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį

nuo 9 iki 10 val. ryto

iš WHBI stoties 105.9 FM banga.

Adresas: Romas Kezys, 217-25 54th Ave.

Bayside, N. Y. 11364

Telefonas: 229-9134

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.

Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.

Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kroni-

ka, muzika ir skelbimai.

Programas tvarko ir praveda

redakcinis kolektyvas.

Rašyti: "Bendruomenės Balsas"

1203 Green St., Phila., Pa. 19123.

Telefonas: PO 5-0932.

Hot Springs, Ark.

Lietuviška Radijo programa

"LEISKIT I TĖVYNĖ"

Lithuanian Broadcasting SPA Inc.

Kiekv. mėnesio antrą ir ketv. sekmadienį
nuo 2:30 ligigi 3:00 val. p. p.

iš radijo stoties KBHS - banga 590 AM.

Programos vedėja Salomėja Šmaižienė

204 Hilltrop Dr., Hot Springs, Ark. 71901

Telefonas (501) 321-9641

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto.

Stotis: WXXI-FM 91.5 MC

Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.

Klubo valdyba: Al. Gečas, pirm., R. Kirš-

teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta

Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė.

Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY

14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS BALSAS

W — 104 FM Stereo

Sekmadieniais 8 — 9 val. vak.

Ved. Viktoras Vairkus

10 John St., Waterbury, Ct. 06708

Tel. 756-5173; 754-8780

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas L. Stankevičius.

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada

Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

2 radijo programos savaitėje

Ketvirtadieniais vakarais 10:30 - 11:00 v. v.

Sekmadieniais 1:30 - 2:00 po pietų

Visos programos transliuojamos iš

Toronto stoties CHIN, banga 101 FM

Programos vedėjas Jonas R. Šimanavičius

175 Parkside Dr., Toronto, Ont. M6R 2Y9

Telefonas: (416) 534-1274

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.

iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,

41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.

Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.

Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku

ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.

Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio

CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIOJE

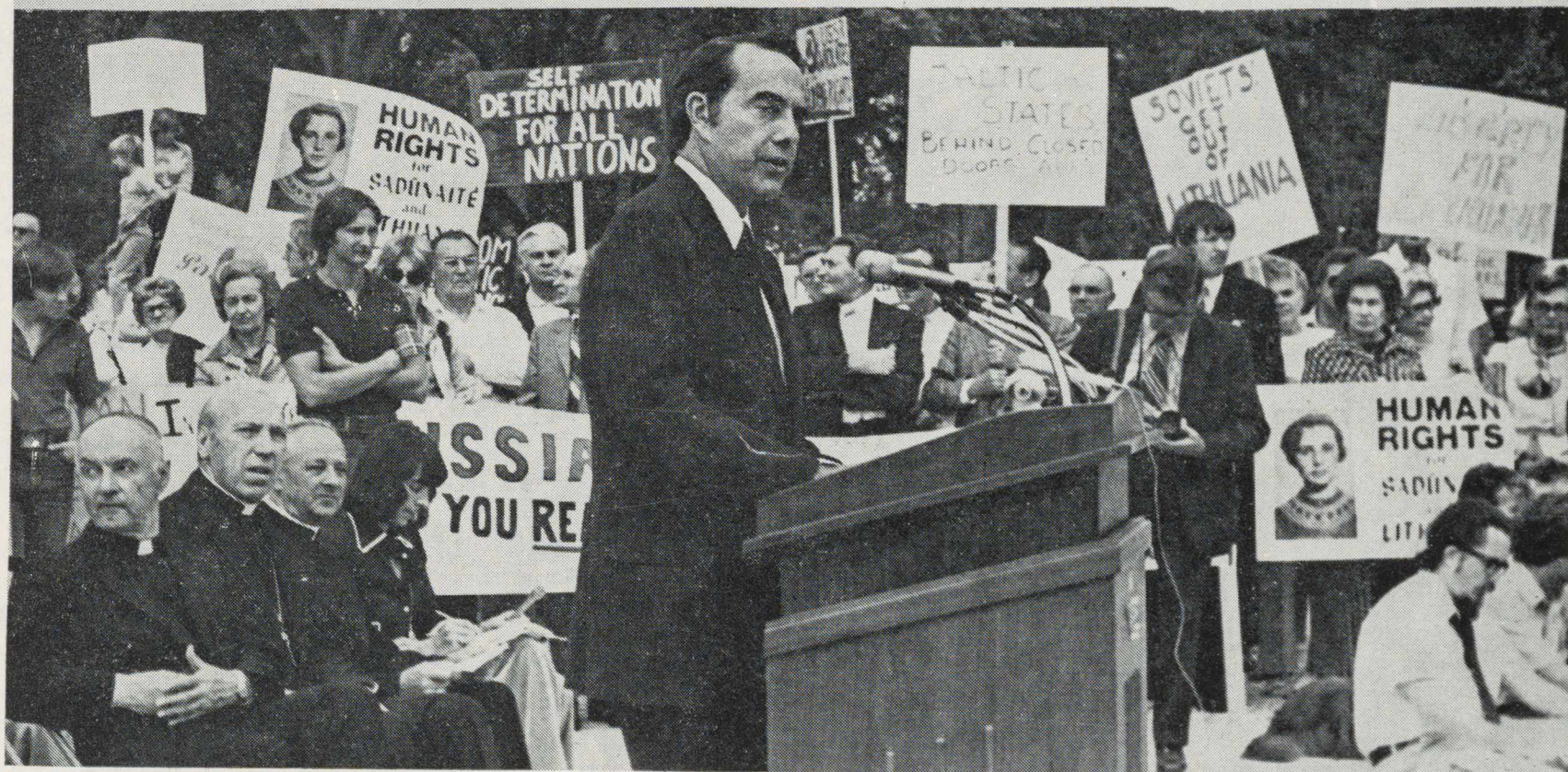
Isteigta 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60634
Tel. (312) 778-2100

Tollus šlutas, vald. pirm.

Pabaltiečių demonstracija Washingtone, D. C.